

Załącznik do uchwały nr
Rady Miejskiej w Bystrzycy Kłodzkiej
z dnia

**STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY BYSTRZYCA KŁODZKA
NA LATA 2019-2025**

2018

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE.....	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE.....	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	14
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	14
2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA	15
3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE	15
4. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY	19
5. EDUKACJA I WYCHOWANIE	28
6. KULTURA, SPORT I REKREACJA	30
7. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	34
8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	41
9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	48
10. PRZESTĘPCZOŚĆ.....	49
11. POMOC SPOŁECZNA	50
12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE.....	66
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM” ...	75
14. ANALIZA SWOT	90
15. WNIOSKI Z DIAGNOZY	95
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	97
IV. PROGRAMY I PROJEKTY.....	108
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	111
SPIS TABEL I WYKRESÓW	115

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy. Moderatorem prac nad dokumentem było Centrum Wspierania Służb Społecznych w Częstochowie.

Strategia została przygotowana na lata 2019-2025. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu o dane

pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Transport i komunikacja; Sytuacja demograficzna i zasoby mieszkaniowe; Gospodarka i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Kultura, sport i rekreacja; Zdrowie i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Przestępczość; Pomoc społeczna i Organizacje pozarządowe.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2019-2025 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,

- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,
- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2019-2025 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020 – Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo,
- Umowa Partnerstwa – Programowanie perspektywy finansowej 2014-2020,
- Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020,
- Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego 2014-2020,
- Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2014-2020,
- Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kłodzkiego na lata 2016-2020,
- Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2021.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu jest dokumentem, którego głównym celem jest

wyjście z kryzysu, w jakim w ostatnich latach znalazła się gospodarka europejska, powrót na ścieżkę rozwoju, a następnie na niej pozostanie. Strategia, której założeniem jest stworzenie większej liczby miejsc pracy i podniesienie standardu życia, obejmuje trzy wzajemnie ze sobą powiązane priorytety:

1. Rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
2. Rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
3. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

W ramach trzech priorytetów tematycznych przygotowano siedem projektów przewodnich. Projekt „*Unia innowacji*” ma na celu poprawę warunków ramowych i dostępu do finansowania badań i innowacji, co powinno wzmocnić rolę łańcucha innowacji i zwiększyć poziom inwestycji w całej Unii. Z kolei projekt „*Młodość w drodze*” służy poprawie wyników systemów kształcenia oraz podniesieniu atrakcyjności europejskiego szkolnictwa wyższego na arenie międzynarodowej, a projekt „*Europejska agenda cyfrowa*” zakłada upowszechnienie szybkiego Internetu oraz umożliwienie gospodarstwom domowym i przedsiębiorstwom czerpanie korzyści z jednolitego rynku cyfrowego.

Projekt „*Europa efektywnie korzystająca z zasobów*” ma na celu uniezależnienie wzrostu gospodarczego od wykorzystania zasobów poprzez zmniejszenie udziału emisji węgla w europejskiej gospodarce, większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii, modernizację transportu i propagowanie efektywności energetycznej, natomiast projekt „*Polityka przemysłowa w erze globalizacji*” służy poprawie otoczenia biznesu, szczególnie w odniesieniu do Małych i Średnich Przedsiębiorstw, oraz wspieraniu rozwoju silnej i zrównoważonej bazy przemysłowej, przygotowanej do konkurencyjnego rywalizowania na rynkach światowych.

Celem projektu „*Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia*” jest modernizacja rynków pracy poprzez zwiększanie mobilności siły roboczej oraz rozwijanie kwalifikacji przez całe życie, co powinno podnieść współczynnik aktywności zawodowej i lepiej dopasować do siebie popyt i podaż na rynku pracy, a projekt „*Europejski program walki z ubóstwem*” zakłada zapewnienie spójności społecznej i terytorialnej, tak aby korzyści płynące ze wzrostu gospodarczego i zatrudnienia były szeroko dostępne, a osoby ubogie i wykluczone społecznie mogły żyć godnie i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to z kolei najważniejszy średniookresowy dokument rozwojowy na szczeblu krajowym, określający cele strategiczne do 2020 roku. Wyznacza on trzy obszary strategiczne: *Sprawne i efektywne państwo*, *Konkurencyjna gospodarka*, *Spójność społeczna i terytorialna*, w których koncentrują się główne działania, oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych.

Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Dokument z jednej strony wyznacza działania służące usuwaniu barier rozwojowych, w tym ujawnionych przez kryzys gospodarczy słabości polskiej gospodarki, a z drugiej skupia się na wspomnianych powyżej potencjałach, które będą stymulowały rozwój kraju.

Strategia stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych (Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego, Strategia Rozwoju Transportu, Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko, Sprawne Państwo, Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego, Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie, Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP, Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa), które powinny przyczynić się do realizacji założonych w niej celów, a zaprojektowane w nich działania rozwijać i uszczegóławiać reformy w niej wskazane. Dokument skierowany jest nie tylko do administracji publicznej, ale także do środowisk społecznych i gospodarczych, które uczestniczą w procesach rozwojowych i mogą je wspomagać zarówno na szczeblu centralnym, jak i regionalnym.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 jest również odniesieniem na gruncie krajowym dla dokumentów strategicznych przygotowywanych w kraju na potrzeby programowania środków Unii Europejskiej na lata 2014-2020, tj. Umowy Partnerstwa i programów operacyjnych (uwzględniających środki z polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa). Wskazane w strategii cele rozwojowe i priorytety w znaczącym zakresie wpisują się w cele strategii unijnej „Europa 2020” i są z nią spójne.

Umowa Partnerstwa jest dokumentem określającym strategię interwencji funduszy europejskich w Polsce w latach 2014-2020 w ramach trzech polityk unijnych: polityki spójności, wspólnej polityki rolnej i wspólnej polityki rybołówstwa. Instrumentami realizacji Umowy są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne. Dokumenty te wraz z Umową tworzą spójny system dokumentów strategicznych i programowych na nową perspektywę finansową.

Umowa ściśle wiąże strategię wykorzystania środków europejskich z realizacją Strategii Rozwoju Kraju 2020 i Strategii Europa 2020. Celem konsekwentnie realizowanym w ramach nowej perspektywy finansowej 2014-2020 jest, zgodnie ze Strategią Rozwoju Kraju, oparcie rozwoju na dalszym zwiększaniu konkurencyjności gospodarki, poprawie spójności społecznej i terytorialnej oraz podnoszeniu sprawności i efektywności państwa. Biorąc pod uwagę wskazane powyżej cele rozwojowe kraju, w Umowie wyróżniono cztery priorytety finansowania ze środków europejskich, do których zaliczono: otoczenie sprzyjające przedsiębiorczości i innowacjom, spójność społeczną i aktywność zawodową, infrastrukturę sieciową na rzecz wzrostu i zatrudnienia oraz środowisko i efektywne gospodarowanie zasobami. Priorytety te będą realizowane w ramach właściwych celów tematycznych, wskazanych w projektach rozporządzeń Unii Europejskiej.

Umowa wskazuje m.in. rodzaje inwestycji, mogących liczyć na dofinansowanie, proponuje układ programów operacyjnych, prezentuje zarys systemu ich wdrażania, a także przedstawia ogólne założenia oparte na zasadzie subsydiarności podziału interwencji pomiędzy poziom krajowy i regionalny. Zapewnieniu koordynacji pomiędzy funduszami polityki spójności na poziomie regionalnym służyć ma, umożliwiona po raz pierwszy w okresie programowania 2014-2020, realizacja przez samorzady województw programów dwufunduszowych (Europejski Fundusz Społeczny i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego). Instrumentem zapewniającym komplementarność interwencji realizowanych przez rząd i samorząd terytorialny będzie kontrakt terytorialny.

Zgodnie z Umową Partnerstwa w latach 2014-2020 Europejski Fundusz Społeczny będzie współfinansował krajowy **Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój 2014-2020**, dotyczący rozwoju kompetencji i umiejętności, włączenia społecznego i dobrego rządzenia

oraz 16 regionalnych programów operacyjnych. Krajowy program (zasili go 28% środków funduszu) będzie się koncentrował na zmianach strukturalnych poszczególnych polityk sektorowych, a także na takich przedsięwzięciach, które mają charakter ogólnopolski i są priorytetowe z punktu widzenia polityki państwa, natomiast na poziomie regionalnym interwencja Europejskiego Funduszu Społecznego (72% środków funduszu) będzie dotyczyła bezpośredniego wsparcia osób w celu poprawy ich sytuacji na rynku.

Program Operacyjny Wiedza, Edukacja, Rozwój obejmuje pięć następujących osi priorytetowych: I. Osoby młode na rynku pracy, II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji, III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju, IV. Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa oraz V. Pomoc Techniczna.

Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 przewiduje utworzenie 11 osi priorytetowych. Problematykę społeczną ujęto głównie w ramach osi priorytetowych 6. Infrastruktura spójności społecznej, 8. Rynek pracy i 9. Włączenie społeczne.

Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych wyznaczonych w ramach osi priorytetowej „Infrastruktura spójności społecznej” zakładają zwiększenie dostępu do usług społecznych związanych z procesem integracji społecznej, aktywizacji społeczno-zawodowej oraz deinstytucjonalizacji usług, zwiększenie dostępu do opieki zdrowotnej w regionie, a także kompleksową rewitalizację zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich, w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym.

Z kolei cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych wyznaczonych w ramach osi priorytetowej „Rynek pracy” zakładają poprawę szans na zatrudnienie osób, które znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy (50+, kobiety, osoby niepełnosprawne, długotrwale bezrobotne, osoby o niskich kwalifikacjach), tworzenie nowych i trwałych miejsc pracy, zwiększenie zatrudnienia wśród osób opiekujących się dziećmi do 3. roku życia, poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw i przedsiębiorców sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, poprawę zdolności adaptacyjnych pracowników do zmian zachodzących w gospodarce w ramach działań outplacementowych, poprawę dostępu do programów zdrowotnych dotyczących chorób negatywnie wpływających na rynek pracy, dedykowanych osobom aktywnym zawodowo oraz wydłużenie aktywności zawodowej na rynku pracy osób powyżej 50 roku życia.

Cele szczegółowe priorytetów inwestycyjnych sformułowanych w ramach osi priorytetowej „Włączenie społeczne” zakładają natomiast aktywną integrację osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich zdolności do zatrudnienia, zwiększenie dostępności środowiskowych usług społecznych, w tym opiekuńczych i wsparcia rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz wsparcia pieczy zastępczej, zwiększenie dostępności usług zdrowotnych oraz tworzenie miejsc pracy w sektorze ekonomii społecznej.

Dolnośląska Strategia Integracji Społecznej na lata 2014-2020, stanowiąc integralną część Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020, jest dokumentem o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, precyzującym i uszczegółwiającym działania samorządu województwa podejmowane w obszarze polityki społecznej. Na podstawie diagnozy kondycji demograficznej i społecznej województwa wyznaczono w nim priorytety i działania strategiczne mające na celu zapewnienie wysokiej jakości życia jego mieszkańcom poprzez rozwój usług społecznych na rzecz wspierania, aktywizowania i integrowania osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, społeczności lokalnych oraz społeczności regionu jako całości. Uznano, że zasadą organizującą działania jest kooperacja różnorodnych podmiotów i instytucji, oparta na partnerstwie, komplementarności i dążeniu do kompleksowości działań.

Przyjęto, że dokument będzie realizowany w ramach 4 obszarów strategicznych, które są wzajemnie ze sobą powiązane i komplementarne wobec siebie: 1. Wsparcie, 2. Aktywizacja, 3. Integracja i 4. Współdziałanie.

Obszar „Wsparcie” obejmuje działania służące zaspokajaniu specyficznych potrzeb i wyrównywaniu szans życiowych grup społecznych, zagospodarowywaniu ich deficytów, wspieraniu rodzin w funkcjach opiekuńczo-wychowawczych, osób niesamodzielnych (w tym osób starszych w funkcjonowaniu w środowisku zamieszkania), niepełnosprawnych, bezdomnych i z zaburzeniami psychicznymi, a także przeciwdziałaniu ubóstwu, niwelowaniu skutków uzależnień i przemocy.

Obszar „Aktywizacja” obejmuje działania o charakterze aktywizacyjnym, zakładające pobudzanie aktywności określonych grup społecznych, aktywną politykę społeczną, profilaktykę, promocję określonych wartości, postaw i stylów życia, a także rozwijanie

ekonomii społecznej. W obszarze tym ujęto m.in. całokształt działań skierowanych do osób bezrobotnych.

Obszar „Integracja” zawiera działania na rzecz ogółu społeczności dolnośląskiej, harmonijnego rozwoju województwa jako całości, działania międzygeneracyjne, tworzenie sieci, budowę kapitału społecznego i obywatelskiego, pobudzanie i promowanie innowacji w sferze społecznej, a także badania oraz transfer wiedzy, dobrych praktyk i nowatorskich rozwiązań.

Obszar „Współdziałanie” obejmuje tworzenie powiązań instytucjonalnych na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym, mechanizmów kooperacyjnych z partnerami społecznymi i gospodarczymi, dbałość o wysokie kwalifikacje i kompetencje kadr służb społecznych oraz doskonalenie sposobów i jakości świadczenia usług społecznych.

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kłodzkiego na lata 2016-2020 jest dokumentem, w którym na podstawie diagnozy sytuacji społecznej w powiecie wyznaczono cele oraz zadania do realizacji.

Zaplanowane cele szczegółowe zakładają zapewnienie dzieciom pozbawionym czasowo lub długotrwale opieki rodzicielskiej opieki i wychowania w pieczy zastępczej, utrzymanie na dobrym poziomie funkcjonowania istniejącej w powiecie infrastruktury pieczy zastępczej, podjęcie działań na rzecz utworzenia zintegrowanego systemu wsparcia dziecka i rodziny w ich naturalnym środowisku, zwiększenie kompetencji społecznych osób usamodzielnianych, objęcie osób usamodzielnianych wsparciem finansowym oraz rzeczowym, rozwijanie systemu wspierania osób starszych i przewlekle chorych, zapewnienie wsparcia osobom wymagającym całodobowej opieki w domach pomocy społecznej oraz osiągnięcie wysokiego standardu usług w tych placówkach, pomoc osobom niepełnosprawnym w poprawie jakości życia, zmniejszenie liczby osób bezrobotnych i rozwijanie ich potencjału zawodowego, zwiększenie kwalifikacji i uprawnień zawodowych pracowników i pracodawców, wspieranie i rozwijanie działań na rzecz rodzin i osób znajdujących się w sytuacji kryzysowej, dotkniętych uzależnieniami oraz przemocą, udoskonalenie funkcjonowania instytucji pomocy społecznej oraz propagowanie wspólnych działań na rzecz rozwoju instytucji społeczeństwa obywatelskiego.

Strategia Rozwoju Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2016-2021 jest podstawowym dokumentem strategicznym wyznaczającym kierunki rozwoju gminy. W oparciu o diagnozę sytuacji w gminie, sformułowano w nim misję i wizję rozwoju gminy, cele i działania.

Do działań w obszarze „Pomoc społeczna” zaliczono: wspieranie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, tworzenie warunków do prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży, zapewnienie rodzinom z dysfunkcjami pomocy w ich przezwyciężaniu oraz udziału w różnych formach terapii, rozwijanie gminnego modelu przeciwdziałania bezdomności, wzmocnienie i rozbudowę systemu przeciwdziałania i rozwiązywania problemów uzależnień, zintegrowanie działań służących przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, realizowanie działań z zakresu promocji zdrowia, zapewnienie dostępu osób niepełnosprawnych i z zaburzeniami psychicznymi do usług społecznych, w tym opieki i rehabilitacji, rozwijanie usług społecznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, podejmowanie działań na rzecz partycypacji społecznej osób starszych, wspieranie aktywności społecznej promującej integrację wewnątrz- i międzypokoleniową, wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego, dążenie do dalszej profesjonalizacji kadr instytucji pomocy społecznej, realizowanie programu zatrudnienia socjalnego poprzez reintegrację społeczną i zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, realizowanie zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, organizowanie dla podopiecznych wyjazdów, spotkań i wyjść, wspieranie osób niepełnosprawnych w aktywizacji społecznej i zawodowej, doposażanie pomieszczeń na terenie Środowiskowego Domu Samopomocy, zapewnienie dostępu do szkoleń i podnoszenie kwalifikacji przez pracowników, inicjowanie i opracowywanie programów służących poprawie warunków życia i integracji społecznej osób niepełnosprawnych i z zaburzeniami psychicznymi, inicjowanie i koordynowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności (kampanie społeczne, wystawy, konferencje), podejmowanie współpracy z przedstawicielami administracji rządowej, jednostkami samorządu terytorialnego oraz jednostkami pozarządowymi w zakresie problematyki dotyczącej osób niepełnosprawnych i z zaburzeniami psychicznymi, przygotowanie propozycji kierunków zadań do realizacji przez podmioty pozarządowe z zakresu rehabilitacji i integracji społecznej osób niepełnosprawnych, powołanie pełnomocnika ds. osób niepełnosprawnych, podejmowanie działań ułatwiających osobom

niepełnosprawnym aktywne uczestnictwo w życiu kulturalnym i sportowym oraz podejmowanie działań przeciwdziałających przemocy w rodzinie.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Bystrzyca Kłodzka jest gminą miejsko-wiejską, położoną w południowej części województwa dolnośląskiego, w powiecie kłodzkim. W obrębie powiatu kłodzkiego graniczy z gminami: Kłodzko, Lądek-Zdrój, Międzylesie, Polanica-Zdrój, Stronie Śląskie, Szczytna. Zachodnia część gminy stanowi granicę z Republiką Czeską.

Gmina zajmuje powierzchnię 337,82 km², co stanowi 20,56% powierzchni powiatu, i jest największą z gmin powiatu kłodzkiego, a w jej skład wchodzi miasto Bystrzyca Kłodzka oraz 30 sołectw: Długopole Dolne, Długopole-Zdrój, Gorzanów (Kolonia Muszyn), Idzików, Kamienna (Marcinków), Lasówka, Marianówka (Szklary), Mielnik, Międzygórze, Młoty, Mostowice (Piaskowice), Nowa Bystrzyca, Nowa Łomnica, Nowy Waliszów, Piotrowice, Pławnica, Ponikwa, Poręba (Rudawa, Poniatów), Spalona, Stara Bystrzyca, Stara Łomnica (Kolonia Szychów), Starkówek (Pokrzywno, Paszków), Stary Waliszów, Szklarka (Szcawina), Topolice, Wilkanów, Wójtowice (Huta), Wyszki, Zabłocie i Zalesie. Siedzibą gminy jest miasto Bystrzyca Kłodzka. W gminie znajdują się 2 wsie o walorach uzdrowiskowych – Długopole-Zdrój i Międzygórze.

Gmina leży w Sudetach Środkowych, w obniżeniu terenu pomiędzy Górami Bystrzyckimi a Masywem Śnieżnika. Jest to rejon o urozmaiconej rzeźbie charakteryzujący się łagodnym, podgórskim klimatem. Na terenie gminy występują obszary o dużej wartości przyrodniczej, prawnie chronione. Należą do nich m.in.: rezerwat Wodospadu Wilczki, Śnieżnicki Park Krajobrazowy oraz liczne źródła wód mineralnych.

Niezwykłą przeszłość gminy związaną z dziejami trzech państw i narodów dokumentują zachowane zabytki. Wśród nich m.in. mury obronne z XIV-XV wieku; ratusz z lat 1853-54 wraz z XV-wieczną wieżą, Brama Wodna z XIV wieku, Baszta Kłodzka i Baszta Rycerska będące elementem średniowiecznych murów obronnych miasta, a także zabytki

sakralne, jak: przebudowany w XV wieku i w 1916 roku kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła z końca XIII wieku, kościół szpitalny pw. św. Jana Nepomucena z 1833 roku, kościół ewangelicki, obecnie muzeum z 1824 roku, kaplica św. Floriana w parku miejskim z XVIII wieku oraz ciekawe architektonicznie zespoły pałacowo-parkowe na terenie Wilkanowa i Gorzanowa.

2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Gmina Bystrzyca Kłodzka położona jest na szlaku drogowym łączącym południowo-zachodnią część Polski z Republiką Czeską, Austrią i dalej – południem Europy. Przez jej obszar przebiega droga krajowa nr 33 relacji Kłodzko – Międzylesie – Boboszów oraz 3 drogi wojewódzkie –nr 392 (Bystrzyca Kłodzka – Łądek-Zdrój – Żelazno), nr 389 (Duszniki-Zdrój – Międzylesie), nr 388 (Ratno Dolne – Polanica-Zdrój – Bystrzyca Kłodzka).

System komunikacyjny gminy uzupełniają sieci dróg powiatowych (o łącznej długości 136 km) oraz dróg gminnych (o łącznej długości ok. 25 km).

Przez gminę przebiega linia kolejowa nr 276 relacji Wrocław – Międzylesie, a na jej terenie znajdują się cztery stacje kolejowe – Gorzanów, Bystrzyca Kłodzka, Bystrzyca Kłodzka –Przedmieście i Długopole-Zdrój. W gminie znajdują się również dworzec autobusowy oraz nieczynne obecnie lotnisko polowe.

Bystrzyca Kłodzka jest położona w odległości ok. 17 km od Kłodzka, 75 km od Wałbrzycha oraz ok. 110 km od stolicy województwa Wrocławia. Od granicy z Czechami dzieli ją ok. 15 km.

Usługi transportowe na terenie gminy zabezpiecza komunikacja kolejowa i autobusowa oraz taksówki.

Ocenia się, że dobre połączenia komunikacyjne mają mieszkańcy miejscowości: Wilkanów, Pławnica, Idzików, Młoty, Długopole-Zdrój, natomiast z trudnościami borykają się mieszkańcy Spalonej i Lasówki.

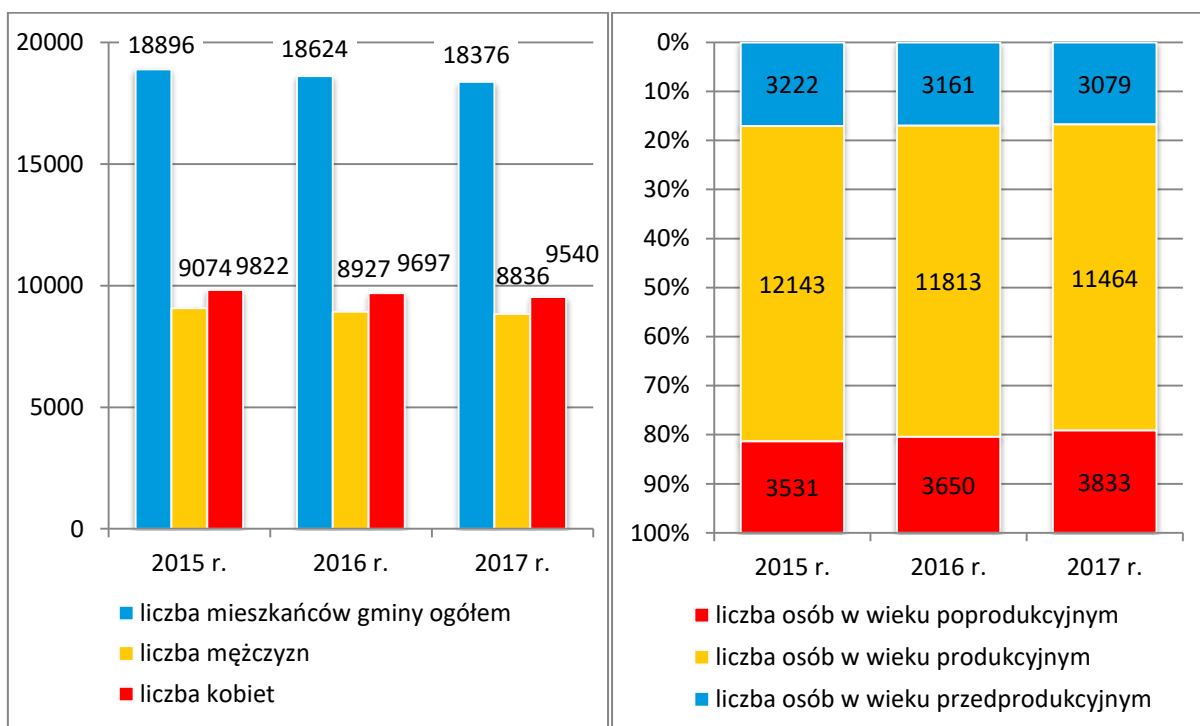
3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I ZASOBY MIESZKANIOWE

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka w latach 2015-2017 liczba ludności gminy stale zmniejszała się (z 18.896 w 2015 r. do 18.376 w 2017 r.). Na koniec

kolejnych lat większość wśród mieszkańców stanowiły kobiety (9.822 w 2015 r., 9.697 w 2016 r., 9.540 w 2017 r.).

W analizowanym okresie systematycznie spadała liczba dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, natomiast liczba osób starszych stale rosła. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2015-2017

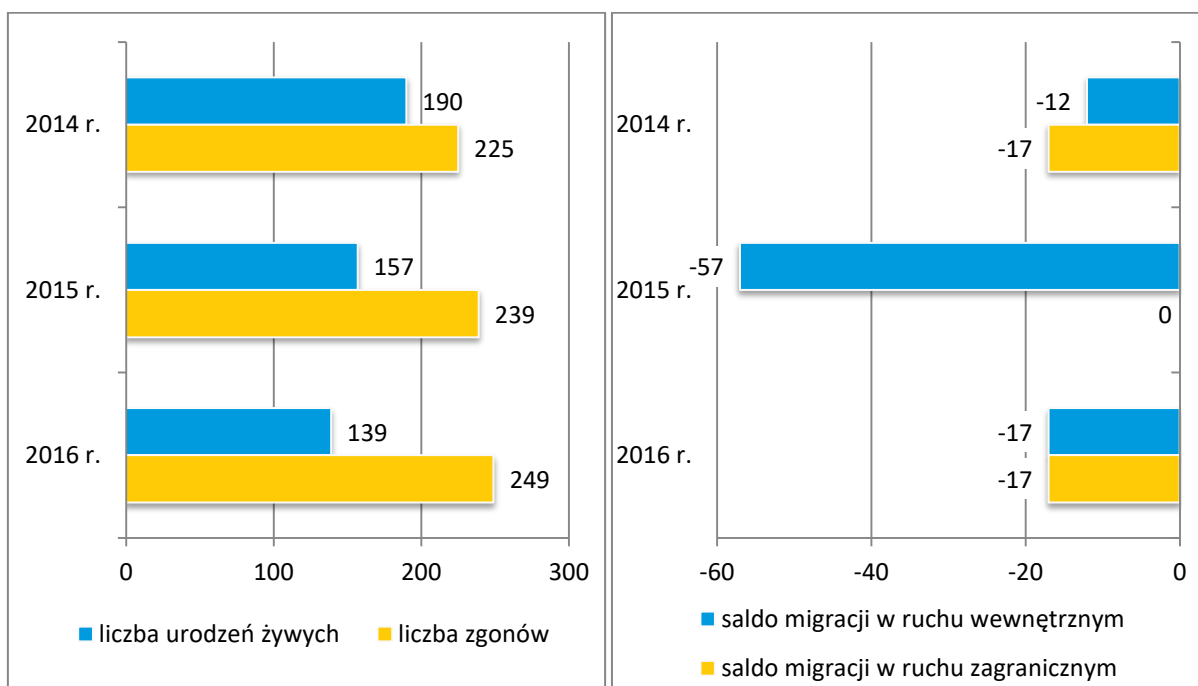
Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w latach 2014-2016 przyrost naturalny w gminie był niekorzystny, zaś saldo migracji ujemne zarówno w ruchu wewnętrznym, jak i zagranicznym. Mieszkańcy opuszczający gminę wyjeżdżali głównie za granicę: do Wielkiej Brytanii, Irlandii, Niemiec, Holandii, Francji, Austrii, a także do Czech i Hiszpanii.

Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2014-2016

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, należy podkreślić, iż przyjęty do badania trzyletni okres jest zbyt krótki, aby jednoznacznie zdefiniować charakter zachodzących zmian, niemniej uwagę zwraca spadek liczby dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, któremu towarzyszył stały wzrost liczby osób starszych. Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej, co w niedługiej perspektywie będzie m.in. wymagało dostosowania w szerszym zakresie niż dotychczas wachlarza usług społecznych do potrzeb seniorów.

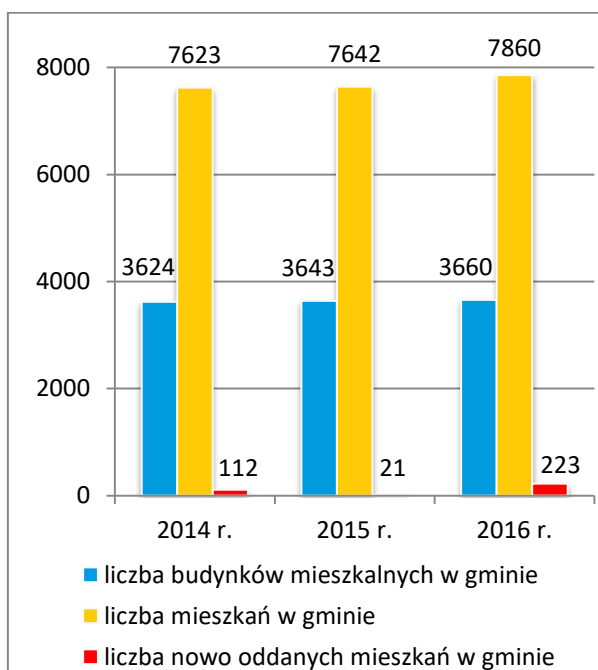
Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba mieszkań w gminie zwiększała się z roku na rok (z 7.623 w 2014 r. do 7.860 w 2016 r.). W analizowanym okresie liczba nowo oddanych mieszkań w gminie ulegała wahaniom (112

w 2014 r., 21 w 2015 r., 223 w 2016 r.). W 2016 roku zasoby komunalne gminy powiększyły się o 60 nowo oddanych mieszkań.

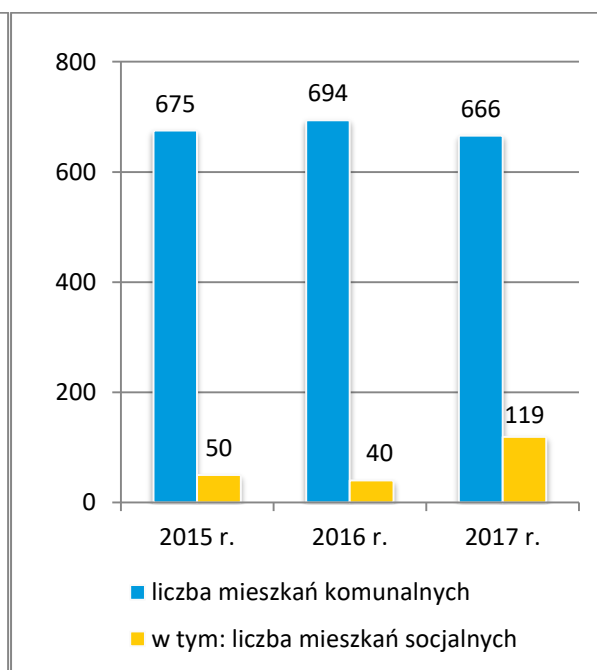
Z danych Urzędu Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka wynika, że w latach 2015-2017 liczba mieszkań komunalnych będących w zasobach gminy zmieniała się (675 w 2015 r., 694 w 2016 r., 666 w 2017 r.). Wśród nich w 2017 roku trzykrotnie, w stosunku do roku poprzedniego, wzrosła liczba mieszkań socjalnych (50 w 2015 r., 40 w 2016 r., 119 w 2017 r.). W latach 2015-2017 liczba wniosków złożonych o przydział mieszkania komunalnego z zasobów gminy była na zbliżonym poziomie (61 w 2015 r., 63 w 2016 r., 56 w 2017 r.). W latach 2016-2017, w porównaniu do roku 2015, wzrosła liczba osób oczekujących na mieszkanie socjalne (232 w 2015 r., 287 w 2016 r., 275 w 2017 r.). Warto dodać, że w analizowanym okresie wydano w gminie odpowiednio 6, 2 i 3 wyroki eksmisyjne bez wskazania lokalu socjalnego.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016

Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2015-2017

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2016 roku większość mieszkań w gminie wyposażona była w instalacje techniczno-sanitarne – 96,5% mieszkań przyłączonych było do wodociągu, 89,1% wyposażonych było w ustęp spłukiwany a 86,7% w łazienkę, 68,5% korzystało z centralnego ogrzewania, a 48% z gazu sieciowego.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe. Jest to świadczenie pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy.

W analizowanym okresie w gminie wypłacano również dodatki energetyczne. Ta forma pomocy udzielana jest osobom, którym przyznano dodatek mieszkaniowy oraz które są stroną umowy kompleksowej lub umowy sprzedaży energii elektrycznej zawartej z przedsiębiorstwem energetycznym i zamieszkują w miejscu dostarczania energii elektrycznej.

Dane szczegółowe na temat dodatków mieszkaniowych i energetycznych przyznanych w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2015-2017

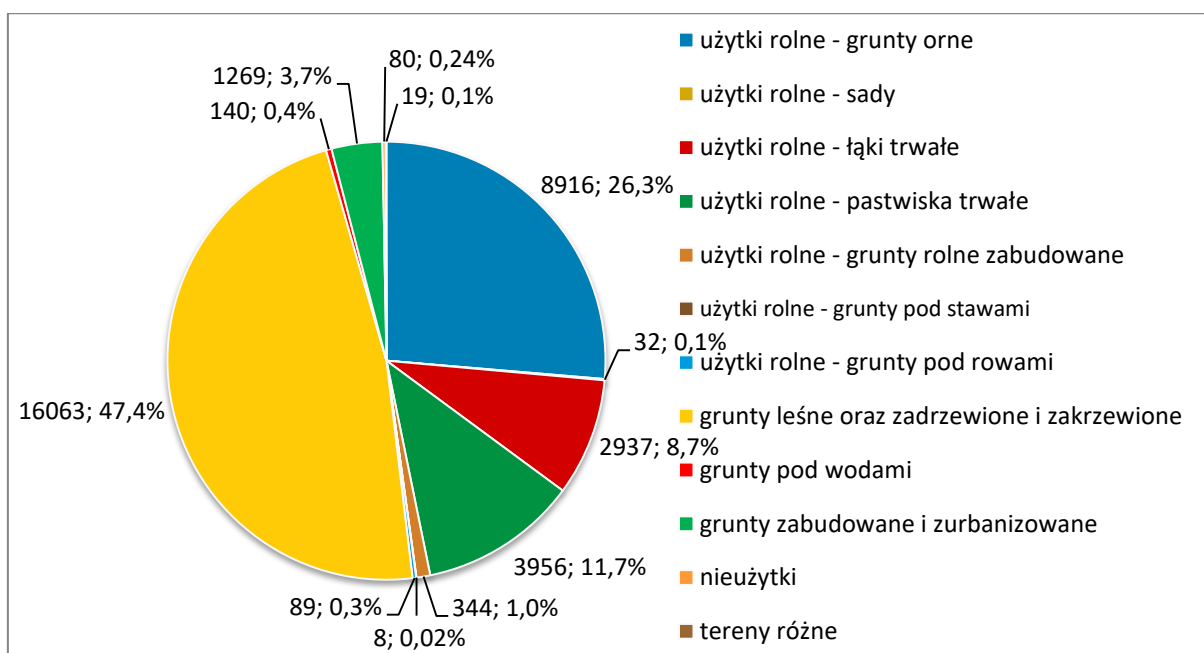
	2015 r.	2016 r.	2017 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	402	412	393
liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych	4.019	4.211	3.989
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	680.212	718.827	683.812
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki energetyczne	138	169	168
liczba przyznanych dodatków energetycznych	138	169	168
wartość przyznanych dodatków energetycznych (w zł)	17.533	23.466	25.018

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

4. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Bystrzyca Kłodzka jest gminą o charakterze rolniczo-przemysłowym. Istotną rolę w jej gospodarce odgrywa także turystyka. W strukturze gruntów dominują użytki rolne (48,1%), tym grunty orne (26,3%), i tereny leśne oraz zadrzewione i zakrzewione (47,4%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

W gminie Bystrzyca Kłodzka dominują gleby o niskiej jakości użytkowo-rolniczej – 49,6% IV klasy bonitacyjnej, 23,7% V klasy i 8,3% VI klasy. Gleby wyższych klas stanowią ok. 18% (głównie III klasy).

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2010 roku w gminie funkcjonowały 1.632 gospodarstwa rolne, w tym 1.440 gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Wśród gospodarstw rolnych było 316 gospodarstw małych o powierzchni do 1 ha, 482 gospodarstwa o powierzchni od 1 do 5 ha, 323 gospodarstwa o powierzchni od 5 do 10 ha, 147 gospodarstw o powierzchni od 10 do 15 ha oraz 172 gospodarstwa o powierzchni 15 ha i więcej.

W strukturze upraw dominowały zboża (uprawą zbóż zajmowało się 728 gospodarstw rolnych spośród 795 trudniących się uprawą) i ziemniaki (246). Podstawowy kierunek

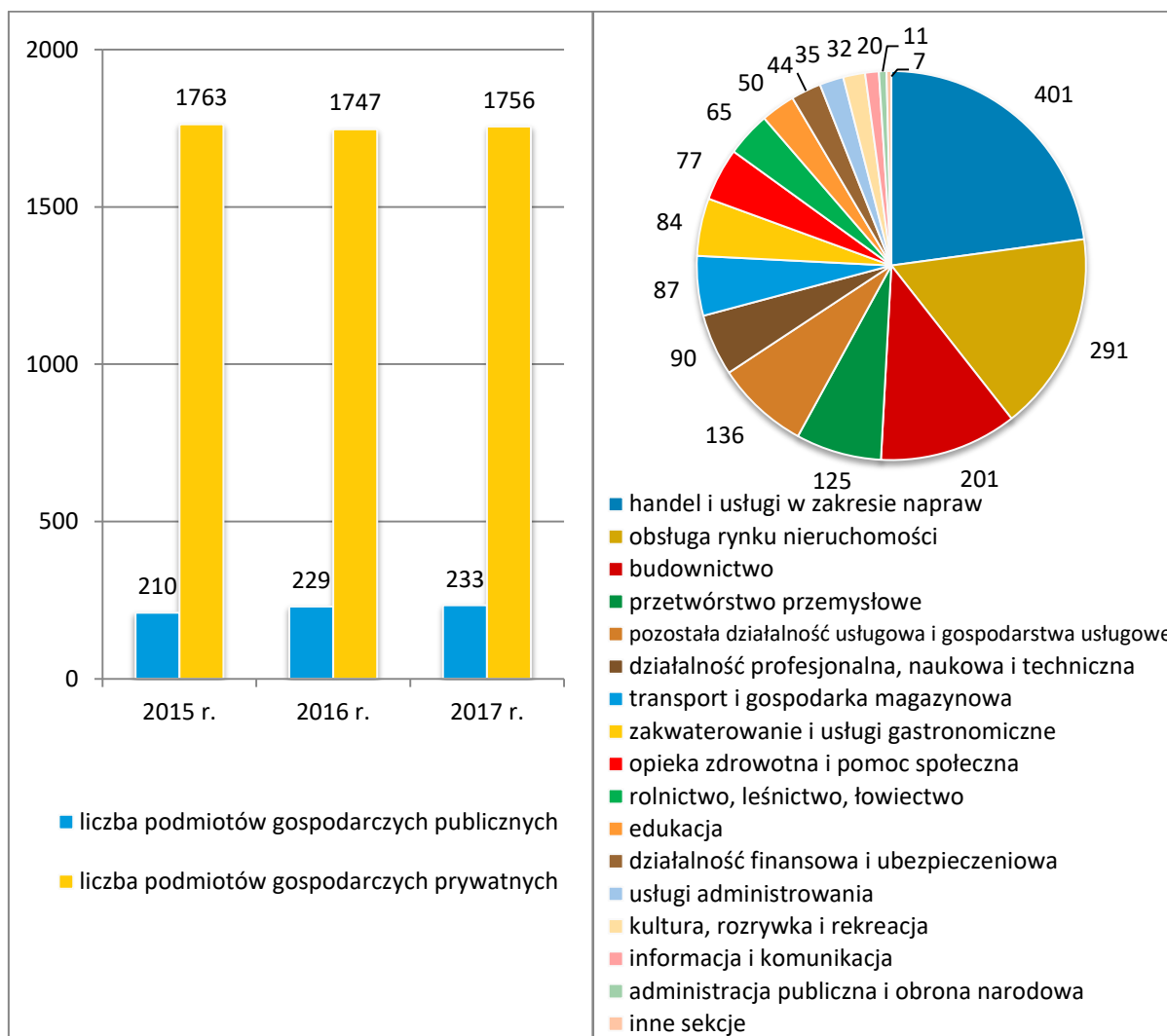
produkcji zwierzęcej stanowił z kolei chów bydła (zajmowało się nim 249 gospodarstw spośród 555 utrzymujących zwierzęta gospodarskie) i trzody chlewnej (108). Prowadzono także chów koni (100), a w większości gospodarstw (365) hodowano drób.

W 2017 roku liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie była nieco wyższa niż w latach 2015-2016 (1.976 w 2015 r., 1.978 w 2016 r., 1.992 w 2017 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (1.763 w 2015 r., 1.747 w 2016 r., 1.756 w 2017 r.). W 2017 roku dominującym rodzajem działalności gospodarczej prowadzonej w gminie był handel i usługi w zakresie napraw (401 podmiotów) oraz obsługa rynku nieruchomości (291).

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2014-2016

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2016 roku

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

Do największych pracodawców na terenie gminy należą: Mondi Packaging BZWP Sp. z o.o. w Bystrzycy Kłodzkiej, Rozlewnia wody mineralnej „Cyranka” w Bystrzycy Kłodzkiej, Wytwórnia Wód Mineralnych „Mineral” Sp. j. w Gorzanowie, Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Bystrzycy Kłodzkiej, Tamir PPUH Sp. z o.o. w Bystrzycy Kłodzkiej, Tessa Sp. z o.o. w Bystrzycy Kłodzkiej.

Na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka występują udokumentowane złoża surowców mineralnych; są to głównie wapień i piaskowce. Największym bogactwem gminy są złoża wód mineralnych – eksploatowane na skalę przemysłową w Gorzanowie i Szczawinie.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba posiadających

zatrudnienie mieszkańców gminy Bystrzyca Kłodzka ulegała wahaniom (2.415 w 2014 r., 2.484 w 2015 r., 2.461 w 2016 r.).

Liczba miejsc pracy na terenie gminy jest niewystarczająca. Szacuje się, że ok. 30% pracujących mieszkańców posiada zatrudnienie poza jej terenem, głównie w Kłodzku, we Wrocławiu, ale też za granicą – przede wszystkim w Republice Czeskiej.

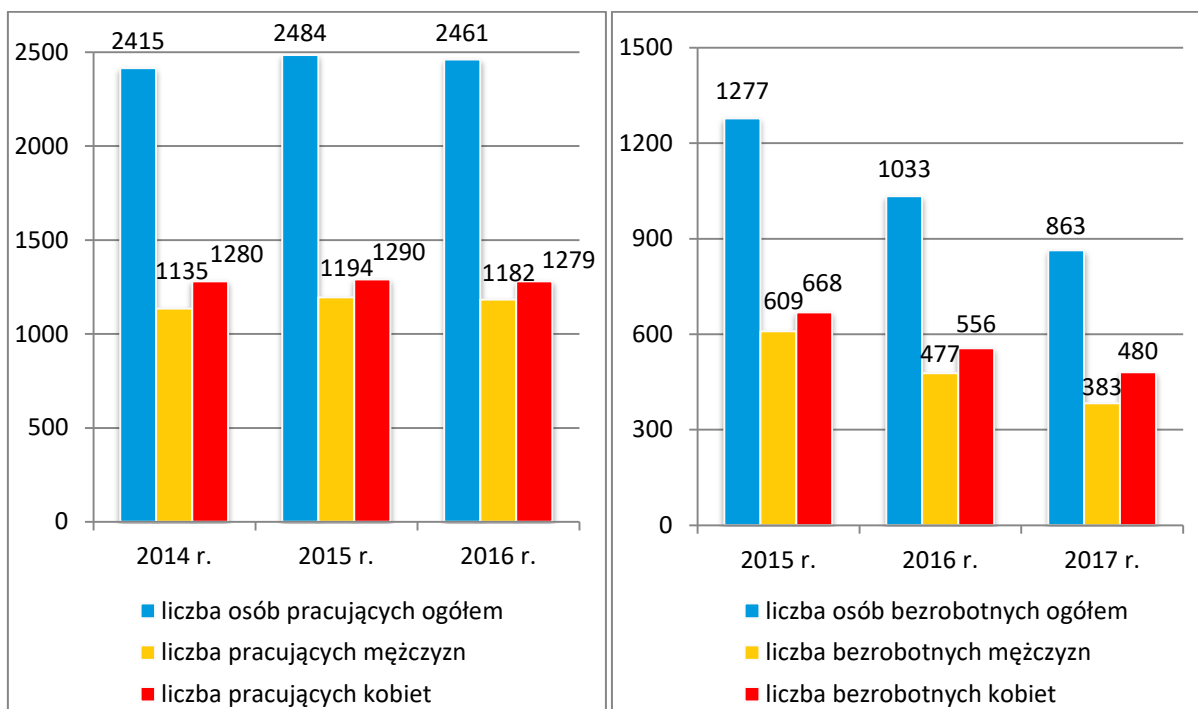
Z danych Powiatowego Urzędu Pracy w Kłodzku wynika, że w latach 2015-2017 liczba osób bezrobotnych w gminie Bystrzyca Kłodzka systematycznie spadała (z 1.277 w 2015 r. do 863 w 2017 r.). Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety (668 w 2015 r., 556 w 2016 r., 480 w 2017 r.).

W latach 2015-2017 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym zmniejszał się z roku na rok. W 2015 roku wyniósł on 10,5%, rok później osiągnął poziom 8,7%, a w 2017 roku spadł do 4,2%.

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2014-2016*

Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2015-2017

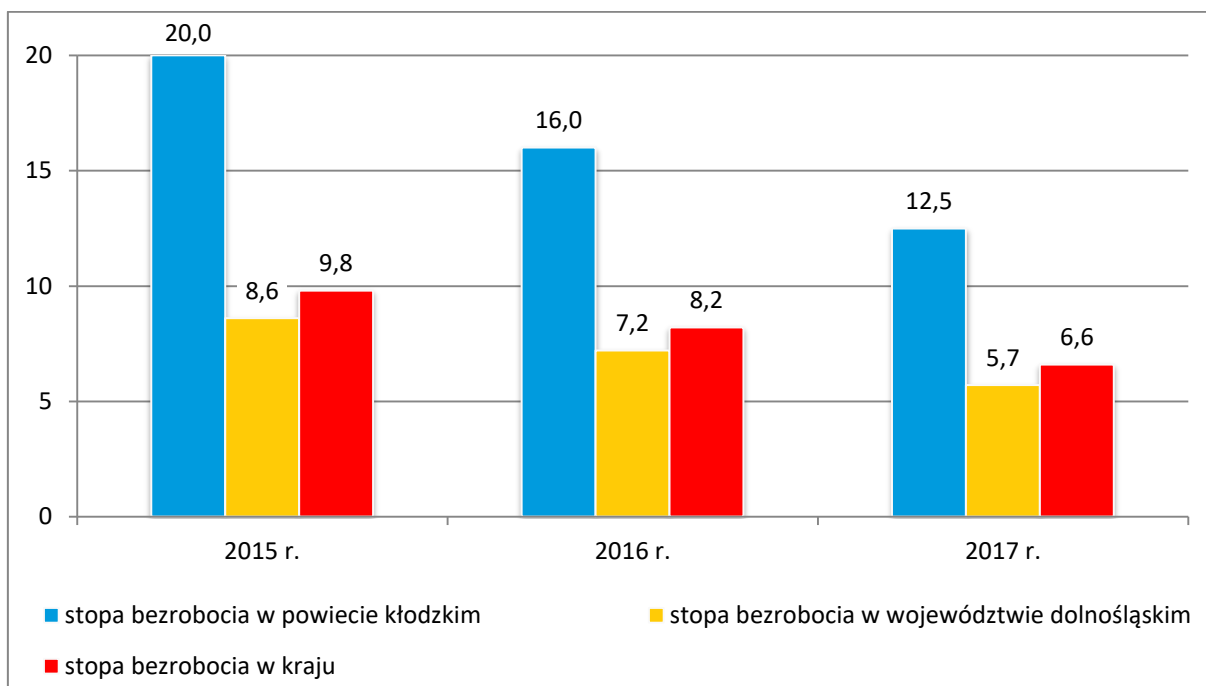
Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny i Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku.

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W latach 2015-2017 stopa bezrobocia w powiecie kłodzkim była znacznie wyższa niż w województwie dolnośląskim i w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie kłodzkim, w województwie dolnośląskim i w kraju w latach 2015-2017 (w %)

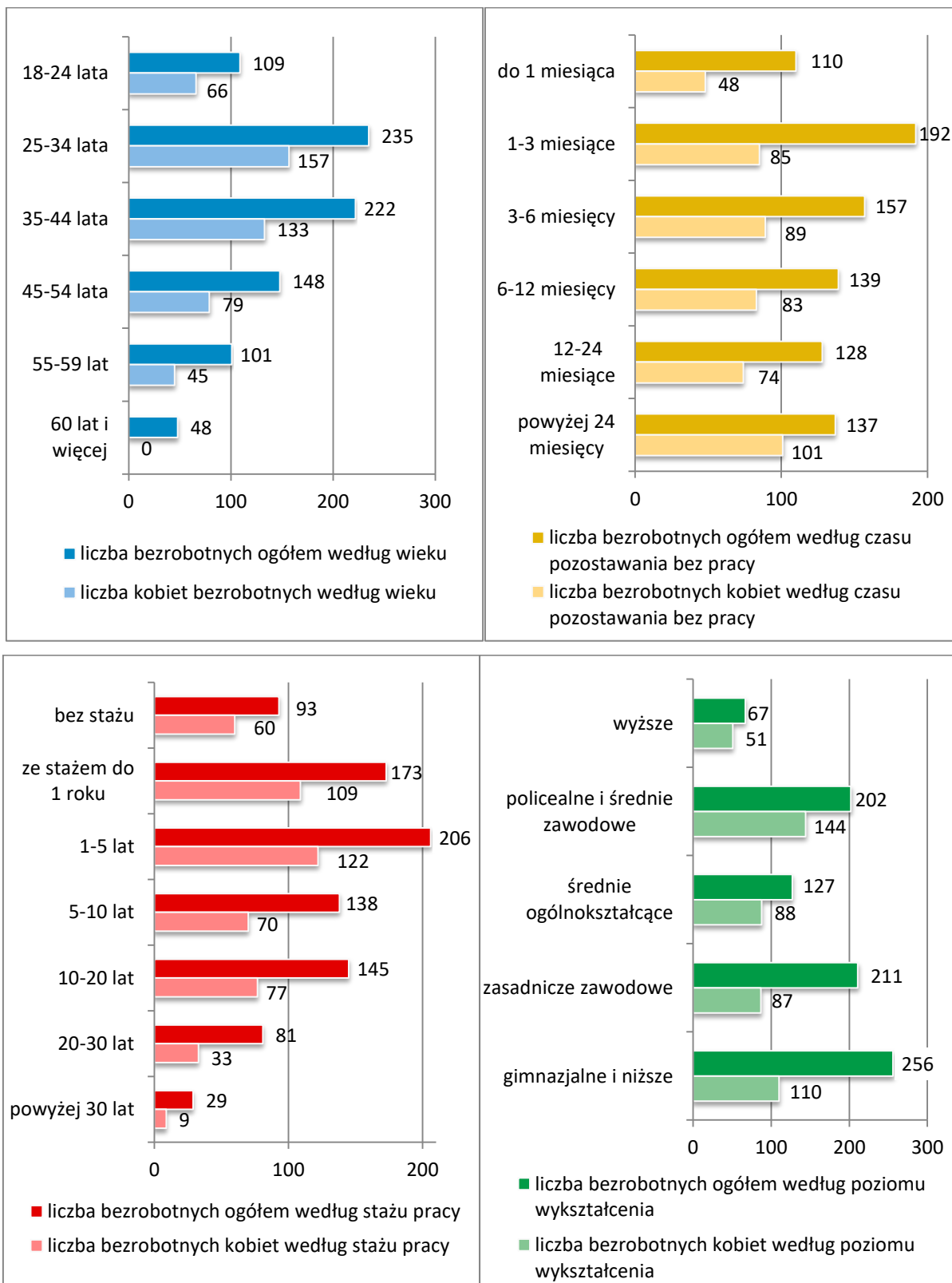

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2017 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 25-34 lata (235 osób, w tym 157 kobiet) oraz 35-44 lata (222 osoby, w tym 133 kobiety), osoby pozostające bez zatrudnienia dłużej niż 12 miesięcy (265 osób, w tym 175 kobiet), osoby z krótkim stażem od roku do 5 lat (206 osób, w tym 122 kobiety) oraz do 1 roku (173 osoby, w tym 109 kobiet), a także osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (256 osób, w tym 110 kobiet).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2017 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku.

Analizując sytuację gospodarczą w gminie należy zwrócić uwagę na jej przemysłowo-rolniczy charakter, bogate zaplecze surowcowe oraz znaczny potencjał rozwojowy związany głównie z turystyką oraz przemysłem nieuciążliwym dla środowiska, m.in. przetwórstwem rolno-spożywczym, przemysłem drzewnym i papierniczym. Na terenie gminy działa podstrefa Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest-Park”. Przedsiębiorcy zainteresowani prowadzeniem działalności gospodarczej na terenie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej mogą otrzymać pomoc publiczną w postaci ulg podatkowych (zwolnienie z podatku dochodowego CIT lub PIT), a także wsparcie w załatwieniu spraw formalno-prawnych związanych z uruchomieniem działalności na terenie podstrefy. Gmina prowadzi także szereg działań w celu łagodzenia niekorzystnych zjawisk gospodarczych, np. poprzez udzielanie pomocy działającym na jej terenie przedsiębiorcom oraz zachęcanie ich do tworzenia i utrzymania miejsc pracy, poprzez system różnorodnych ulg i preferencji.

Do zasadniczych problemów gminy Bystrzyca Kłodzka należy ubóstwo i bezrobocie – jedne z głównych powodów korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Ocenia się, że przedstawione dane określające skalę bezrobocia w gminie nie odzwierciedlają problemu z powodu tzw. bezrobocia pozornego, tj. obecności bezrobotnych niezainteresowanych podjęciem pracy oraz bezrobotnych nieszukających zatrudnienia, bo już pracujących „na czarno” w kraju lub za granicą. Równocześnie należy zwrócić uwagę na czynniki warunkujące ubóstwo wśród mieszkańców gminy. Ocenia się, że w znacznej mierze determinuje je brak zarobkowych źródeł dochodu wynikający nie z braku dostępności pracy, ale woli jej podjęcia. W tym przypadku miałyby zastosowanie różnorodne formy aktywizacji i powiązanie ewentualnych świadczeń z podjęciem legalnego zatrudnienia.

Rozważając położenie mieszkańców gminy pozostających bez zatrudnienia, należy zwrócić uwagę na potrzebę zwiększania kompetencji i kwalifikacji osób bezrobotnych, tak aby skuteczniej i trafniej odpowiadały na zapotrzebowanie regionalnego rynku pracy. Bardzo ważne jest wsparcie ludzi młodych, umożliwienie im podjęcia pierwszej pracy i zdobycia doświadczenia zawodowego, a także osób starszych, w wieku 45 lat i więcej, którym należy zapewnić dostęp do szkoleń pozwalających na zmianę i podniesienie kwalifikacji zawodowych. Istotne wydaje się również pobudzanie kreatywności mieszkańców i wspieranie przedsiębiorczości w oparciu o istniejące w gminie obszary potencjalnego rozwoju, np. rozwój turystyki. Z kolei w odniesieniu do osób korzystających ze świadczeń

pomocy społecznej a niezainteresowanych podjęciem pracy zasadnym byłoby podjęcie działań aktywizacyjnych oraz powiązanie wypłaty świadczeń z podjęciem zatrudnienia.

5. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W gminie Bystrzyca Kłodzka działają przedszkole, 8 szkół podstawowych (w 6 z nich znajdują się oddziały przedszkolne) oraz 2 szkoły ponadpodstawowe i żłobek (w roku szkolnym 2017/2018 placówka obejmowała opieką 24 dzieci).

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. St. Sempołowskiej 13, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
	w tym:	
	Szkoła Podstawowa nr 1 im. gen. Józefa Bema	
	Gimnazjum nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi i Oddziałami Sportowymi im. Kardynała St. Wyszyńskiego	
	I Liceum Ogólnokształcące im. Powstańców Śląskich	
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych		
Policealna Szkoła dla Dorosłych nr 2		
2.	Szkoła Podstawowa nr 2 im. Obrońców Warszawy w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Wojska Polskiego 68, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
3.	Szkoła Podstawowa w Długopolu Dolnym	Długopole Dolne 36, 57-520 Długopole-Zdrój
4.	Niepubliczna Szkoła Podstawowa w Gorzanowie	ul. Kłodzka 8, 57-521 Gorzanów
5.	Szkoła Podstawowa z oddziałami integracyjnymi im. M. Konopnickiej w Pławnicy	Pławnica 2, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
6.	Publiczna Szkoła Podstawowa Stowarzyszenia „Stara Łomnica Dzieciom” w Starej Łomnicy	Stara Łomnica 64, 57-521 Gorzanów
7.	Szkoła Podstawowa Waliszowskiego Stowarzyszenia Edukacyjnego w Starym Waliszowie	Stary Waliszów 7, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
8.	Szkoła Podstawowa w Wilkanowie	57-513 Wilkanów 138d
9.	Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych im. prof. S. Kaliskiego w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. J. Słowackiego 4, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
10.	Przedszkole nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. A. Mickiewicza 10, 57-500 Bystrzyca Kłodzka

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

W roku szkolnym 2017/2018 do przedszkola i oddziałów przedszkolnych uczęszczało łącznie 432 dzieci, w szkołach podstawowych naukę pobierało w sumie 1.499 uczniów, a w szkołach ponadpodstawowych 625 uczniów. W placówkach oświatowych zatrudnionych było łącznie 259 nauczycieli, z czego 22 nauczycieli w przedszkolach, 163 nauczycieli w szkołach podstawowych, a 74 nauczycieli w szkołach ponadpodstawowych.

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego, prowadzą dożywianie uczniów, Szkoła Podstawowa w Pławnicy posiada również klasy integracyjne i stołówkę. Stołówka jest także do dyspozycji uczniów w Szkole Podstawowej nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej. Uczniowie w zależności od potrzeb objęci są opieką pedagoga, psychologa, logopedy i pielęgniarki, mogą również korzystać z porad doradcy zawodowego.

Jednocześnie istnieje potrzeba uzupełnienia braków w wyposażeniu placówek, m.in. w laptopy, tablice interaktywne, wzbogacenia oferty opieki świetlicowej zarówno poprzez doposażenie w sprzęt, jak i zatrudnienie nauczycieli. Szkoły potrzebują także nowoczesnych boisk i sal gimnastycznych.

Placówki oświatowe w gminie organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy profilaktyczne i wychowawcze. Szkoły wykonują zadania profilaktyczne zawarte w programach wychowawczych i profilaktycznych oraz prowadzą zajęcia poświęconych zdrowiu psychicznemu i fizycznemu, pracy umysłowej, umiejętnościom społecznym, rodzinie, kształtowaniu kulturalnych nawyków, postawy proekologicznej, subkulturom młodzieżowym, preorientacji zawodowej, wielokulturowości, integracji z osobami niepełnosprawnymi. Zapewniają uczniom możliwość udziału w konkursach przedmiotowych i podstawowych formach życia kulturalnego, zajmują się tworzeniem ogólnodostępnych zajęć sportowych, kształtowanie świadomości narodowej, profilaktyką uzależnień, przeciwdziałaniem agresji, przemocy i cyberprzemocy, a także pedagogizacją rodziców.

Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, korekcyjno-kompensacyjnych, socjoterapeutycznych, logopedycznych, zajęć z udziałem psychologa i terapeuty. Prowadzone są także zajęcia z integracji sensorycznej oraz rehabilitacja ruchowa na basenie.

Za najpilniejsze potrzeby, których zaspokojenie ma wpływ na rozwój placówek oświatowych w gminie, uznano: modernizację budynków, w tym budowę dodatkowych sanitariatów, doposażenie w pomoce dydaktyczne, rozwijanie bazy do realizacji zajęć z wychowania fizycznego oraz tworzenie warunków do wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnej na wszystkich etapach kształcenia. Ankietowani wskazali także na potrzebę zwiększenia dostępności zajęć pozalekcyjnych oraz umożliwienie kontaktu z psychiatrą dziecięcym.

Na terenie gminy, w miejscowości Długopole-Zdrój (ul. Zdrojowa 11), znajduje się również Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Przyjaciół Środowiska – placówka, której wychowankami są dzieci słabo słyszące, niesłyszące, z autyzmem i niepełnosprawnością intelektualną. W skład Ośrodka wchodzi szkoła specjalne – szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła przysposabiająca do pracy i zasadnicza szkoła zawodowa. Ośrodek organizuje wczesne wspomaganie rozwoju dziecka oraz zajęcia rewalidacyjno-wychowawcze.

6. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Głównymi instytucjami prowadzącymi działalność kulturalną w gminie Bystrzyca Kłodzka są Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Bystrzycy Kłodzkiej oraz Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka. Podstawowym zadaniem Ośrodka jest prowadzenie działalności rozwijającej i zaspokajającej potrzeby kulturalne i społeczne mieszkańców oraz upowszechnianie i promocja kultury lokalnej. Do podstawowych zadań placówki należy: edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę, gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochrona i udostępnianie dóbr kultury, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką, tworzenie warunków dla rozwoju

folkloru, a także rękodzieła ludowego i artystycznego, rozpoznawanie, rozbudzanie i zaspokajanie potrzeb oraz zainteresowań kulturalnych.

Ośrodek zajmuje się w szczególności organizowaniem i koordynowaniem większości imprez kulturalnych na terenie gminy; organizuje koncerty, wernisaże, warsztaty rękodzieła artystycznego i taneczne, spotkania ze znanymi artystami i podróżnikami, prowadzi m.in. pracownię plastyczną, studio tańca, koło filatelistyczne, klub fotograficzno-filmowy, studio nagrań, jest realizatorem ciekawych projektów, m.in. „CoolTurysta na Ziemi Kłodzkiej”.

Placówka sprawuje opiekę merytoryczną nad działalnością wiejskich domów kultury i świetlic oraz amatorskim ruchem artystycznym na terenie gminy. Ośrodek zatrudnia 13 pracowników.

Biblioteka służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych, informacyjnych i czytelniczych mieszkańców gminy oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Do zadań placówki należy w szczególności gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2016 roku księgozbiór biblioteczny liczył 81.550 woluminów, liczba czytelników wyniosła 2.154, a liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 34.137 woluminów. Placówka umożliwia czytelnikom korzystanie z komputerów z dostępem do sieci Internet, a także zapewnia dostęp do e-booków.

Obok podstawowej działalności Biblioteka aktywnie włącza się w organizację imprez okolicznościowych, wystaw i konkursów, prowadzi warsztaty i lekcje biblioteczne oraz spotkania dyskusyjne Klubu Książki, organizuje spotkania autorskie i z ciekawymi ludźmi, także okolicznościowe z poezją i przy muzyce, promuje czytelnictwo poprzez m.in. udział w Tygodniu Bibliotek, akcjach „Narodowe czytanie” czy „Czytam w podróży”. Placówka zatrudnia 18 pracowników.

Działalność kulturalną na terenie gminy prowadzi również Muzeum Filumenistyczne – gromadzące i udostępniające zbiory związane z historią niecenienia ognia oraz prowadzące lekcje i warsztaty muzealne, organizujące konkursy i spotkania, także międzynarodowe. W gminie działają także 2 szkoły artystyczne.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki	
1.	Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury im. Leona Kruczkowskiego w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Wojska Polskiego 20, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	
2.	Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka	ul. Pl. Wolności 16, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
	w tym:	Filia Miejska w Bystrzycy Kłodzkiej	Osiedla Szkolne 10, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
		Filia w Długopolu Zdroju	ul. Zdrojowa 17, 57-520 Długopole-Zdrój
		Filia w Gorzanowie	pl. Wolności 1, 57-521 Gorzanów
		Filia w Idzikowie	Idzików 102, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
		Filia w Międzygórzu	ul. Poczтовая 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
		Filia w Starej Łomnicy	Stara Łomnica 66, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
Filia w Wilkanowie	Wilkanów 137, 57-500 Bystrzyca Kłodzka		
3.	Wiejski Ośrodek Kultury w Starej Bystrzycy	Stara Bystrzyca, ul. Bystrzycka 41, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
4.	Wiejski Ośrodek Kultury w Gorzanowie	pl. Wolności 1, 57-521 Gorzanów	
5.	Wiejski Ośrodek Kultury w Idzikowie	Idzików 102, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
6.	Wiejski Ośrodek Kultury w Nowym Waliszowie	Nowy Waliszów 81, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
7.	Wiejski Ośrodek Kultury w Starym Waliszowie	Stary Waliszów 91, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
8.	Wiejski Ośrodek Kultury w Wilkanowie	Wilkanów 137, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
9.	Świetlica Wiejska w Pławnicy	Pławnica 59, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
10.	Świetlica Wiejska w Ponikowie	Ponikowa 41a, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
11.	Świetlica Wiejska w Zalesiu	Zalesie 11, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
12.	Świetlica Wiejska w Nowej Bystrzycy	Nowa Bystrzyca 21, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
13.	Świetlica Wiejska w Wójtowicach	Wójtowice, ul. Bystrzycka 5, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
14.	Świetlica Wiejska w Zabłociu	Zabłocie, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
15.	Świetlica Wiejska w Szklarcy	Szklarka 12, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
16.	Świetlica Wiejska w Długopolu-Zdroju	ul. T. Kościuszki, 57-520 Długopole-Zdrój	
17.	Świetlica Wiejska w Międzygórzu	Międzygórze, ul. Poczтовая 1/1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
18.	Muzeum Filumenistyczne w Bystrzycy Kłodzkiej	Mały Rynek 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
19.	Państwowa Szkoła Muzyczna I stopnia w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. S. Okrzei 34, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	
20.	Państwowa Szkoła Muzyczna II stopnia w Bystrzycy	ul. S. Okrzei 34, 57-500 Bystrzyca Kłodzka	

Kłodzkiej	
-----------	--

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

Gmina Bystrzyca Kłodzka posiada różnorodny kalendarz imprez – kulturalnych, rozrywkowych i sportowo-rekreacyjnych. Do najważniejszych, organizowanych w gminie należą m.in.: Dożynki Gminne, Kulturalne Czwartki, Kryształowa Aleja Gwiazd, Festiwal Aktorstwa Filmowego.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Stadion miejski w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Mickiewicza 14, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
2.	Kompleks sportowy „Orlik 2012” w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Ludowa 32, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
3.	Boiska do piłki nożnej posiadające licencję PZPN na poziomie klasy A	Gorzanów, Stara Łomnica, Stara Bystrzyca, Wilkanów, Zabłocie
4.	Boiska do piłki nożnej	Wyszki, Ponikwa, Szklarka, Długopole-Zdrój, Długopole Dolne, Pławnica, Mielnik, Nowy Waliszów
5.	Boiska do gier zespołowych	Międzygórze, Nowa Bystrzyca, Gorzanów, Stara Łomnica, Wilkanów, Długopole-Zdrój, Długopole Dolne, Pławnica
6.	Hala sportowa przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. J. Słowackiego 4, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
7.	Hala sportowa w Wilkanowie	57-513 Wilkanów 138d
8.	Sale sportowe przy Szkole Podstawowej Nr 2 w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Wojska Polskiego 68, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
9.	Otwarty basen kąpielowy	ul. Floriańska 4a, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
10.	Korty tenisowe	Bystrzyca Kłodzka, Rudawa, Nowy Waliszów
11.	Sala gimnastyczna przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. St. Sempołowskiej 13, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
12.	Talerzykowe wyciągi narciarskie z trasami zjazdowymi	Rudawa przy Ośrodku Wczasowym „Orlica”, Stacja Narciarska Spalona – „Osmelakowa Dolina”
13.	Stacja Narciarska. Narciarskie trasy biegowe	Spalona i Lasówka (w Górach Bystrzyckich – łącznie 40 km), Stacja Klimatyczna Międzygórze (w Masywie Śnieżnika – łącznie 23,4 km)

14.	Skatepark w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Wojska Polskiego 68, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
-----	---------------------------------	--

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

W gminie odbywają się imprezy sportowo-rekreacyjne. Wśród ważniejszych wymienić należy: Międzynarodowy Zjazd na Saniach Rogatych, Bieg Narciarski Ziemi Bystrzyckiej, Miejski Turniej Szachowy, Bieg Żołnierzy Wyklętych, Międzygórski Rajd Marianny 2018, Bieg Bystrzycki, Międzynarodowe zawody w piłkę nożną, Mistrzostwa Polski w Biegach Górskich, zawody „JAM 2018”.

Gmina posiada bogate zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji. Na terenie gminy znajdują się dwie miejscowości o statusie uzdrowiska – Długopole-Zdrój oraz Międzygórze ze źródłami wód leczniczych. Potencjał rekreacyjny gminy tworzy przede wszystkim Śnieżnicki Park Krajobrazowy obejmujący swym zasięgiem Masyw Śnieżnika oraz rezerwat przyrody Wodospad Wilczki, uzdrowisko Długopole-Zdrój, stacje klimatyczne oraz źródła wód mineralnych. W gminie znajdują się 23 pomniki przyrody ożywionej. Góry Bystrzyckie i Masyw Śnieżnika są dogodnym miejscem do uprawiania sportów zimowych. Szczyty Skowronia Góra i Górzycy dysponują odpowiednimi warunkami do rozwoju lotniarstwa i szybownictwa. Na terenie gminy zlokalizowane są liczne szlaki piesze i narciarskie.

7. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Bystrzyca Kłodzka funkcjonuje 5 zakładów opieki zdrowotnej oraz działa 8 aptek. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie

lp.	nazwa podmiotu	adres podmiotu
1.	Bystrzyckie Centrum Zdrowia Sp. z o.o. w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Okrzei 43, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
2.	Specjalistyczny Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Sienkiewicza 8, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
3.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „SAN-MED” w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Polna, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
4.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza Rodzinnego w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. 1-go Maja 5, 57-500 Bystrzyca Kłodzka

5.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza Rodzinnego w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Osiedle Szkolne 10, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
6.	Pogotowie ratunkowe w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Strażacka 13, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
7.	Apteka w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Okrzei 12, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
8.	Apteka w Bystrzycy Kłodzkiej	pl. Wolności 28, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
9.	Apteka w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Osiedle Szkolne 10, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
10.	Apteka w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Mickiewicza 15, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
11.	Apteka w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Mickiewicza 3, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
12.	Apteka przy NETTO w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Mickiewicza 3, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
13.	Apteka Rodzinna w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Strażacka 11, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
14.	Punkt apteczny w Długopolu-Zdroju	ul. Zdrojowa 13, 57-520 Długopole-Zdrój

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2014-2016 liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej ulegała wahaniom (101.201 w 2014 r., 102.132 w 2015 r., 100.144 w 2016 r.). Z kolei liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej zmniejszała się z roku na rok (130.649 w 2014 r., 125.320 w 2015 r., 115.092 w 2016 r.).

Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy jest wystarczający (mieszkańcy obszarów wiejskich gminy mogą mieć utrudniony dostęp do usług medycznych z powodu trudności komunikacyjnych, w szczególności w okresie zimowym). W gminie brakuje natomiast lekarzy specjalistów, w szczególności psychiatry, kardiologa, neurologa, urologa, ginekologa i dermatologa.

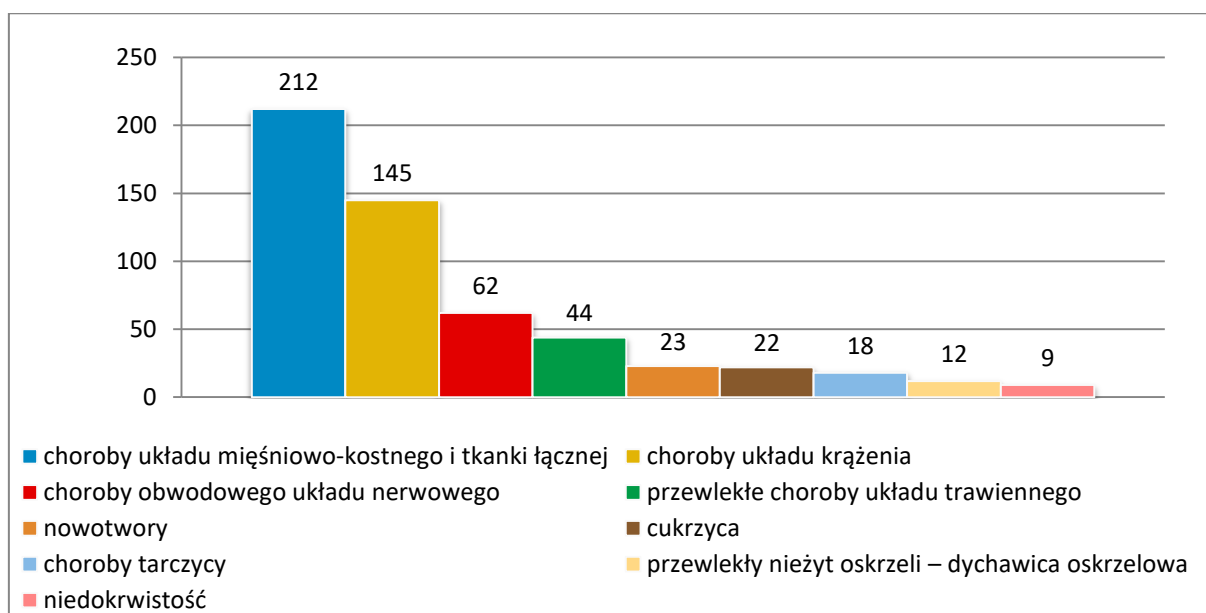
Specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgniarską dla mieszkańców gminy realizują placówki znajdujące się poza gminą. Są to: Specjalistyczne Centrum Medyczne im. Św. Jana Pawła II w Polanicy-Zdrój (ul. Jana Pawła II 2/57, 57-320 Polanica-Zdrój) oraz „Zespół Opieki Zdrowotnej” w Kłodzku (ul. Szpitalna 1, 57-300 Kłodzko).

Informacji na temat stanu zdrowia mieszkańców gminy dostarczają dane przekazane przez Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktykę Lekarza Rodzinnego w Bystrzycy Kłodzkiej. Wynika z nich, że w 2017 roku z powodu chorób przewlekłych pod opieką czynną lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej pozostawało 101 dzieci i młodzieży oraz 1.410 osób dorosłych. Najczęściej stwierdzanymi u osób dorosłych schorzeniami były: choroby układu mięśniowo-kostnego i tkanki łącznej (212 osób), choroby układu krążenia (145), choroby obwodowego układu nerwowego (62), przewlekłe choroby układu trawiennego (44), nowotwory (23), cukrzyca (22), choroby tarczycy (18) i przewlekły nieżyt oskrzeli – dychawica oskrzelowa (12).

Na koniec 2017 roku łączna liczba osób zadeklarowanych do lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w ww. placówce wynosiła 1.900, w tym 140 dzieci i 1.760 osób dorosłych.

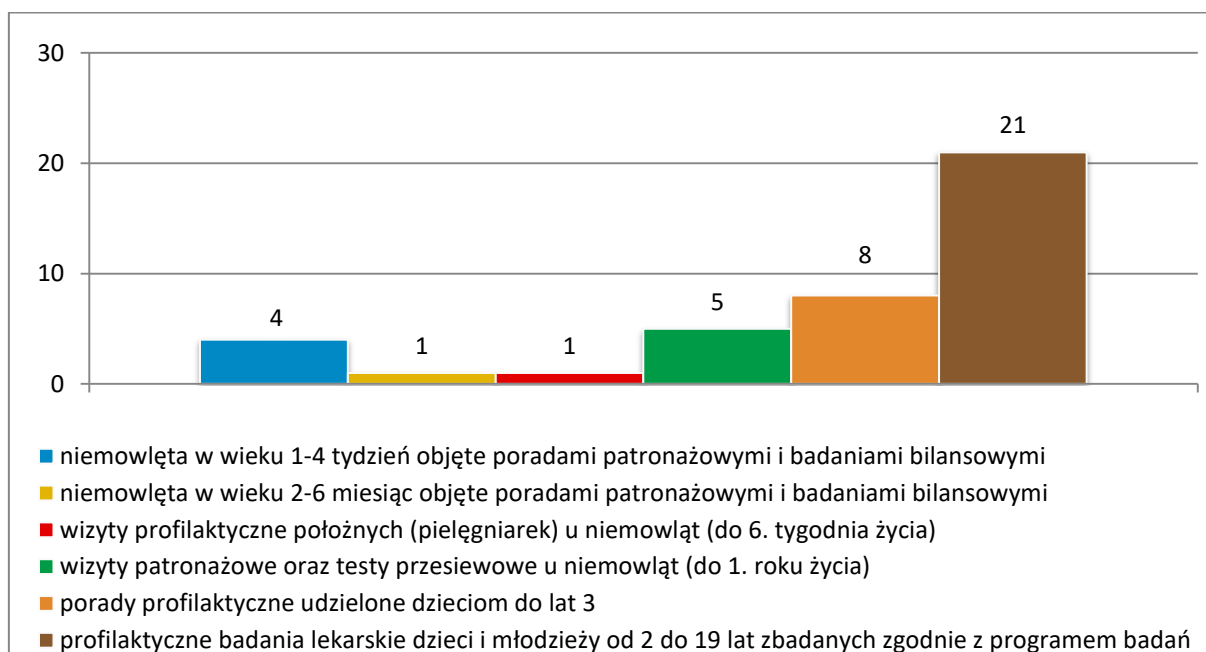
Dane szczegółowe na temat schorzeń najczęściej stwierdzanych u dorosłych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzane u osób dorosłych w 2017 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza Rodzinnego w Bystrzycy Kłodzkiej.

W 2017 roku Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza Rodzinnego w Bystrzycy Kłodzkiej sprawował także opiekę profilaktyczną nad matką i dzieckiem. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 18. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2017 roku

Źródło danych: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Praktyka Lekarza Rodzinnego w Bystrzycy Kłodzkiej.

W 2017 roku poradom patronażowym i badaniom bilansowym (w tym przesiewowym) poddano 4 niemowląt od 1 do 4 tygodnia życia i 1 niemowlę od 2 do 6 miesięcy. Liczba wizyt profilaktycznych położnych (pielęgniarek) u niemowląt do 6. tygodnia życia oraz liczba wizyt patronażowych pielęgniarek i testów przesiewowych u niemowląt do 1. roku życia wyniosła odpowiednio 1 i 5. Z porad profilaktycznych korzystały również dzieci do lat 3 (udzielono 8 takich porad), natomiast profilaktycznym badaniom lekarskim poddano 21 dzieci i młodzieży w wieku od 2 do 19 lat.

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

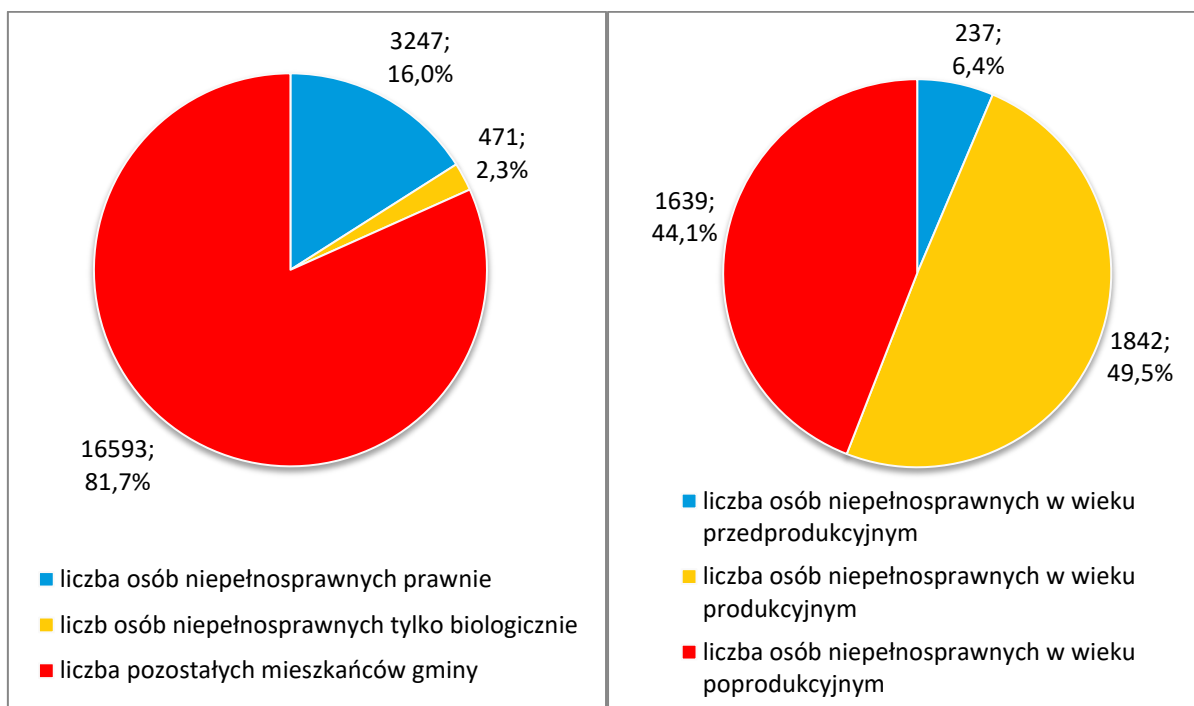
Mimo upływu ponad dziesięciu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

W 2002 roku w gminie Bystrzyca Kłodzka mieszkało 3.718 osób niepełnosprawnych, w tym 1.750 mężczyzn i 1.968 kobiet. Wśród nich większość stanowiły osoby niepełnosprawne prawnie (3.247 osób, tj. 77,4%), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 471 osób (22,6%).

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 18,3%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (1.842 osoby, tj. 49,5%) i poprodukcyjnym (1.639 osób, tj. 44,1%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 19. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 20. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 14,5% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wieku w 2002 roku. Większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób w wieku poprodukcyjnym, wynosił on bowiem 50,8%.

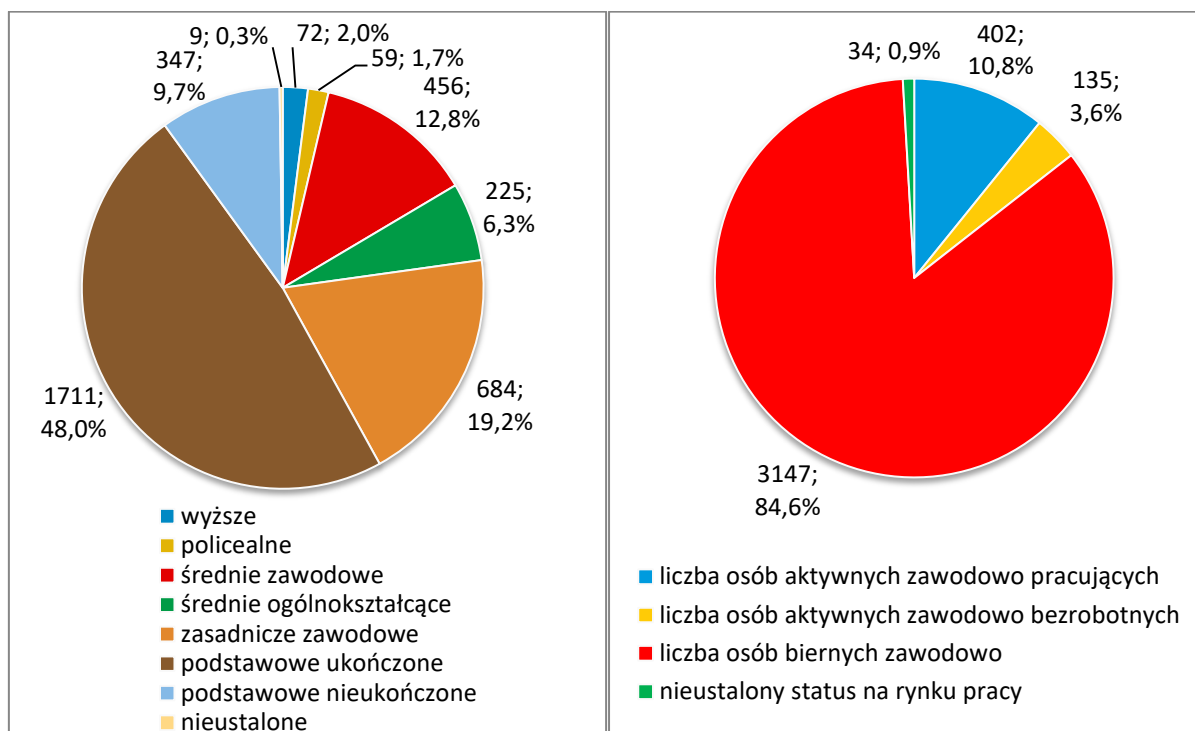
Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największą grupę stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (1.711 osób, tj. 48%). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (3.147 osób, tj. 84,6%).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu

Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

wykształcenia w 2002 roku

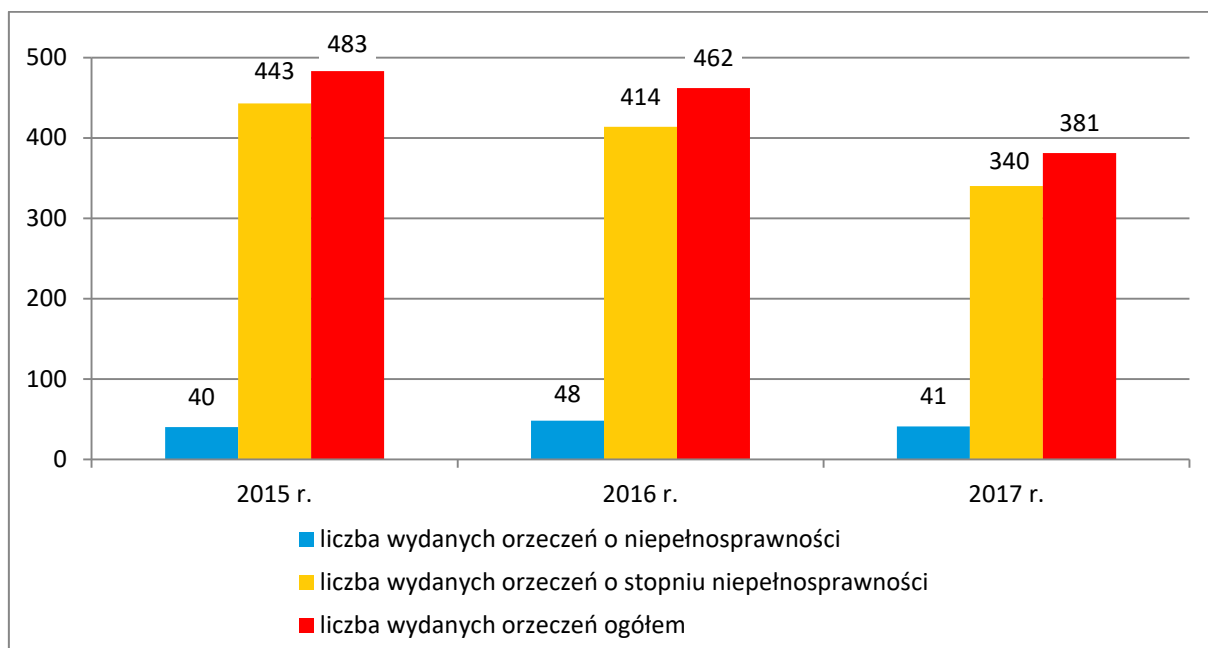

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Bystrzyca Kłodzka zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kłodzku. Według jego danych, w latach 2015-2017 liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia) ulegała wahaniom (40 w 2015 r., 48 w 2016 r., 41 w 2017 r.), a liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia) zmniejszała się z roku na rok (443 w 2015 r., 414 w 2016 r., 340 w 2017 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 23. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Kłodzku do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2015-2017

Źródło danych: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kłodzku.

8. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym

zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

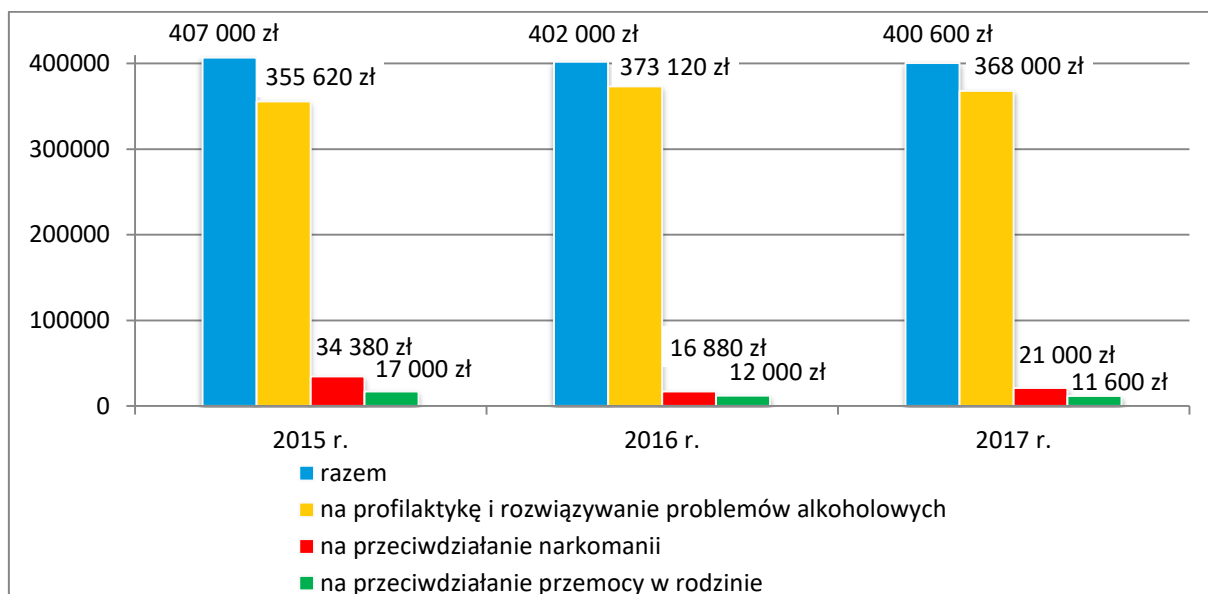
		w Polsce	w 100-tys. mieście	w 25-tys. mieście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Bystrzyca Kłodzka w latach 2015-2017.

Wykres 24. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2015-2017

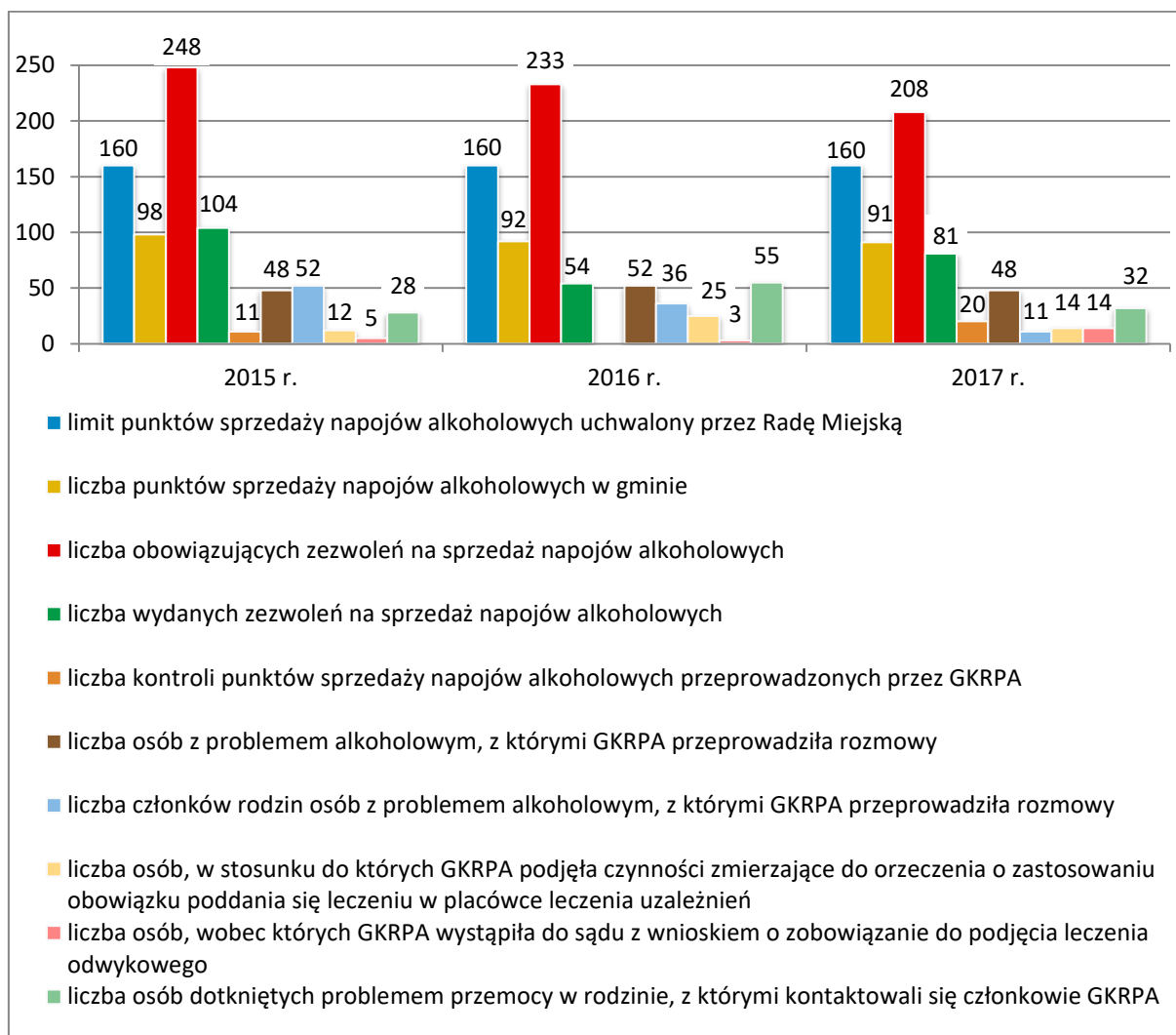

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

W latach 2015-2017 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie nieznacznie zmniejszała się z roku na rok (z 407.000 zł w 2015 r. do 400.600 zł w 2017 r.).

Poniższy wykres przedstawia wybrane dane na temat rynku napojów alkoholowych w gminie Bystrzyca Kłodzka, a także aktywności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. W ramach swoich zadań podejmuje ona m.in. czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Wykres 25. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2015-2017

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

W latach 2015-2017 uchwalony przez Radę Miejską limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie był taki sam (160 w każdym roku). W latach 2016-2017 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych była nieco niższa niż w 2015 roku (98 w 2015 r., 92 w 2016 r., 91 w 2017 r.). W analizowanym okresie liczba obowiązujących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych zmniejszała się z roku na rok (z 248 w 2015 r. do 208 w 2017 r.), a liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ulegała wahaniom (104 w 2015 r., 54 w 2016 r., 81 w 2017 r.). Warto dodać, że w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W latach 2015-2017 liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy była na zbliżonym poziomie (48 w 2015 r., 52 w 2016 r., 48 w 2017 r.).

r.), a liczba członków rodzin tych osób, z którymi Komisja przeprowadziła rozmowy, zmniejszała się z roku na rok (z 52 w 2015 r. do 11 w 2017 r.).

W analizowanym okresie GKRPA podejmowała również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień (wobec 12 osób w 2015 r., 25 osób w 2016 r., 14 osób w 2016 r.), oraz występowała w tej sprawie do sądu (w przypadku 5 osób w 2015 r., 3 osób w 2016 r. i 14 w 2017 r.).

W latach 2015-2017 członkowie GKRPA kontaktowali się z odpowiednio 13, 21 i 11 osobami doznającymi przemocy w rodzinie, odpowiednio 12, 25 i 18 osobami stosującymi przemoc w rodzinie oraz odpowiednio 3, 9 i 3 świadkami przemocy w rodzinie.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy odgrywają: w Bystrzycy Kłodzkiej – Punkt Konsultacyjny do spraw rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Centrum Integracji Społecznej, Komisariat Policji, a także Poradnie Leczenia Uzależnień w Kłodzku i w Dusznikach Zdroju, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kłodzku.

Dane szczegółowe na ich temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa jednostki	adres jednostki
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Sienkiewicza 8, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
Punkt Konsultacyjny do spraw rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Sienkiewicza 8, 62-420 Bystrzyca Kłodzka
Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. 1 Maja 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
Zespół Interdyscyplinarny	ul. 1 Maja 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
Centrum Integracji Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. 1 Maja 1a, 57-500 Bystrzyca Kłodzka
Komisariat Policji w Bystrzycy Kłodzkiej	ul. Słowackiego 8, 57-500 Bystrzyca Kłodzka

Poradnia Terapii Uzależnienia Od Alkoholu i Współuzależnienia w Kłodzku	ul. Zawiszy Czarnego 2, 57-300 Kłodzko
Poradnia Leczenia Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Dusznikach Zdroju	ul. Wojska Polskiego 23, 57-340 Duszniki-Zdrój
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku	ul. Kościuszki 2, 57-300 Kłodzko
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kłodzku	ul. Grottgera 8, 57-300 Kłodzko

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej wynika, że w latach 2015-2017 liczba rodzin objętych wsparciem w gminie z powodu alkoholizmu zmniejszała się z roku na rok (148 rodzin liczących 244 osoby w 2015 r., 133 rodziny liczące 210 osób w 2016 r., 124 rodziny liczące 181 osób w 2017 r.), podobnie jak liczba rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie (25 rodzin liczących 78 osób w 2015 r., 12 rodzin liczących 40 osób w 2016 r., 8 rodzin liczących 25 osób w 2017 r.). Jednocześnie OPS świadczył wsparcie z powodu narkomanii kilku osobom (2 osoby w 2015 r., 3 osoby w 2016 r., 4 rodziny liczące 7 osób w 2016 r.).

Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej zapewnia obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego. W 2017 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 29 Niebieskich Kart – 2 zostały sporządzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej, 2 przez placówki oświatowe, a 24 przez Komisariat Policji. Wszystkie założone Niebieskie Karty były monitorowane przez pracowników socjalnych. W prowadzonych sprawach podjęto następujące działania:

- udzielano informacji o formach pomocy świadczonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej oraz placówki i instytucje pomocowe w powiecie i województwie (Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kłodzku, specjalistyczne ośrodki wsparcia na terenie województwa dolnośląskiego),
- towarzyszono w trakcie prowadzenia spraw na Policji i w Sądzie,
- udzielano pomocy pieniężnej i rzeczowej,
- kierowano do Ośrodka Interwencji Kryzysowej,
- składano wnioski do Sądu o wgląd w sytuację rodziny oraz dzieci. do Prokuratury Rejonowej o wszczęcie postępowania w związku z podejrzeniem stosowania przemocy w rodzinie, do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o leczenie,

- współpracowano z pedagogami szkolnymi w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci z rodzin, w których występuje przemoc domowa.

W działającym w gminie Punkcie Konsultacyjnym do spraw rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie usługi świadczą terapeuta ds. uzależnień, psycholog, pracownik socjalny, pedagog, policjant, specjalista w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz przedstawiciel Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W latach 2015-2017 wsparciem w Punkcie objęto odpowiednio 44, 34 i 69 osób z problemem alkoholowym, odpowiednio 63, 38 i 8 dorosłych członków rodzin osób z problemem alkoholowym (w tym współuzależnionym i dorosłych dzieci alkoholików), odpowiednio 26, 22 i 41 osób doznających przemocy w rodzinie oraz odpowiednio 14, 4 i 11 osób stosujących przemoc w rodzinie.

Centrum Integracji Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej podejmuje działania w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych społecznie. W 2017 roku programem realizowanym w Centrum objęto 115 osób, w tym 10 osób uzależnionych od alkoholu po zakończeniu leczenia odwykowego. Spośród nich 34 uczestników z gminy zakończyło realizację indywidualnego programu zatrudnienia socjalnego, w tym 3 osoby uzależnione od alkoholu po zakończeniu leczenia odwykowego. Uczestnicy przez cały rok codziennie, w dni robocze, od godziny 7⁰⁰ do 13⁰⁰ przychodzili do Centrum na zajęcia integracyjne, edukacyjne i motywacyjne, otrzymywali posiłek regeneracyjny i mieli do dyspozycji pracownika socjalnego i doradcę zawodowego.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych i wsparcia dziennego) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, spektakli profilaktycznych, konkursów, szkoleń i warsztatów dla rodziców, nauczycieli i wychowawców, zajęć w placówkach wsparcia dziennego oraz wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

W 2017 roku programami profilaktycznymi rekomendowanymi w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA objęto 1.100 uczniów, 600 nauczycieli i 11 rodziców, w konkursach uczestniczyło 200 osób, w szkoleniach i warsztatach – 18 rodziców, a w zajęciach dla dzieci z grup ryzyka z programem opiekuńczym – 30 dzieci, w tym 9 dzieci z rodzin alkoholowych.

9. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Bystrzyca Kłodzka pojawia się problem bezdomności. Pomoc osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej. W 2015 roku, w związku z bezdomnością, objął on wsparciem 9 osób, rok później 11 osób, a w 2017 roku 13 osób.

Pracownicy socjalni są w stałym kontakcie z osobami bezdomnymi, jak również z placówkami służby zdrowia i policją. Udzielają poradnictwa specjalistycznego, motywują do podejmowania działań w kierunku przezwyciężenia trudnej sytuacji życiowej poprzez mobilizowanie do aktywności zawodowej, odbudowy więzi rodzinnych czy leczenia odwykowego. Ośrodek pomaga osobom bezdomnym również poprzez dopłaty do wynajmowanych mieszkań. W okresie zimowym osoby bezdomne mają możliwość pobytu w schronisku bądź noclegowni. W 2017 roku miesięczny koszt utrzymania osoby przebywającej w noclegowni wynosił ok. 750 zł. Osoby umieszczone w noclegowni objęte są indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności przez 11 miesięcy.

W gminie nie ma placówek zapewniających schronienie osobom bezdomnym. Osoby wymagające schronienia w związku z bezdomnością mogą być kierowane do placówek poza jej terenem. Z takiej formy pomocy skorzystało w 2015 roku 8 osób, w 2016 roku 9 osób, a w 2017 roku 5 osób. Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej pokrył koszty ich pobytu w noclegowniach w Wałbrzychu, Świdnicy i Wrocławiu.

10. PRZESTĘPCZOŚĆ

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Bystrzyca Kłodzka czuwa Komenda Powiatowa Policji w Kłodzku (Plac F. Chopina 2, 57-300 Kłodzko), a bezpośrednio czynności policyjne wykonują funkcjonariusze Komisariatu Policji w Bystrzycy Kłodzkiej (ul. J. Słowackiego 8, 57-500 Bystrzyca Kłodzka).

Według danych Komisariatu Policji w Bystrzycy Kłodzkiej, w 2017 roku na terenie gminy Bystrzyca Kłodzka odnotowano 172 przestępstwa i zatrzymano 222 podejrzanych o ich popełnienie (w tym 10 osób nieletnich). Dane szczegółowe na temat przestępstw popełnionych w gminie w 2017 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Przestępstwa popełnione w gminie w 2017 roku

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw	podejrzani ogółem (nieletni)
bójki i pobicia	3	9
uszkodzenie ciała	4	5 (1)
rozboje	1	1
kradzież	38	52 (1)
kradzież z włamaniem	56	72 (4)
uszkodzenie mienia	25	32 (1)
nietrzeźwi kierujący	25	25
przestępstwa narkotykowe	20	26 (3)

Źródło danych: Komisariat Policji w Bystrzycy Kłodzkiej.

W rezultacie przeprowadzonych w gminie konsultacji społecznych dokonano przeglądu stanu zabezpieczeń obiektów oraz rozmieszczenia oświetlenia miejskiego, dokonano przeglądu stanu technicznego oraz oznakowania dróg, podjęto decyzję o rozbudowie monitoringu miejskiego oraz o zwiększeniu liczby patroli w celu zapobieżenia uciążliwym społecznie wykroczeniom i przestępstwom, także w ruchu drogowym.

11. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

Zadania pomocy społecznej w gminie Bystrzyca Kłodzka wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o Karcie Dużej Rodziny, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, ustawa o dodatkach mieszkaniowych oraz ustawa – Prawo energetyczne.

W 2017 roku kadre Ośrodka stanowiły 34 osoby, w tym kierownik i jego zastępca, 11 pracowników socjalnych oraz 21 innych pracowników, m.in. główna księgowa i pracownicy działu księgowo-finansowego, koordynator do spraw profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy; pracownicy działu świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, inspektorzy ds. dodatków mieszkaniowych i energetycznych oraz pracownicy administracyjni.

W analizowanym roku Ośrodek spełniał wynikający z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące

mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. Pracownicy Ośrodka uczestniczyli w różnego rodzaju kursach, szkoleniach, konferencjach oraz seminariach organizowanych przez firmy zewnętrzne, a także przez Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w OPS-ie i kwalifikacji pracujących w nim osób przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Kadra OPS-u i jej kwalifikacje w 2017 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	2
wykształcenie wyższe	2
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	2
pracownicy socjalni	11
wykształcenie wyższe	7
wykształcenie średnie	4
specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	8
specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	0
specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	1
pozostali pracownicy	21
wykształcenie wyższe	16
wykształcenie średnie	5
wykształcenie inne	0
wolontariusze	0
pracownicy zatrudnieni w ramach zatrudnienia subsydiowanego	12
staże	6

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.

W latach 2016-2017 wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie były znacznie wyższe niż w 2015 roku (13.436.012 zł w 2015r., 21.237.003 zł w 2016 r., 23.909.950 zł w 2017 r.). Przyczyniło się do tego głównie świadczenie wychowawcze, na które w 2016 roku wydatkowano 6.884.813 zł, a rok później 9.526.304 zł.

W analizowanym okresie stale zmniejszały się środki finansowe przeznaczone m.in. na: przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii, zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz na składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, także na wspieranie

rodziny i pomoc materialną dla uczniów. W 2017 roku wzrosły natomiast, w stosunku do lat poprzednich, wydatki m.in. na: pokrycie kosztów pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej, zasiłki stałe czy pokrycie kosztów funkcjonowania Centrum Integracji Społecznej. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2015-2017

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2015 r.	w 2016 r.	w 2017 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	2.600	900	720
przeciwdziałanie alkoholizmowi	132.578	115.305	102.475
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	100.518	90.805	121.294
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	5.000	7.350	2.480
składki na ubezpieczenia zdrowotne	75.533	75.493	74.689
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	426.184?	408.784	300.472
dotądki mieszkaniowe	236.270	205.826	162.763
zasiłki stałe	119.131	140.824	117.796
Ośrodek Pomocy Społecznej	737.932	810.536	934.519
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	600	3.750
pomoc w zakresie dożywiania	317.898	268.702	312.000
usuwanie skutków klęsk żywiołowych	18.200	0	6.000
rodzina			
świadczenie wychowawcze	X	5.335.656	7.346.463
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	3.583.495	4.049.712	4.246.716
wspieranie rodziny	10.496	6.962	15.010
rodziny zastępcze	9.189	9.960	0
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	67.115	37.489	30.218
pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej			
pomoc materialna dla uczniów	306.696	143.550	129.485
ogółem	6.081.720	11.670.965	13.876.632
w tym w budżecie OPS-u	5.403.576	11.205.384	13.374.727

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.

W latach 2015-2017 liczba osób, którym udzielono w gminie pomocy i wsparcia, zmniejszała się z roku na rok (z 2.463 w 2015 r. do 2.148 w 2017 r.), podobnie, jak liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie (z 1.612 w 2015 r. do 1.176 w 2017 r.).

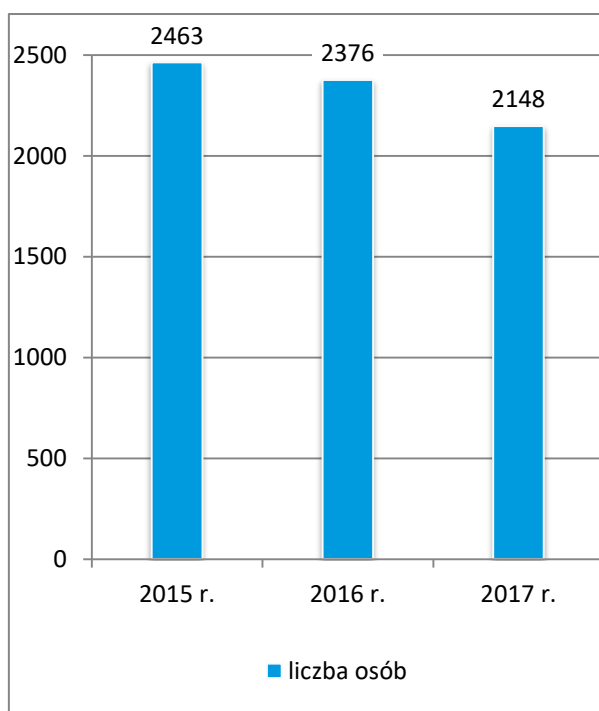
W analizowanym okresie stale spadała również liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie pieniężne (z 1.438 w 2015 r. do 976 w 2017 r.) i niepieniężne (z 726 w 2015 r. do 538 w 2017 r.).

Wśród głównych powodów zmniejszania się liczby beneficjentów pomocy społecznej należy wymienić poprawę sytuacji na rynku pracy, co prowadzi do spadku liczby osób pozostających bez zatrudnienia, oraz wprowadzenie Rządowego Programu „Rodzina 500 plus”, który przyczynił się do polepszenia sytuacji finansowej rodzin.

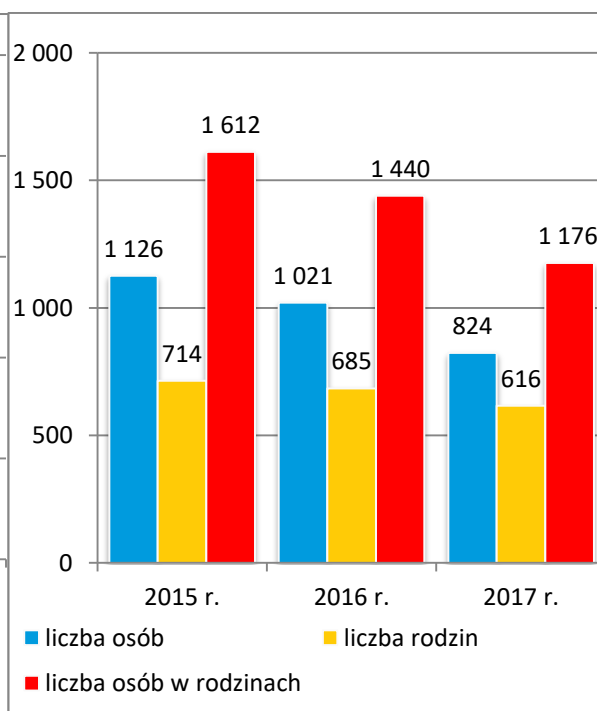
W latach 2015-2017 liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, zmniejszała się nieznacznie z roku na rok (714 w 2015 r., 685 w 2016 r., 680 w 2017 r.), podobnie jak liczba osób przebywających w tych rodzinach (1.612 w 2015 r., 1.440 w 2016 r., 1.429 w 2017 r.).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 26. Osoby w gminie, którym w latach 2015-2017 udzielono pomocy i wsparcia

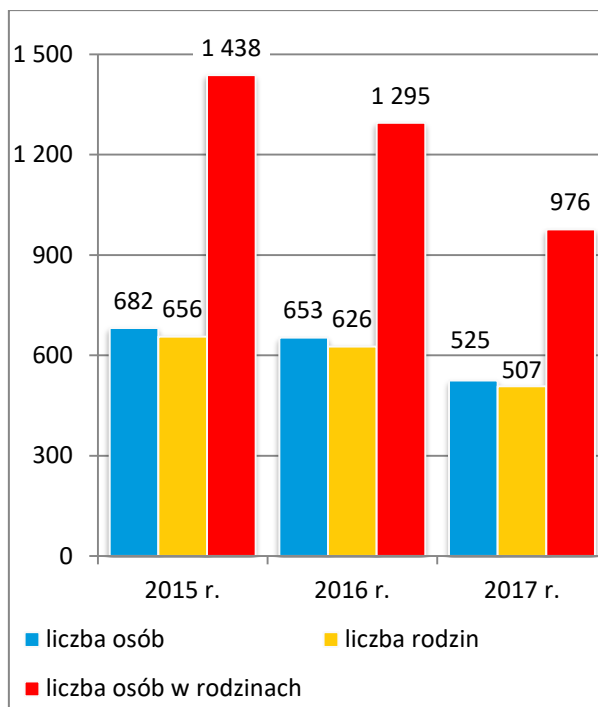

Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie

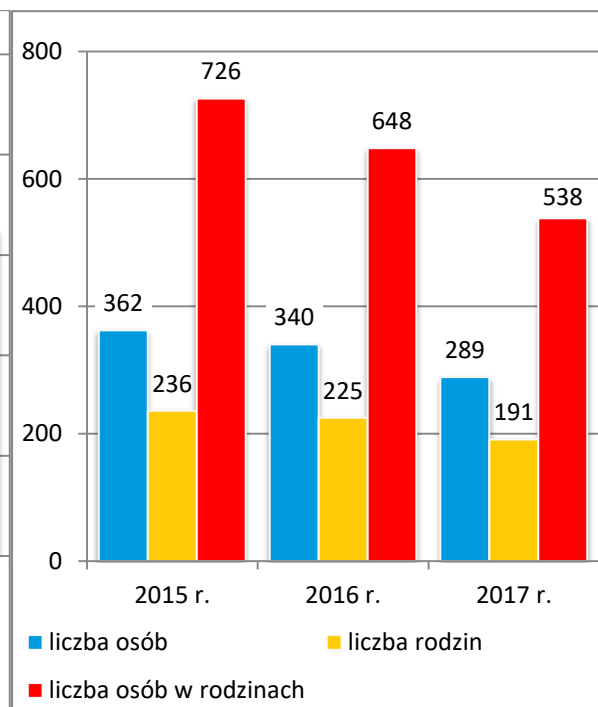

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.

Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie pieniężne

Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.

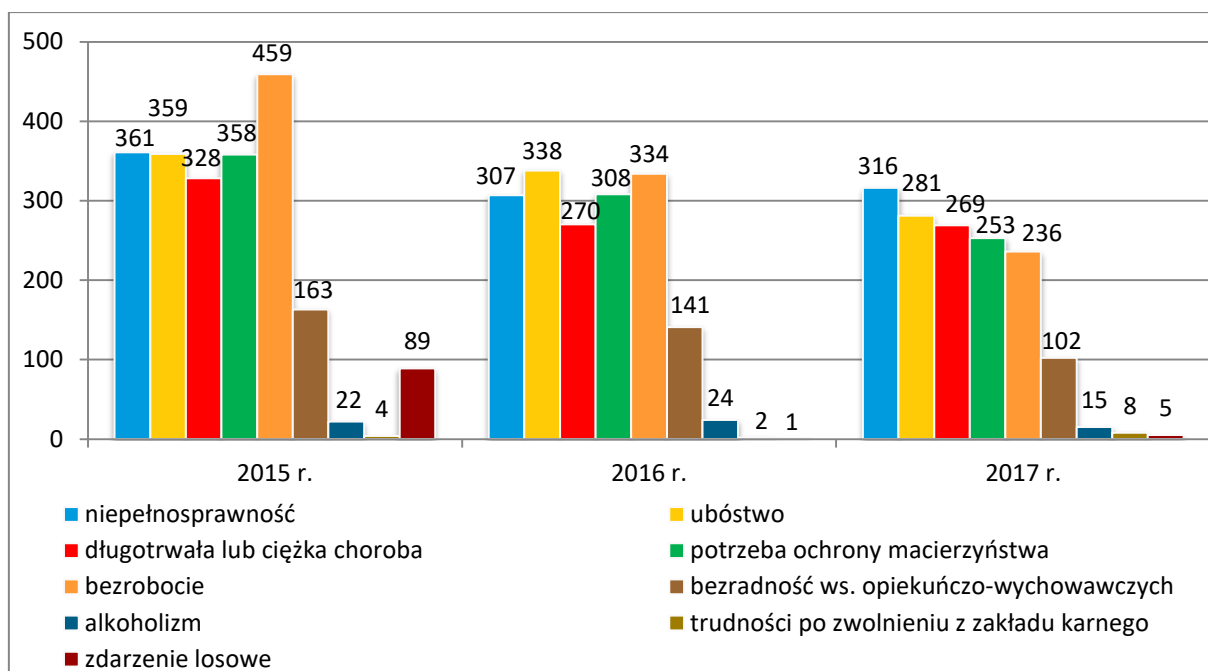
Pomimo spadku w latach 2015-2017 liczby beneficjentów wsparcia udzielanego przez OPS, ocenia się, że w gminie nadal występuje duże zapotrzebowanie na świadczenia pomocy społecznej.

W analizowanym okresie głównymi powodami przyznawania świadczeń z pomocy społecznej były kolejno bezrobocie, ubóstwo i niepełnosprawność. Z analizy środowiskowej wynika, że było to spowodowane m.in. niskimi dochodami, które nie pozwalały na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, oraz brakiem uprawnień do świadczeń emerytalno-rentowych z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, wynikającym z wcześniejszego bezrobocia.

Znaczną część beneficjentów pomocy społecznej w gminie stanowiły rodziny zmagające się z długotrwałą lub ciężką chorobą, wymagające ochrony macierzyństwa i wielodzietności oraz doświadczające bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych

i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.

W latach 2015-2017 systematycznie zmniejszała się liczba osób w rodzinach objętych przez OPS wsparciem z głównych powodów przyznawania pomocy społecznej, tj. ubóstwa (z 1.260 w 2015 r. do 908 w 2017 r.), bezrobocia (z 1.176 w 2015 r. do 774 w 2017 r.), bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (z 575 w 2015 r. do 471 w 2017 r.), niepełnosprawności (z 520 w 2015 r. do 414 w 2017 r.), długotrwałej lub ciężkiej choroby (z 406 w 2015 r. do 340 w 2017 r.) oraz alkoholizmu (z 244 w 2015 r. do 181 w 2017 r.).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez OPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2015-2017 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2015-2017

formy świadczeń		liczba osób			liczba świadczeń		
		2015 r.	2016 r.	2017 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.
pieniężne	zasiłek stały	139	145	143	1.301	1.426	1.462
	zasiłek okresowy	299	251	184	1.972	1.662	1.143
	zasiłek celowy	633	614	479	X	X	X
	w tym: zasiłek celowy w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	74	372	107	425	2.255	206
niepieniężne	posiłek	359	326	286	57.418	51.390	43.883
	w tym: posiłek w ramach programu „Pomoc Państwa w zakresie dożywiania”	359	326	286	57.418	51.390	43.883
	schronienie	8	9	5	1.902	1.823	1.428
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	1	3	1	1	3	1
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	38	37	39	376	347	410
usługi	usługi opiekuńcze	18	22	21	2.541	2.965	3.769
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0	0	0	0
	poradnictwo specjalistyczne	111*	64*	89*	X	X	X
	praca socjalna	541*	529*	593*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	71	69	69	X	X	X
indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X	X
	indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)	54	60	60	X	X	X
y i piecz	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	27* (2)	23* (2)	20* (2)	X	X	X

liczba dzieci z gminy w pieczy zastępczej (odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej; w zł)	31 (201.388)	34 (300.073)	44 (321.223)	X	X	X
---	-----------------	-----------------	-----------------	---	---	---

*liczba rodzin

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2015-2017 był zasiłek celowy. Jest on przyznawany na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej, a w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, obuwia, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, opłat za gaz, energię, wodę i czynsz, a także kosztów pogrzebu. W latach 2015-2017 liczba osób nim objętych systematycznie zmniejszała się (z 633 w 2015 r. do 479 w 2017 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”). Celem tego Programu jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub niepełnosprawnych. W latach 2015-2017 roku liczba osób objętych posiłkiem stale zmniejszała się (z 359 w 2015 r., do 286 w 2017 r.).

W analizowanym okresie OPS współpracował z Bankiem Żywności we Wrocławiu w zakresie nieodpłatnej dystrybucji gotowych artykułów spożywczych w ramach programu operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD). Dystrybucję żywności wśród mieszkańców gminy wzbogacały działania towarzyszące, takie jak: zajęcia aktywizujące i wspólne inicjatywy na rzecz społeczności lokalnej, pomoc w utrzymaniu higieny osobistej osobom bezdomnym, wsparcie psychologiczne i terapeutyczne osób zagrożonych wykluczeniem społecznym – realizowane przez OPS oraz warsztaty kulinarne i warsztaty edukacji ekonomicznej prowadzone przez Bank Żywności we Wrocławiu.

Ważną formą wsparcia niepieniężnego było również pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. W latach 2015-2017 gmina pokrywała

koszt pobytu w domu pomocy społecznej za podobną liczbę osób (38 w 2015 r., 37 w 2016 r., 39 w 2017 r.). W gminie obserwuje się wzrost liczby osób starszych, samotnych, o niskich dochodach, które nie mogą liczyć na pomoc najbliższej rodziny lub w ogóle jej nie mają. Z uwagi na starzenie się społeczeństwa i migrację ludzi młodych z roku na rok wzrasta zapotrzebowanie na tego typu świadczenia, z roku na rok rośnie także koszt utrzymania mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej.

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W 2017 roku liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, była wyższa niż w latach 2015-2016 (541 w 2015 r., 529 w 2016 r., 593 w 2017 r.).

W analizowanym okresie najwięcej działań w ramach pracy socjalnej zostało podjętych w obszarze funkcjonowania rodziny, tj. relacji w rodzinie, realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej, funkcjonowania rodziny w środowisku oraz relacji osoby z niepozostającymi we wspólnym gospodarstwie domowym członkami rodziny, w tym z rodziną mieszkającą oddzielnie. Praca socjalna była także prowadzona w oparciu o kontrakt socjalny. W 2017 roku zawarto 69 kontraktów socjalnych, w tym 68 kontraktów w ramach kierowania do prac społecznie użytecznych oraz do Centrum Integracji Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.

W latach 2015-2017 Ośrodek świadczył także usługi opiekuńcze, które obejmowały pomoc w zaspokojeniu codziennych potrzeb życiowych, podstawową opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza, pielęgnację oraz zapewnienie kontaktu z otoczeniem. W analizowanym okresie liczba osób nimi objętych była na zbliżonym poziomie (18 w 2015 r., 22 w 2016 r., 21 w 2017 r.).

Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej zatrudniając 2 asystentów rodziny, którzy w latach 2015-2017 mieli pod opieką odpowiednio 27, 23 i 20 rodzin (środki na pokrycie kosztów związanych z zatrudnieniem asystenta rodziny zostały pozyskane w ramach resortowego Programu „Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej”).

Gmina ponosiła również odpłatność za pobyt dzieci z gminy w pieczy zastępczej – w 2015 roku 201.388 zł za 31 dzieci (w tym za 18 dzieci w rodzinach zastępczych i 13

w placówkach opiekuńczo-wychowawczych), w 2016 roku 300.073 zł za 34 dzieci (w tym za 20 dzieci w rodzinach zastępczych i 14 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych), a w 2017 roku 321.223 zł za 44 dzieci (w tym za 23 dzieci w rodzinach zastępczych i 21 w placówkach opiekuńczo-wychowawczych).

W latach 2015-2017 OPS realizował również zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego, a także delegując do niego swoich pracowników. W 2017 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 29 Niebieskich Kart – 2 zostały sporządzone przez Ośrodek Pomocy Społecznej, 2 przez placówki oświatowe, a 24 przez Komisariat Policji. Wszystkie założone Niebieskie Karty były monitorowane przez pracowników socjalnych. W prowadzonych sprawach podjęto następujące działania:

- udzielano informacji o formach pomocy świadczonej przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej oraz placówki i instytucje pomocowe w powiecie i województwie (Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kłodzku, specjalistyczne ośrodki wsparcia na terenie województwa dolnośląskiego),
- towarzysono w trakcie prowadzenia spraw na Policji i w Sądzie,
- udzielano pomocy pieniężnej i rzeczowej,
- kierowano do Ośrodka Interwencji Kryzysowej,
- składano wnioski do Sądu o wgląd w sytuację rodziny oraz dzieci. do Prokuratury Rejonowej o wszczęcie postępowania w związku z podejrzeniem stosowania przemocy w rodzinie, do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o leczenie,
- współpracowano z pedagogami szkolnymi w zakresie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci z rodzin, w których występuje przemoc domowa.

W zespołach brali udział pracownicy socjalni, policjanci dzielnicowi, kuratorzy sądowi, asystenci rodzin, pedagodzy oraz nauczyciele, terapeuci uzależnień i pracownicy ochrony zdrowia.

W latach 2015-2017 w gminie realizowany był także rządowy program pomocy dla rodzin wielodzietnych. Koordynacją jego realizacji zajmuje się OPS, który wydaje uprawnionym Karty Dużej Rodziny. Liczba rodzin, które je otrzymały, jak i liczba wydanych kart zmniejszała się z roku na rok (odpowiednio 41 i 191 w 2015 r., 22 i 100 w 2016 r., 17 i 78 w 2017 r.).

W latach 2016-2017 Ośrodek realizował również zadanie wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, przyznając świadczenia wychowawcze – dla 1.037 rodzin w 2016 r. oraz dla 907 rodzin w 2017 roku, na łączną kwotę odpowiednio 6.884.813zł i 9.526.304 zł.

Rok rocznie w gminie prowadzone są prace społecznie użyteczne. W 2015 roku z możliwości czasowego zatrudnienia w ramach prac społecznie użytecznych skorzystało 20 osób, w 2016 roku – 34 osoby, a w 2017 roku 15 osób, w tym 2 kobiety.

Ośrodek prowadzi również prace społecznie-użyteczne dla osób skazanych; został wytypowany jako jednostka, w której skazani wyrokami Sądu Rejonowego w Kłodzku mogą realizować karę ograniczenia wolności poprzez wykonywanie pracy na cele społeczne. Skazani w 2016 roku wypracowali 2.275 godzin, natomiast w 2017 roku 2.115 godzin. Ośrodek jest także organizatorem robót publicznych, staży, praktyk i prac interwencyjnych, umożliwia również mieszkańcom gminy odpracowanie zadłużenia w czynszu.

W analizowanym okresie Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej brał udział w projektach i realizował zadania finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, resortu pracy i polityki społecznej, a także z budżetu samorządowego. Ośrodek podejmował innowacyjne formy pracy z osobami zagrożonymi wykluczeniem społecznym mające na celu ich aktywizację społeczną i zawodową. W 2017 roku realizował m.in. projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej pn. „Aktywnie do zatrudnienia”, mający na celu poprawę sytuacji społeczno-zawodowej 100 osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a także 2 projekty wspólnie z Pozaszkolnym Ośrodkiem Kształcenia Zawodowego „System” Sp. Z o.o. z Będzina – pn. „Chcieć to móc! Aktywizacja zawodowa młodych NEET z województwa dolnośląskiego”, skierowany do osób młodych w wieku 15-29 lat niezarejestrowanych w urzędach pracy, biernych zawodowo, nieuczestniczących w szkoleniach i kształceniu; oraz pn. „Szansa-Rozwój-Sukces”, skierowany do osób pozostających bez pracy, w wieku powyżej 30 roku życia.

W ramach realizowanych zadań OPS przyznawał również świadczenia rodzinne. W latach 2016-2017 ogólna liczba udzielonych świadczeń była wyższa niż w 2015 roku (22.633 w 2015 r., 24.374 w 2016 r., 24.198 w 2017 r.). Liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych i dodatków do zasiłków ulegała wahaniom (16.998 w 2015 r., 18.040 w 2016 r., 17.802

w 2017 r.), z kolei liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych w 2017 roku była wyższa niż w latach 2015-2016 (4.674 w 2015 r., 4.607 w 2016 r., 4.807 w 2017 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	16.998	18.040	17.802
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	4.674	4.607	4.807
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	594	713	679
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego			
liczba świadczeń	0	X	X
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	252	313	291
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	115	127	120
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	X	574	499
ogółem			
liczba świadczeń	22.633	24.374	24.198
zasiłek dla opiekuna			
liczba świadczeń	634	551	425
jednorazowe świadczenie w wysokości 4.000 zł			
liczba świadczeń	X	X	1

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.

W analizowanym okresie Ośrodek przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej

prawo do świadczenia pielęgnacyjnego. W latach 2015-2017 OPS wypłacił odpowiednio 634, 551 i 425 zasiłków dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 329.247, 284.383 i 215.654 zł.

Za osoby pobierające świadczenia pielęgnacyjne i specjalny zasiłek opiekuńczy OPS opłacał składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz zdrowotne. W latach 2016-2017 liczba tych składek była wyższa niż w 2015 roku (962 w 2015 r., 1.495 w 2016 r., 1.338 w 2017 r.), podobnie jak ich wartość (197.172 zł w 2015 r., 313.555 zł w 2016 r., 289.165 zł w 2017 r.).

W 2017 roku Ośrodek przyznawał również jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa. W 2017 roku Ośrodek przyznał 1 takie świadczenie na kwotę 4.000 zł.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez Ośrodek stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2015-2017 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, zmniejszała się z roku na rok (ze 134 w 2015 r. do 111 w 2017 r.), podobnie jak liczba wypłaconych świadczeń (z 2.386 w 2015 r. do 2.002 w 2017 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2015-2017

	2015 r.	2016 r.	2017 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	134	117	111
liczba wypłaconych świadczeń	2.386	2.151	2.002
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	815.507	753.754	710.060

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Bystrzyca Kłodzka, oprócz Ośrodka Pomocy Społecznej, działają Środowiskowy Dom Samopomocy oraz, prowadzony przez powiat kłodzki, Dom Pomocy Społecznej, a także Centrum Integracji Społecznej. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Instytucje wsparcia w gminie

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Środowiskowy Dom Samopomocy w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. 1 Maja 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Zakres oferowanych usług: nauka, rozwijanie i podtrzymywanie u uczestników umiejętności niezbędnych do ich samodzielnego funkcjonowania w środowisku społecznym oraz działanie na rzecz integracji społecznej. Kategoria klienta: osoby dorosłe z problemami zdrowia psychicznego i niepełnosprawnością intelektualną
Centrum Integracji Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. 1 Maja 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Zakres oferowanych usług: reintegracja społeczna i zawodowa. Kategoria klienta: osoby zagrożone wykluczeniem społecznym.
Dom Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. Górna 23, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby w podeszłym wieku, przewlekle somatycznie chore.

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej.

Mieszkańcy gminy mają również możliwość korzystania z oferty instytucji udzielających wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku , ul. T. Kościuszki 2, 57-300 Kłodzko.	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kłodzku , ul. A. Grottgera 8,	Zakres oferowanych usług: udzielanie pomocy psychologicznej i pedagogicznej, prowadzenie grup wsparcia.

57-300 Kłodzko.	Kategoria klienta: osoby i rodziny dotknięte przemocą, uzależnione i współuzależnione, znajdujące się w sytuacji kryzysowej.
Warsztaty Terapii Zajęciowej Caritas Diecezji Świdnickiej w Starym Wielisławie, Stary Wielisław 83a, 57-313 Stary Wielisław.	Zakres oferowanych usług: rehabilitacja społeczna, zawodowa i medyczna, rozwijanie umiejętności życia codziennego, terapia zajęciowa. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną i chorobami psychicznymi.
Dom Pomocy Społecznej w Podzamku, Podzamek 28, 57-300 Kłodzko.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną.
Dom Pomocy Społecznej w Szczytniej, ul. Zamkowa 8, 57-330 Szczytna.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną.
Dom Pomocy Społecznej w Jugowie, ul. Główna 118, 57-430 Jugów.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle somatycznie chore.
Dom Pomocy Społecznej w Nowej Rudzie, ul. Parkowa 20, 57-402 Nowa Ruda.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle somatycznie chore, osoby przewlekle psychicznie chore.
w tym: Oddział dla osób przewlekle psychicznie chorych, 57-409 Ścinawka Dolna 17.	
Dom Opieki Św. Jadwigi Śląskiej Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w Henrykowie, ul. Cystersów 4d, 57-210 Henryków.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle somatycznie chore.
Dom Pomocy Społecznej w Skierniewicach, ul. Nowobielańska 92a, 96-100 Skierniewice.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby starsze i przewlekle somatycznie chore.
Dom Pomocy Społecznej w Czarnem, ul. Zamkowa 19, 77-330 Czarne.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle psychicznie chore.
Dom Pomocy Społecznej w Legnickim Polu, ul. Benedyktynów 4, 59-241 Legnickie Pole.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną (kobiety).
Dom Pomocy Społecznej w Ząbkowicach Śląskich, ul. Szpitalna 3, 57-200 Ząbkowice Śląskie.	Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby przewlekle somatycznie chore.

<p>Dom Pomocy Społecznej dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Intelktualnie i Fizycznie w Ludwikowicach Kłodzkich, ul. Wiejska 9, 57-450 Ludwikowice Kłodzkie.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: dzieci i młodzież z niepełnosprawnością intelektualną i fizyczną.</p>
<p>Powiatowy Dom Pomocy Społecznej – Ostrowina, Ostrowina 21, 56-400 Ostrowina.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa opieka zgodnie ze standardem określonym dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby jego mieszkańców. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną.</p>
<p>Dom Dziecka w Domaszkowie, ul. Międzyleska 15, 57-522 Domaszków.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Kłodzku, ul. Korczaka 1, 57-300 Kłodzko.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Dom Dziecka im. S. Starzyńskiego, ul. Korczaka 1, 57-300 Kłodzko.</p>	
<p>Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 1, ul. Korczaka 1a, 57-300 Kłodzko.</p>	
<p>Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza nr 2, ul. Korczaka 1b, 57-300 Kłodzko.</p>	
<p>Zespół Koedukacyjnych Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych typu socjalizacyjnego „Wspólnota Dziecięca Gromadka” w Nowej Rudzie, ul. A. Fredry 47, 57-400 Nowa Ruda.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Alfa”, ul. A. Fredry 47/2, 57-400 Nowa Ruda.</p>	
<p>Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Sigma”, ul. A. Fredry 47/3, 57-400 Nowa Ruda.</p>	
<p>Placówka Opiekuńczo-</p>	

<p>Wychowawcza „Omega”, ul. A. Fredry 47/4, 57-400 Nowa Ruda.</p>	
<p>Rodzinny Dom Dziecka nr 1 w Gorzanowie, ul. Nadrzeczna 1c, 57-521 Gorzanów.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Rodzinny Dom Dziecka nr 2 w Kątach Bystrzyckich, Kąty Bystrzyckie19a, 57-540 Lądek-Zdrój.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Typu Rodzinnego nr 3 w Bartnicy, Bartnica 93, 57-450 Ludwikowice Kłodzkie.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Typu Rodzinnego nr 4 w Krosnowicach, 57-340 Krosnowice 182.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza Typu Rodzinnego nr 5 w Nowej Rudzie, ul. Słoneczna 13, 57-400 Nowa Ruda.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspokajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.</p>
<p>Schronisko dla Osób Bezdomnych Markot w Wałbrzychu, ul. Moniuszki 109, 58-300 Wałbrzych.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: schronienie, posiłki, wsparcie psychologiczne i terapia. Kategoria klienta: osoby bezdomne.</p>
<p>Powiatowe Centrum Doradztwa i Poradnictwa Psychologiczno-Pedagogicznego w Kłodzku, ul. Bohaterów Getta 6d, 57-300 Kłodzko.</p>	<p>Zakres oferowanych usług: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Kategoria klienta: dzieci, młodzież, pedagodzy, nauczyciele i rodzice.</p>

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej i Starostwo Powiatowe w Kłodzku.

12. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności. Pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Bystrzyca Kłodzka funkcjonuje ok. 100 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada uchwalany corocznie program współpracy Gminy Bystrzyca Kłodzka z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy.

W 2017 roku organizacjom pozarządowym przekazano z budżetu gminy Bystrzyca Kłodzka łącznie 5.189.902 zł – 17 organizacji pozarządowych uzyskało wsparcie finansowe na realizację zadań publicznych na podstawie otwartych konkursów ofert oraz na podstawie zawartych umów a wysokość przekazanych środków wyniosła łącznie 308.150 zł, z czego:

- 61.000 zł na zadania z zakresu profilaktyki, ochrony i promocji zdrowia,
- 15.000 zł na zadania z zakresu pomocy społecznej oraz rehabilitacji i przeciwdziałania uzależnieniom,
- 217.500 zł na zadania z zakresu kultury fizycznej i sportu,
- 14.650 zł na zadania z zakresu kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

W 2017 roku na zlecenie Gminy Bystrzyca Kłodzka 6 organizacji pozarządowych prowadziło placówki oświatowe i na ten cel otrzymały łącznie 4.486.123 zł. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej otrzymały 80.629 zł na zadania związane z ochroną przeciwpożarową, natomiast 12 organizacji pozarządowych otrzymało dotacje w łącznej wysokości 315.000 zł na finansowanie lub dofinansowanie prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 16. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa i adres organizacji	charakterystyka działania
1.	Europejskie Forum Młodzieży , pl. Wolności 5/5, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność na rzecz integracji europejskiej.
2.	Stowarzyszenie Przyjaciół Bystrzycy Kłodzkiej , ul. Rycerska 4, lok. 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność w zakresie kultury i sztuki, organizacja przedsięwzięć o charakterze kulturalnym, edukacyjnym sportowym i ekologicznym, organizacja wystaw, prowadzenie działalności wydawniczej, pielęgnowanie tradycji.
3.	Stowarzyszenie Entuzjastów Rozwoju Bystrzycy Kłodzkiej , ul. Wojska Polskiego 26, lok. 15, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność na rzecz rozwoju lokalnego.
4.	Bystrzyckie Towarzystwo Społeczno-Kulturalne , pl. Wolności 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność w zakresie kultury i sztuki, pielęgnowanie tradycji.
5.	Stowarzyszenie „Actio Pro Homini” , ul. A. Mickiewicza 15, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność prozdrowotna, profilaktyka i promocja zdrowia, działalność na rzecz osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
6.	Fundacja Rozwoju Regionalnego „Progres” , ul. Tysiąclecia Państwa Polskiego 4, lok. 6, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność na rzecz rozwoju lokalnego.
7.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Bystrzycy Kłodzkiej , ul. Rycerska 8, lok. 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność na rzecz rozwoju lokalnego.
8.	Towarzystwo Miłośników Gorzanowa , ul. Kłodzka 8, 57-521 Gorzanów.	Działalność na rzecz rozwoju lokalnego, działalność edukacyjna, kulturalna, w zakresie aktywizacji zawodowej.
9.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Nowy Waliszów , Nowy Waliszów 81, 57-511 Nowy Waliszów.	Działalność na rzecz rozwoju lokalnego.

10.	Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Wilkanów , Wilkanów 136, lok. 3, 57-513 Wilkanów.	Działalność na rzecz rozwoju lokalnego.
11.	Stowarzyszenie „Międzygórze Reaktywacja” , ul. Poczтова 1, 57-530 Międzygórze.	Aktywizacja i integracja lokalnej społeczności, działalność na rzecz rozwoju Międzygórze, propagowanie kultury, działalność na rzecz rozwoju turystyki, kultury fizycznej, sportu, pomocy społecznej, oświaty i wychowania.
12.	Perspektywa Gorzanowa , ul. Nadrzeczna 6, 57-521 Gorzanów.	
13.	Bystrzyckie Stowarzyszenie Dobroczynne w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. 1 Maja 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność w zakresie pomocy społecznej i usług socjalnych.
14.	Bystrzyckie Stowarzyszenie „Amazonki” , ul. H. Sienkiewicza 8, lok. 111, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność w zakresie ochrony zdrowia, rehabilitacji.
15.	Bystrzyckie Stowarzyszenie Niepełnosprawnych , ul. Międzyłęśna 9, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Pomoc osobom niepełnosprawnym, integracja społeczna.
16.	Fundacja „Równi, Choć Różni” , Śnieżna 22, 57-514 Międzygórze	Pomoc osobom niepełnosprawnym, integracja społeczna.
17.	Fundacja Barbary Romaniszyn „Marek = Nadzieja” , ul. M. Konopnickiej 9, lok. 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja twórczości Marka Grechuty, pomoc i wsparcie dla młodych artystów.
18.	Niezależne Stowarzyszenie „Pro Arte” , Osiedle Szkolne 13, lok. 7, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność w zakresie kultury i sztuki, pielęgnowanie tradycji.
19.	Fundacja Wspierania Inicjatyw Społecznych Sudecka Góra , Pomysłów, 57-500 Nowa Bystrzyca 27.	
20.	Bystrzyckie Stowarzyszenie Pamięci Zesłańców Sybiru i Ofiar Represji , ul. Wojska Polskiego 20, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność w zakresie kultury i sztuki, pielęgnowanie pamięci historycznej, wsparcie osób starszych i kombatantów.
21.	Fundacja im. gen. Józefa Bema przy Szkole Podstawowej Nr 1 w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. Wojska Polskiego 8, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	
22.	Stowarzyszenie Ego Psychologów i Pedagogów , ul. S. Okrzei 20, lok. 9, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Prowadzenie działalności edukacyjnej i kulturalnej, zwłaszcza w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci ze wsi, inicjowanie, wspieranie i pomoc w przedsięwzięciach edukacyjno-kulturalnych.

23.	Stowarzyszenie Przyjaciół Gimnazjum Nr 1 im. Kard. S. Wyszyńskiego w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. S. Sempołowskiej 13, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Pomoc naukowa, finansowa i rzeczowa polskim szkołom i ich uczniom, wspomaganie działań w zakresie edukacji informatycznej społeczeństwa, podnoszenie kwalifikacji merytorycznych nauczycieli.
24.	Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. S. Sempołowskiej 13, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność w zakresie edukacji i wychowania.
25.	Fundacja na rzecz Rozwoju Państwowej Szkoły Muzycznej Pierwszego Stopnia w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. S. Okrzei 34, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Wspomaganie organizacji kształcenia, wychowania i opieki w szkole, wspieranie działalności koncertowej i krzewienia kultury muzycznej w otoczeniu.
26.	Stowarzyszenie „Bądźmy Sobą” , ul. A. Mickiewicza 15, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność w zakresie edukacji kulturalnej.
27.	Fundacja Rozwoju Edukacji i Wsparcia , ul. Kłodzka 2, 57-521 Gorzanów.	Działalność w zakresie edukacji i wychowania
28.	Waliszowskie Stowarzyszenie Edukacyjne , Stary Waliszów 7, 57-511 Stary Waliszów.	Działalność w zakresie edukacji i wychowania.
29.	Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły w Długopolu Dolnym „Kleks” , Długopole Dolne 36, 57-520 Długopole Dolne.	Działalność w zakresie edukacji i wychowania.
30.	Stowarzyszenie „Stara Łomnica Dzieciom” , Stara Łomnica 64, 57-521 Stara Łomnica.	Wspieranie edukacji, ze szczególnym uwzględnieniem edukacji przedszkolnej i szkolnej.
31.	Fundacja Najświętszej Maryi Panny Rodzicielki , ul. Sanatoryjna 6a, 57-514 Międzygórze.	Działalność w zakresie pomocy społecznej i wsparcia rodziny.
32.	Spółdzielnia Socjalna „Pomocna Dłoń” , ul. Starobystrzycka 31, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Usługi rynku pracy, działalność w zakresie aktywizacji zawodowej.
33.	Wielobranżowa Spółdzielnia Socjalna „Igliczna” , ul. Bystrzycka 16, 57-500 Stara Bystrzyca.	Usługi rynku pracy, działalność w zakresie aktywizacji zawodowej.
34.	Stowarzyszenie Instruktorów Nauki Jazdy Ziemi Kłodzkiej , Osiedle Szkolne 11, lok. 24, 57-500 Bystrzyca Kłodzka/	Działalność zawodowa i w obszarze spraw pracowniczych.
35.	Stowarzyszenie „Obrońcy Praw Właścicieli” , ul. Osiedlowa 11, lok. 2, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	

36.	Bystrzyckie Stowarzyszenie Przedsiębiorców , ul. H. Sienkiewicza 7a, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości.
37.	Stowarzyszenie „Tolerancja” , ul. Górna 23, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Pomoc osobom starszym i niepełnosprawnym, usługi socjalne.
38.	Stowarzyszenie Klub „Zdanie” w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. H. Sienkiewicza 6, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	
39.	Stowarzyszenie „Salus” , ul. Międzyłęśna 5 lok. 4, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	
40.	Fundacja „Akademia Wiedzy” , ul. Lotników 23, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność w zakresie edukacji i wychowania.
41.	Fundacja „Euroweek” , pl. Wolności 21, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność w partnerstwie międzynarodowym, wymiana doświadczeń.
42.	Stowarzyszenie „Maria Śnieżna” , Góra Igliczna 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Renowacja i rozbudowa Sanktuarium Maria Śnieżna, dbałość o poszanowanie tradycji i dóbr kultury.
43.	Aktywna Baza Integracji Sudeckiej „ABIS” , ul. Strażacka 28, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	
44.	Stowarzyszenie Mrodo Dziweł , ul. Rycerska 12, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Dbałość o rozwój edukacji wśród społeczności romskiej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży romskiej, poprawa sytuacji socjalno-bytowej Romów, integracja Romów ze społeczeństwem większościowym, aktywizacja społeczna i obywatelska Romów, pielęgnowanie i pogłębianie wiedzy o historii i tradycji Romów.
45.	Fundacja Szansa , ul. H. Sienkiewicza 11, lok. 2, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	
46.	Fundacja Terra Glacensis , Podzamcze 12a, 57-521 Gorzanów.	
47.	Fundacja Pałac Gorzanów , Podzamcze 8, 57-521 Gorzanów.	Działalność na rzecz ochrony zabytków, w szczególności restauracji założenia pałacowo-parkowego w Gorzanowie.
48.	Stowarzyszenie Ludowe „Słomianka” , ul. Górna 20, 57-516 Wójtowice.	Aktywizowanie i integrowanie środowiska lokalnego na rzecz ochrony środowiska, budowy dróg, sieci telekomunikacyjnych na wsi oraz zabezpieczenie wsi w wodę.
49.	Stowarzyszenie „Wybrani w Górach” , ul. Górna 19, 57-516 Wójtowice.	Promowanie solidarności między mieszkańcami gór.

50.	Stowarzyszenie „Wójtowice – Powrót do Przyszłości” , ul. Górna 19, 57-516 Wójtowice.	Promowanie idei zrównoważonego rozwoju ziem górskich, odtwarzanie historii, kultury i obyczaju Sudetów.
51.	Stowarzyszenie Marianny Orańskiej , ul. Górna 19, 57-516 Wójtowice.	Działalność na rzecz zachowania zabytków kultury materialnej, rozwój współpracy kulturalnej i gospodarczej.
52.	Towarzystwo Miłośników Starej i Nowej Łomnicy , Stara Łomnica 72, 57-521 Gorzanów.	Działalność na rzecz rozwoju lokalnego.
53.	Fundacja Arbor Mundi , 57-520 Długopole Dolne 37.	
54.	Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej „S.P.D.i M.N.” , ul. Zdrojowa 11, 57-520 Długopole-Zdrój.	Wspomaganie rodziców dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, pozyskiwanie środków finansowych na udział dzieci i młodzieży niepełnosprawnej w programach rehabilitacyjnych, rozwój zainteresowań i poprawa bazy Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Długopolu Zdroju.
55.	Stowarzyszenie Młodzieży „BUNKR” , pl. Wolności 5/7, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	
56.	Bystrzyckie Towarzystwo Górskie , pl. Wolności 16, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Działalność na rzecz ochrony krajobrazu i dziedzictwa kulturowego ziemi kłodzkiej.
57.	Fundacja Birkut Szkoła Przetwarzania , Lasówka 62a/3.	
58.	Fundacja „Wilczym Szlakiem” , Międzygórze, ul. Wojska Polskiego 35/5, 57-530 Międzyzlesie.	
59.	LZS „Łomniczanka” Stara Łomnica , Stara Łomnica 67, 57-521 Gorzanów.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
60.	Ludowy Zespół Sportowy „Igliczna” Wilkanów , Wilkanów 100, 57-513 Wilkanów.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
61.	Ludowy Zespół Sportowy „Sparta” w Starym Waliszowie , Stary Waliszów 48, 57-511 Stary Waliszów.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
62.	Bystrzyckie Towarzystwo „Krokus” , Stary Waliszów 48, 57-511 Stary Waliszów.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
63.	Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Tenisa Ziemnego, Sportu i Rekreacji Mieszkańców Starego Osiedla , ul. F. Chopina 22, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.

64.	Bystrzyckie Stowarzyszenie Tenisa Ziemnego , ul. Strażacka 8b, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
65.	Bystrzyckie Stowarzyszenie Tenisa Stołowego , ul. Nadbrzeżna 12, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
66.	Miejsko-Gminny Szkolny Związek Sportowy w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. Wojska Polskiego 8, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
67.	Klub Sportowy Trójboju Siłowego i Kulturyści „Reeves” , ul. L. Zamenhofska 1, lok. 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
68.	Miejsko-Gminne Zrzeszenie Ludowe Zespoły Sportowe w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. S. Okrzei 19, lok. 20, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
69.	Klub Sportowy „Polonia” Bystrzyca Kłodzka , ul. A. Mickiewicza 14, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
70.	Ludowy Klub Sportowy „Zamek” , pl. Wolności 1, 57-521 Gorzanów.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu.
71.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Czarna Góra” , ul. A. Mickiewicza 14, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
72.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Mierzejewski Team” w Bystrzycy Kłodzkiej , ul. Starobystrzycka 27, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
73.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Sokół” Nowy Waliszów , Nowy Waliszów 81, 57-511 Nowy Waliszów.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
74.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Strażak” Międzygórze , ul. Poczтовая 1, 57-514 Międzygórze.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
75.	LUKS „Apis – Zarzewie” , Wójtowice, ul. Górna 1, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
76.	ULKS „Zdrój” Długopole-Zdrój , ul. Zdrojowa 11, 57-520 Długopole-Zdrój.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród młodzieży szkolnej.
77.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy Football Kids , Osiedle Szkolne 12e, lok. 63, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	Popularyzacja kultury fizycznej i sportu wśród dzieci.

78.	Ochotnicza Straż Pożarna w Międzygórzu , ul. Pocztowa 1, 57-511 Międzygórze.	Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom, uczestnictwo w akcjach ratowniczych przeprowadzanych w czasie pożarów, zagrożeń ekologicznych związanych z ochroną środowiska oraz innych klęsk i zdarzeń, informowanie ludności o istniejących zagrożeniach pożarowych i ekologicznych oraz sposobach ochrony przed nimi, rozwijanie wśród członków ochotniczej straży pożarnej kultury fizycznej i sportu oraz prowadzenie działalności kulturalno-oświatowej i rozrywkowej.
79.	Ochotnicza Straż Pożarna w Gorzanowie , ul. Bystrzycka 3, 57-521 Gorzanów.	
80.	Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Waliszowie , 57-511 Nowy Waliszów 32.	
81.	Ochotnicza Straż Pożarna w Starym Waliszowie , 57-511 Stary Waliszów 17.	
82.	Ochotnicza Straż Pożarna w Wilkanowie , 57-513 Wilkanów.	
83.	Ochotnicza Straż Pożarna w Idzikowie , Idzików 90, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	
84.	Ochotnicza Straż Pożarna w Pławnicy , Pławnica 62a, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	
85.	Ochotnicza Straż Pożarna w Porębie , Poręba 54, 57-520 Długopole-Zdrój.	
86.	Ochotnicza Straż Pożarna w Starej Łomnicy , Stara Łomnica 72a, 57-521 Gorzanów.	
87.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zabłociu , Zabłocie 37, 57-500 Bystrzyca Kłodzka.	

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy Bystrzyca Kłodzka, www.bazy.ngo.pl

Na terenie gminy działają także organizacje, które są kołami lub oddziałami podmiotów funkcjonujących na terenie województwa dolnośląskiego oraz o zasięgu krajowym. Do ważniejszych należą: Oddział Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego im. dr M. Orłowicza w Międzygórzu, Związek Harcerstwa Polskiego – Chorągiew Dolnośląska Hufiec Bystrzyca Kłodzka, Towarzystwo Przyjaciół Dzieci – Oddział w Bystrzycy Kłodzkiej, Związek Kombatantów RP i Byłych Więźniów Politycznych – Koło Miejsko-Gminne w Bystrzycy Kłodzkiej, Związek Inwalidów Wojennych – Koło w Bystrzycy Kłodzkiej, Związek Sybiraków – Koło w Bystrzycy Kłodzkiej, Związek Poszkodowanych przez III Rzeszę, Związek Niewidomych – Koło w Bystrzycy Kłodzkiej, Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Polski Związek Filatelistów – Koło w Bystrzycy Kłodzkiej, Polski Komitet Pomocy Społecznej – Zarząd Miejsko-Gminny, Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów Policyjnych oraz Fundusz Lokalny Masywu Śnieżnika w Wójtowicach zrzeszony w Federacji Funduszy Lokalnych, którego celem

jest m.in. finansowanie lokalnych inicjatyw społecznych w dziedzinie edukacji, kultury, zdrowia, sportu, ochrony środowiska i współpracy transgranicznej.

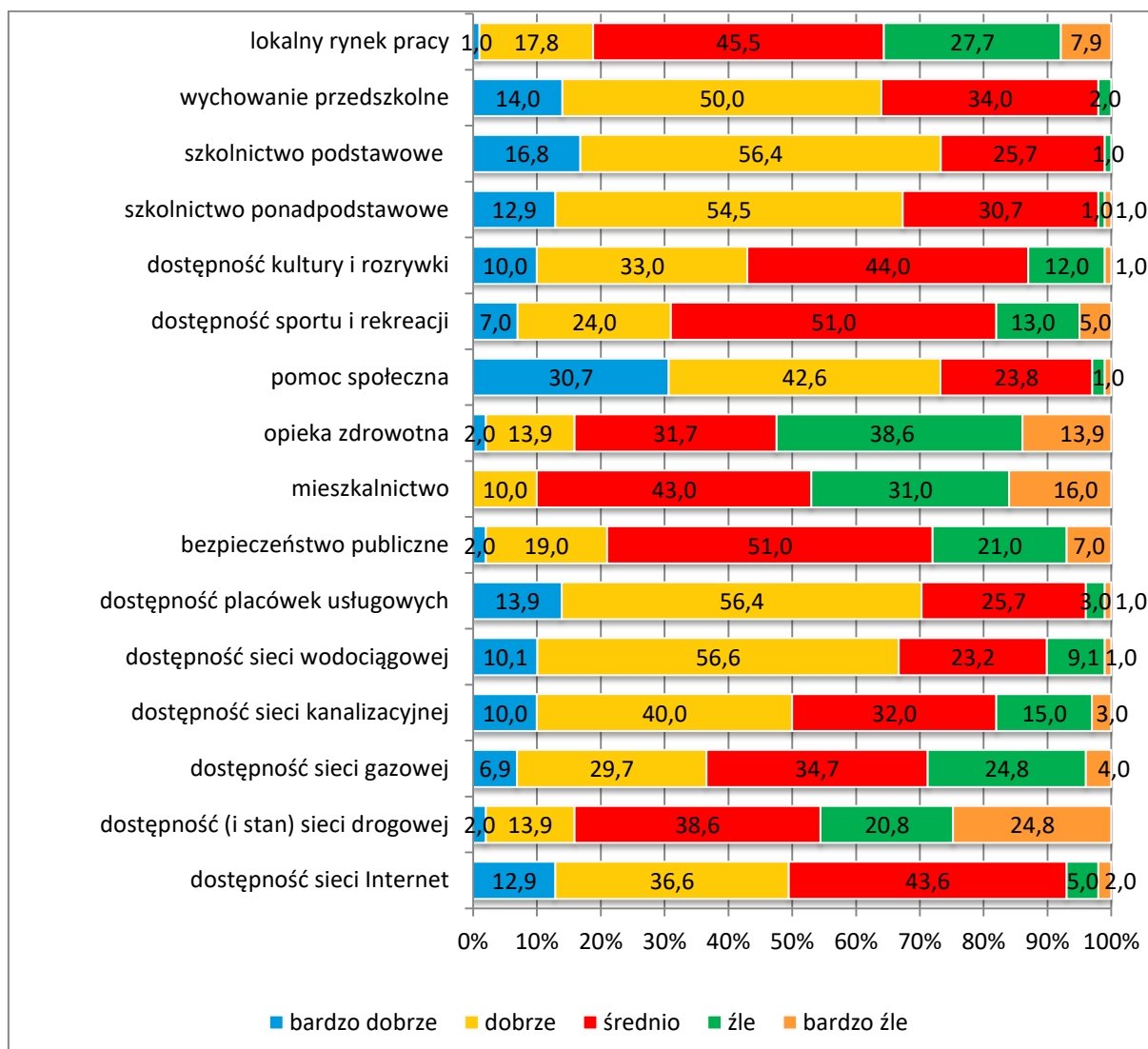
13. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Bystrzyca Kłodzka posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Burmistrza i jego Zastępcy, Sekretarza Gminy, Skarbnika Gminy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Miasta i Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 101 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Warunki życia w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

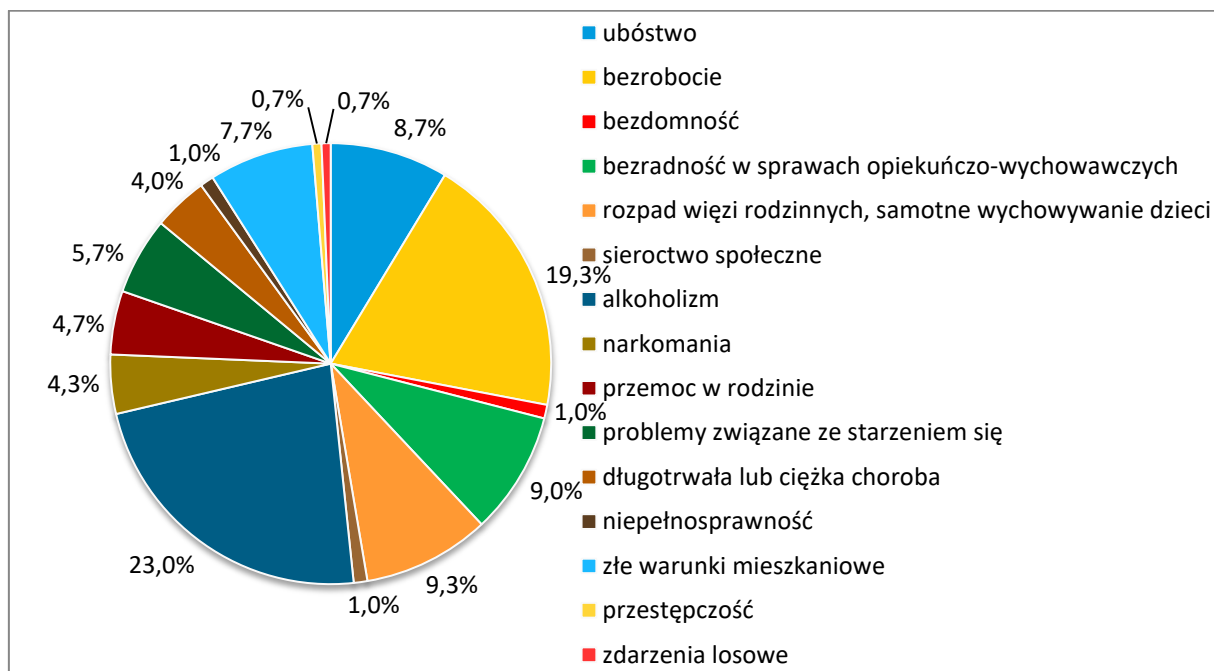
Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najwyżej ocenili pomoc społeczną (łącznie 73,3% ocen dobrych i bardzo dobrych), dostępność szkolnictwa podstawowego (w sumie 73,2% ocen dobrych i bardzo dobrych), placówek usługowych (łącznie 70,3% ocen dobrych i bardzo dobrych), szkolnictwa ponadpodstawowego (w sumie 67,4% ocen dobrych i bardzo dobrych), sieci wodociągowej (łącznie 66,7% ocen dobrych i bardzo dobrych) oraz wychowania przedszkolnego (w sumie 64% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najniżej ankietowani ocenili dostępność opieki zdrowotnej (łącznie 52,5% ocen złych i bardzo złych), sytuację mieszkaniową (w sumie 47% ocen złych i bardzo złych), dostępność

(i stan) sieci drogowej (łącznie 45,6% ocen złych i bardzo złych) oraz lokalny rynek pracy (w sumie 35,6% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 32. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

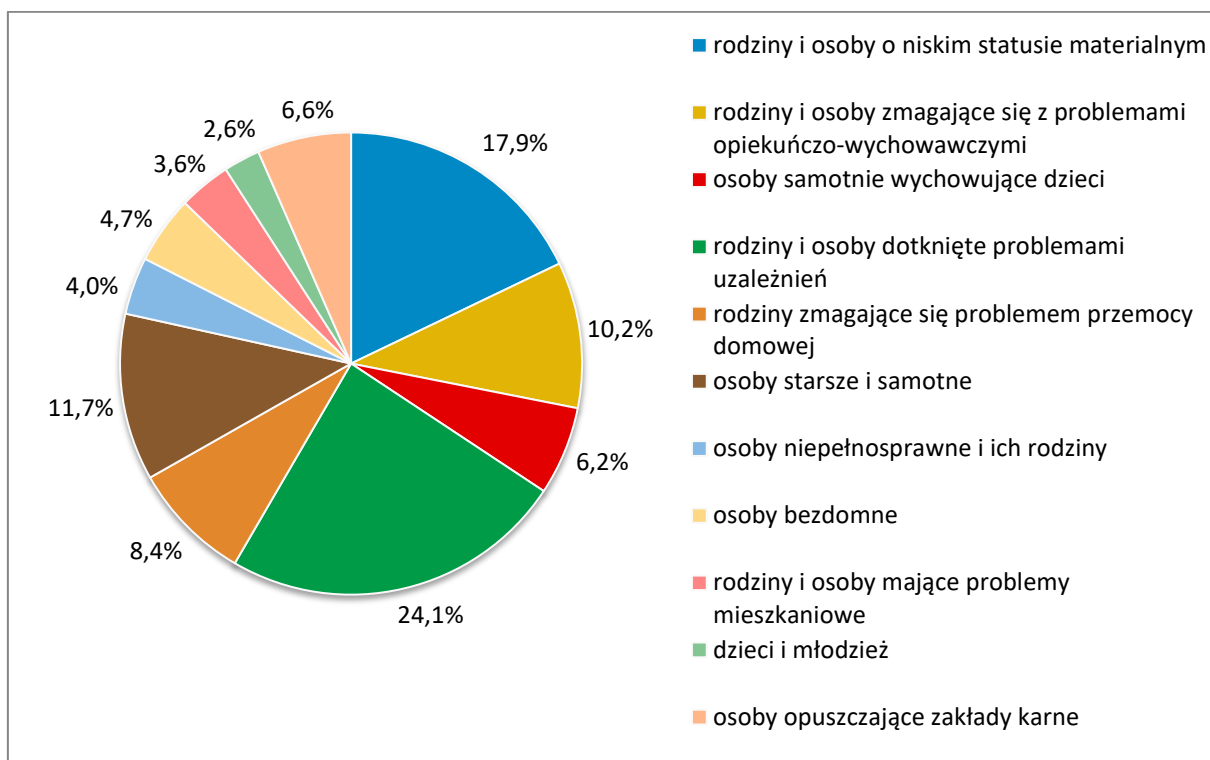
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Za problemy, który najczęściej dotykają mieszkańców gminy, respondenci uznali alkoholizm (23%) i bezrobocie (19,3%).

Do ważnych problemów badani zaliczyli także rozpad więzi rodzinnych i samotne wychowywanie dzieci (9,3%), bezzadność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zaniedbanie dzieci (9%), ubóstwo (8,7%) oraz złe warunki mieszkaniowe (7,7%).

Odpowiadając na następne pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 33. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

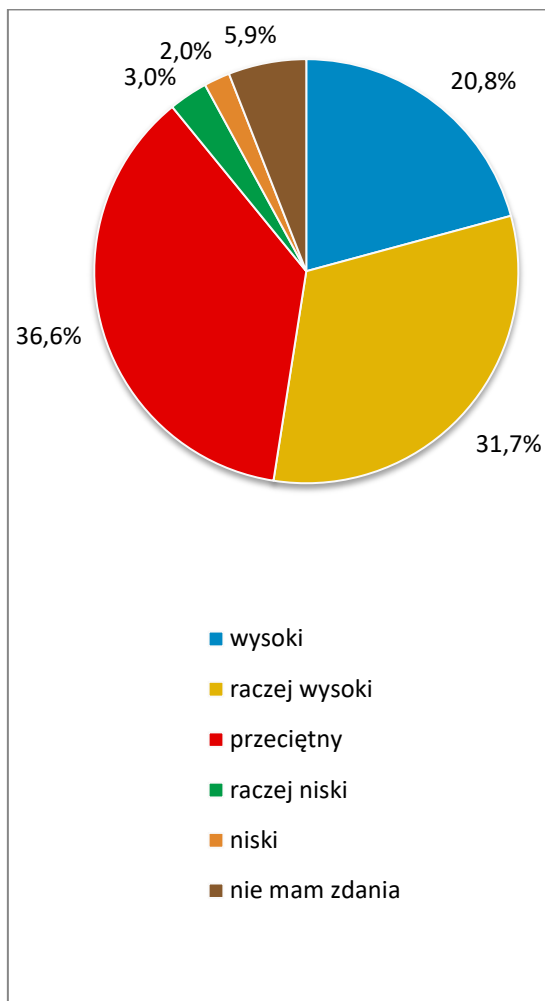

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

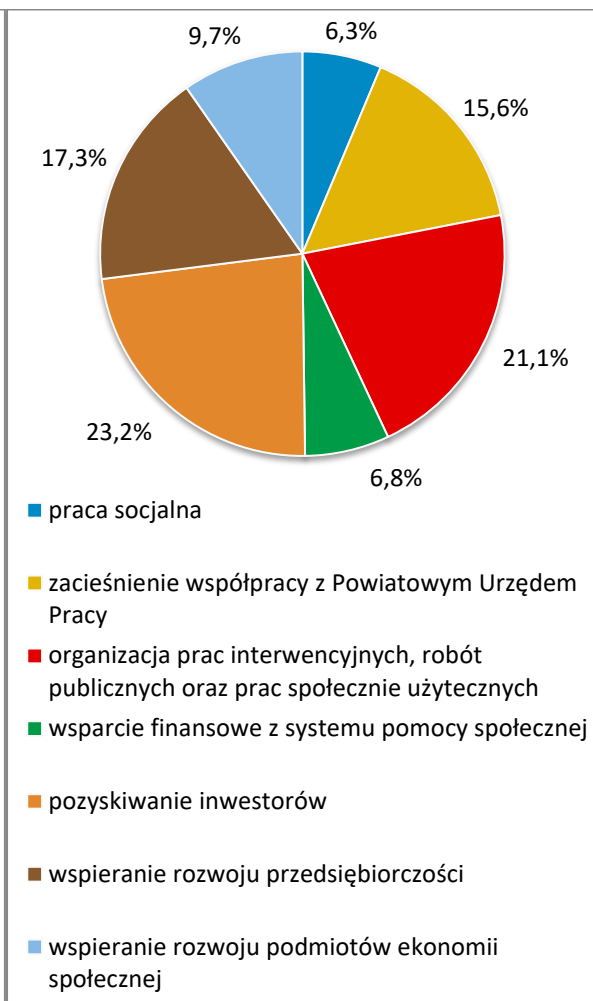
Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (24,1%), rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (17,9%), osoby starsze i samotne (11,7%) oraz rodziny i osoby zmagające się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi (10,2%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 34. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 35. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

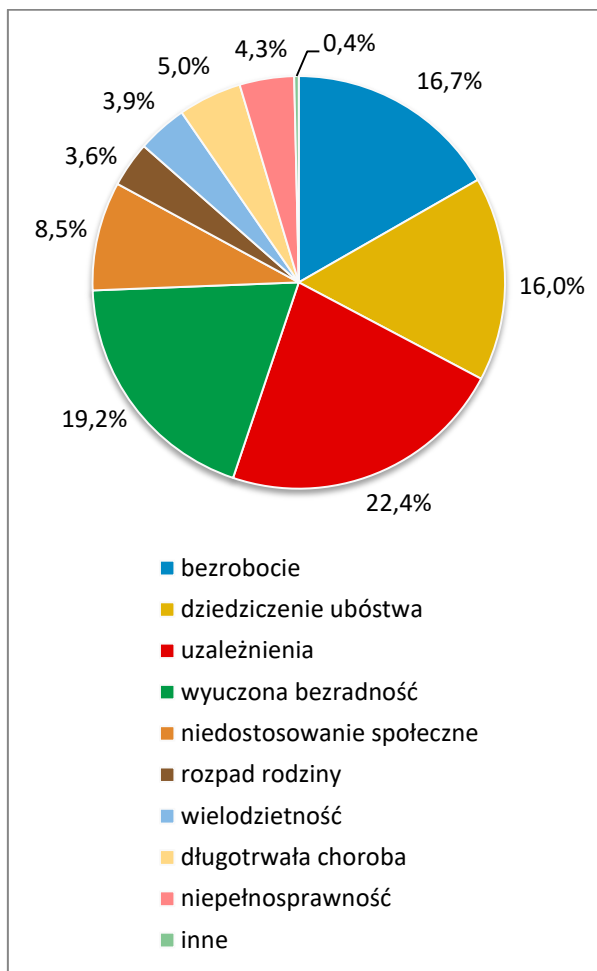
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii większości ankietowanych (łącznie 52,5%) poziom bezrobocia w gminie jest raczej wysoki i wysoki. Jednocześnie 36,6% respondentów uznało go za przeciętny.

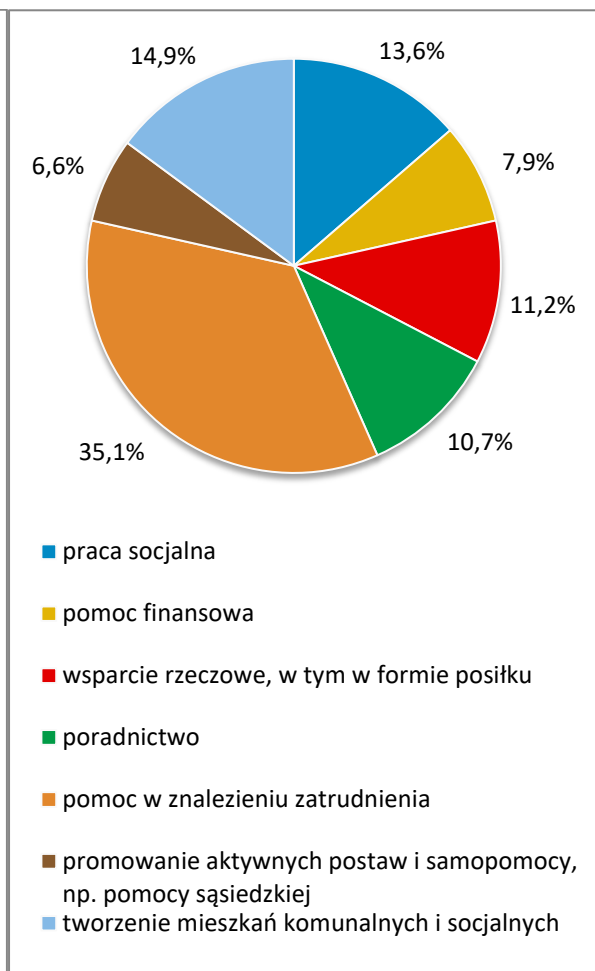
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: pozyskiwanie inwestorów (23,2%), organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (21,1%), wspieranie rozwoju przedsiębiorczości (17,3%) oraz zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń) zdobycia doświadczenia zawodowego oraz podniesienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych (15,6%).

W odpowiedzi na następujące pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 36. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 37. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

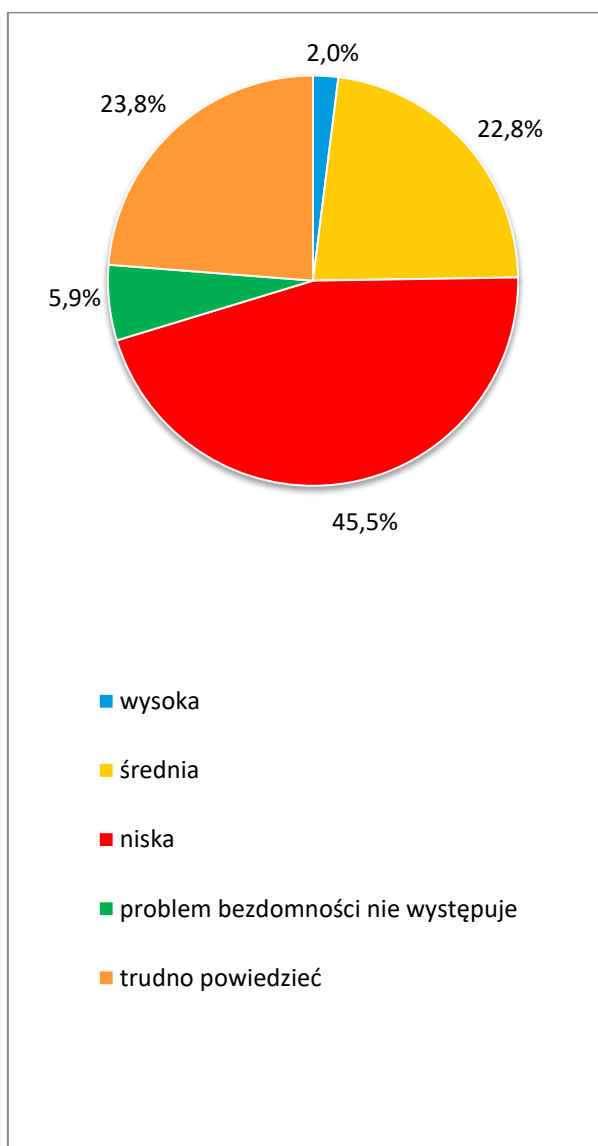
Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali uzależnienia (22,4%), wyuczoną bezradność (19,2%), a także bezrobocie (16,7%) oraz dziedziczenie ubóstwa (16%).

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (35,1%). Duże znaczenie przywiązywali również do tworzenia mieszkań komunalnych i socjalnych (14,9%) oraz prowadzenia pracy socjalnej (13,6%).

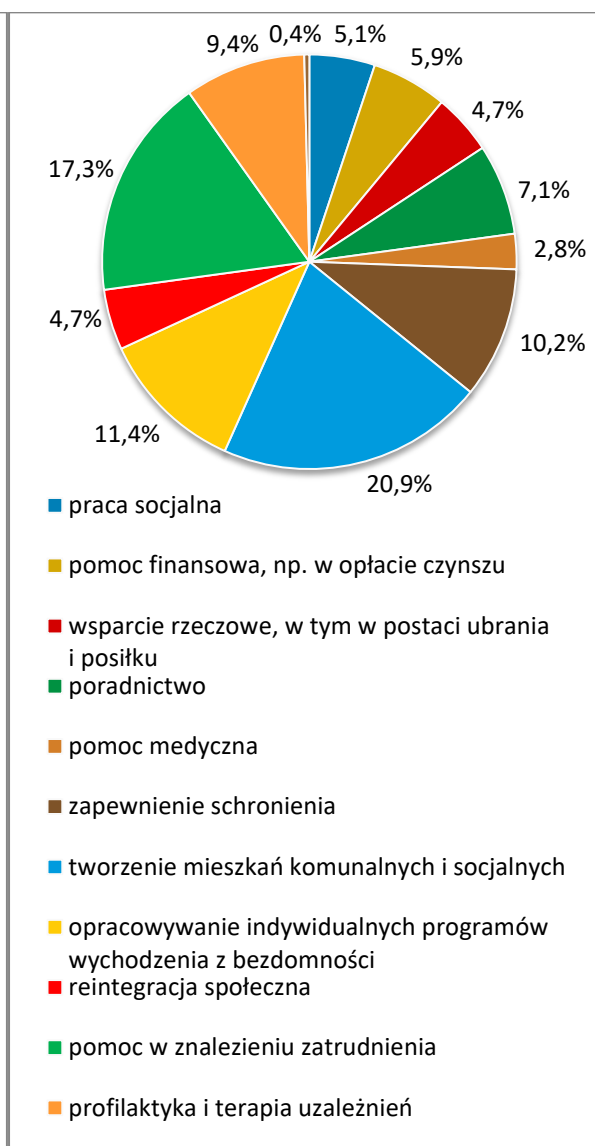

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 38. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 39. Jakie działania byłby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

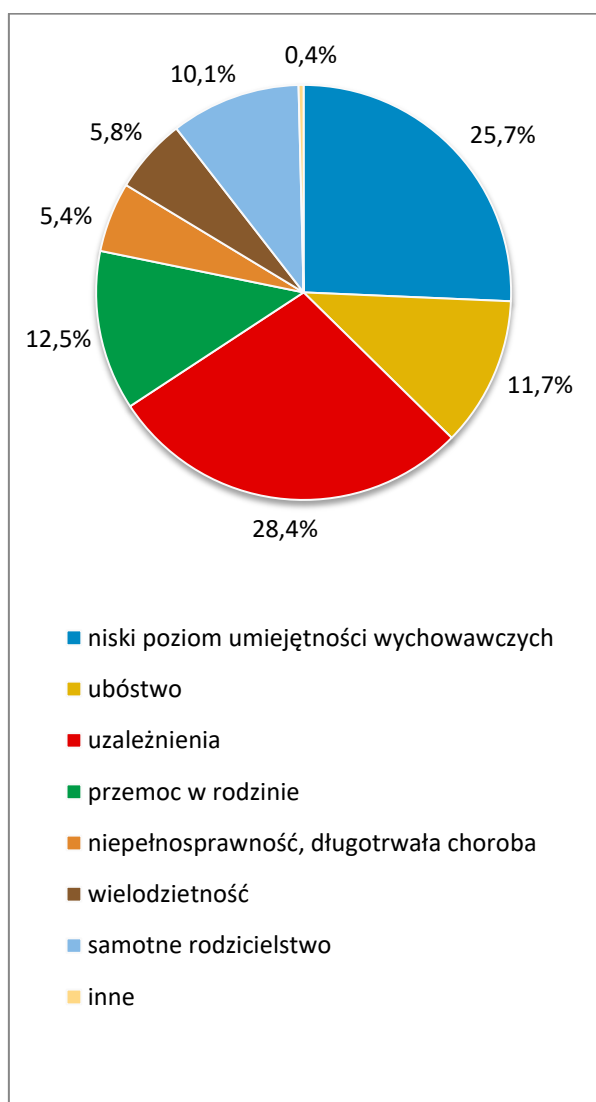
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (45,5%) stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska. Jednocześnie 23,8% nie miało zdania w tej sprawie, a 22,8% ankietowanych uznało, że skala tego problemu jest średnia.

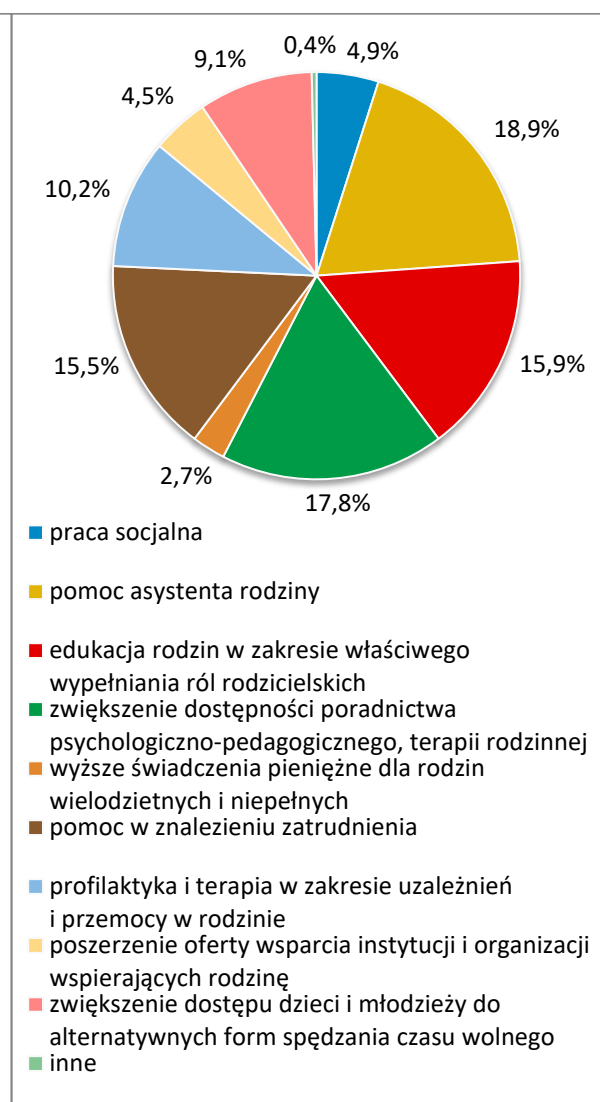
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść tworzenie mieszkań komunalnych i socjalnych (20,9%), udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (17,3%), a także opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności (11,4%), zapewnienie schronienia (10,2%) oraz prowadzenie profilaktyki i terapii uzależnień (9,4%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 40. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

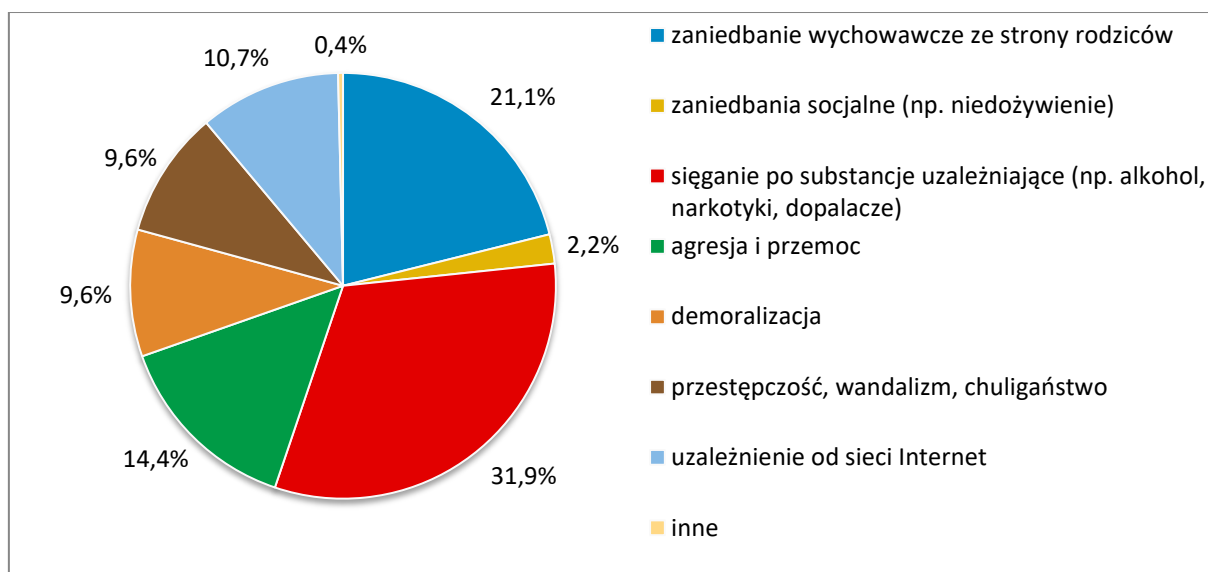
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są uzależnienia (28,4%) i niski poziom umiejętności wychowawczych (25,7%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali świadczenie wsparcia przez asystenta rodziny (18,9%), zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego i terapii rodzinnej (17,8%), edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich (15,9%) oraz udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (15,5%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 42. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

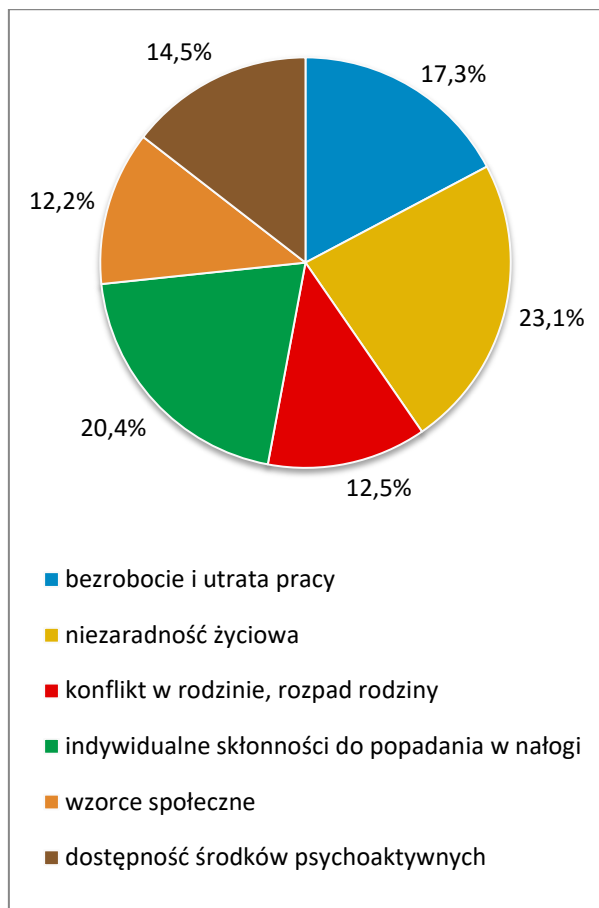
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze (31,9%), zaniechania wychowawcze ze strony rodziców (21,1%) oraz agresja i przemoc (14,4%).

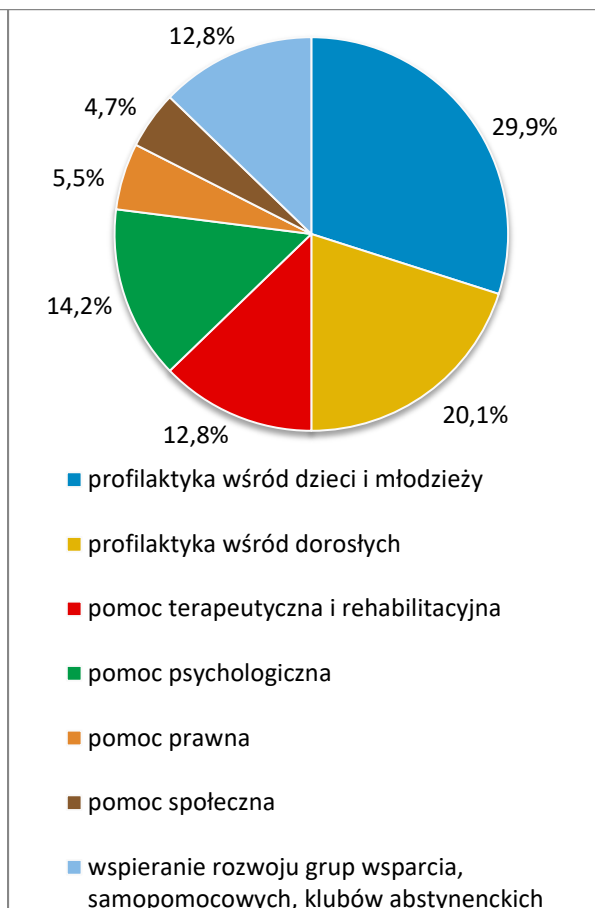
W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie

powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 43. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 44. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

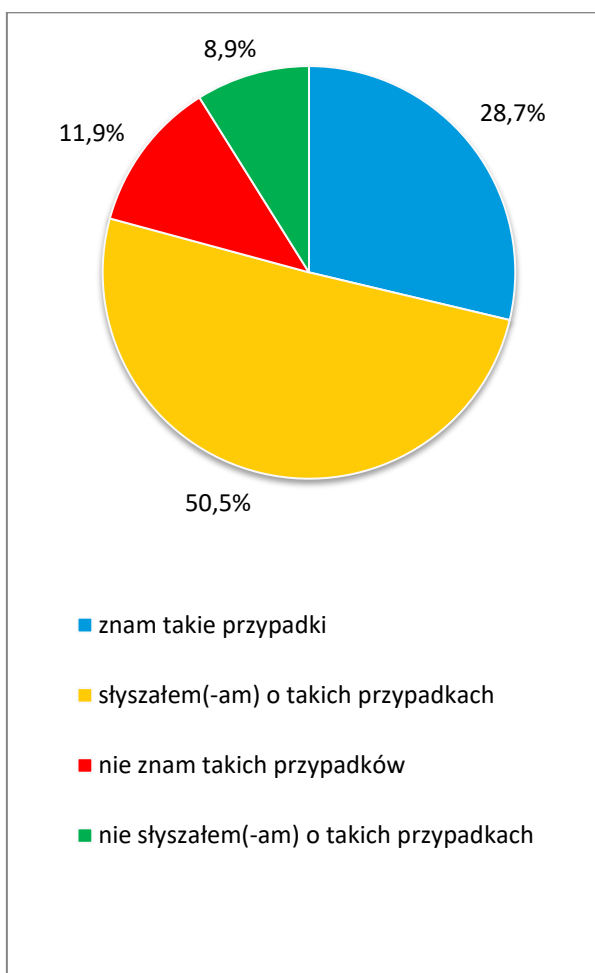
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli niezaradność życiową (23,1%), indywidualne skłonności do popadania w nałogi (20,4%) oraz bezrobocie i utratę pracy (17,3%).

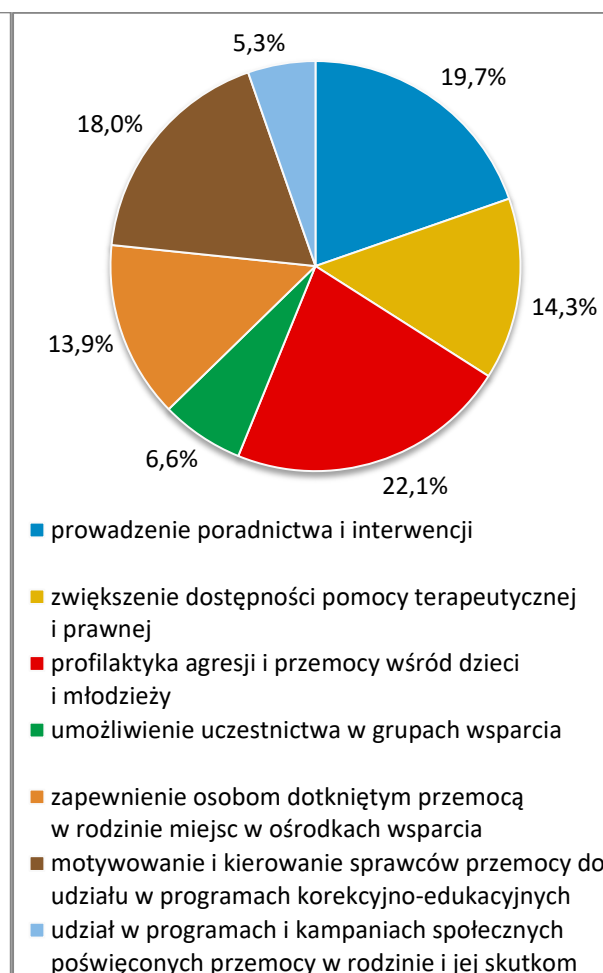
Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (29,9%) oraz dorosłych (20,1%), zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (14,2%) oraz terapeutycznej i rehabilitacyjnej, a także wspieraniu rozwoju grup wsparcia, samopomocowych i klubów abstynenckich (po 12,8%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 45. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 46. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

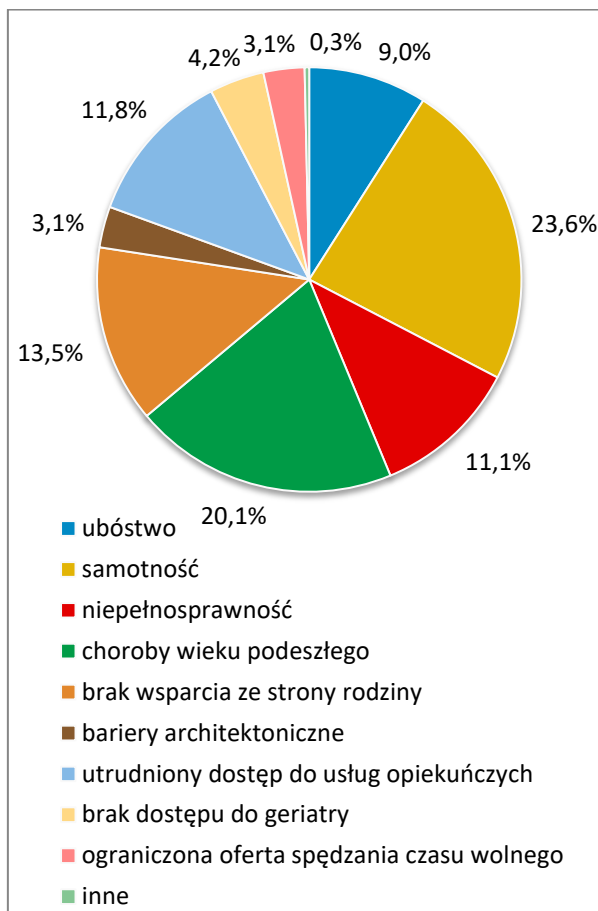
Zdecydowana większość badanych (łącznie 79,2%) stwierdziła, że słyszała o przypadkach przemocy w rodzinie w gminie lub je zna. Odmiennego zdania było w sumie 20,8% ankietowanych.

Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (22,1%),

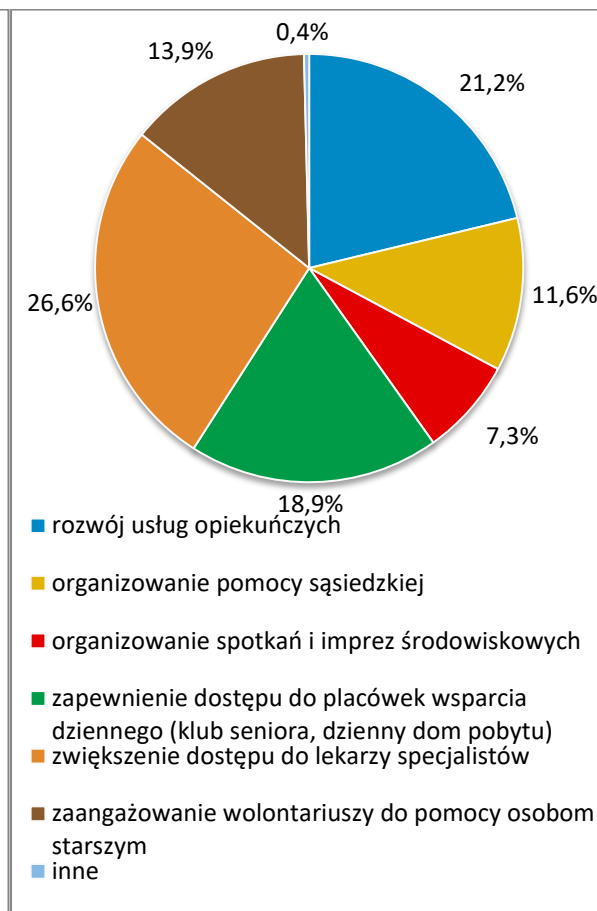
prowadzić poradnictwo i podejmować interwencje (19,7%) oraz motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (18%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 47. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 48. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

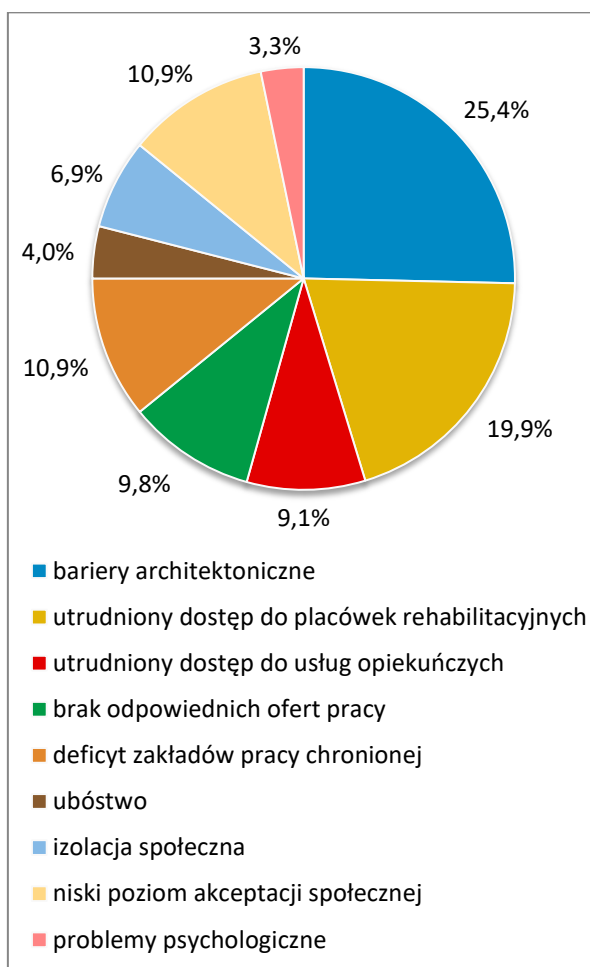
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są samotność (23,6%) oraz choroby wieku podeszłego (20,1%).

Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (26,6%), rozwój usług opiekuńczych (21,2%) oraz zapewnienie szerszego dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 18,9%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 49. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 50. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

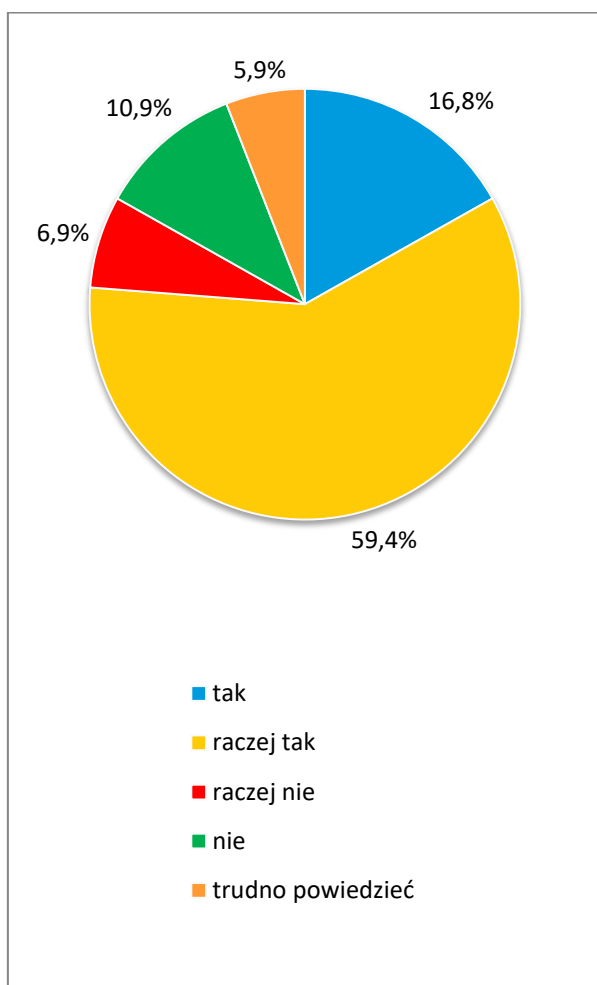
Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: bariery architektoniczne (25,4%) i utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (19,9%).

W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na likwidowaniu barier

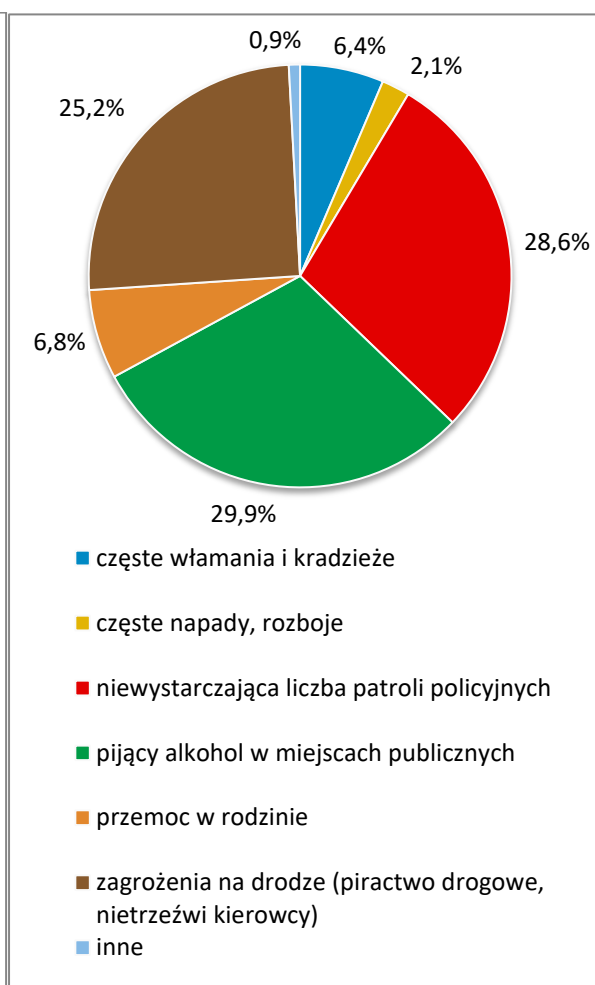
architektonicznych (24,4%), zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (20,5%) i tworzeniu stanowisk pracy (16,3%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 51. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

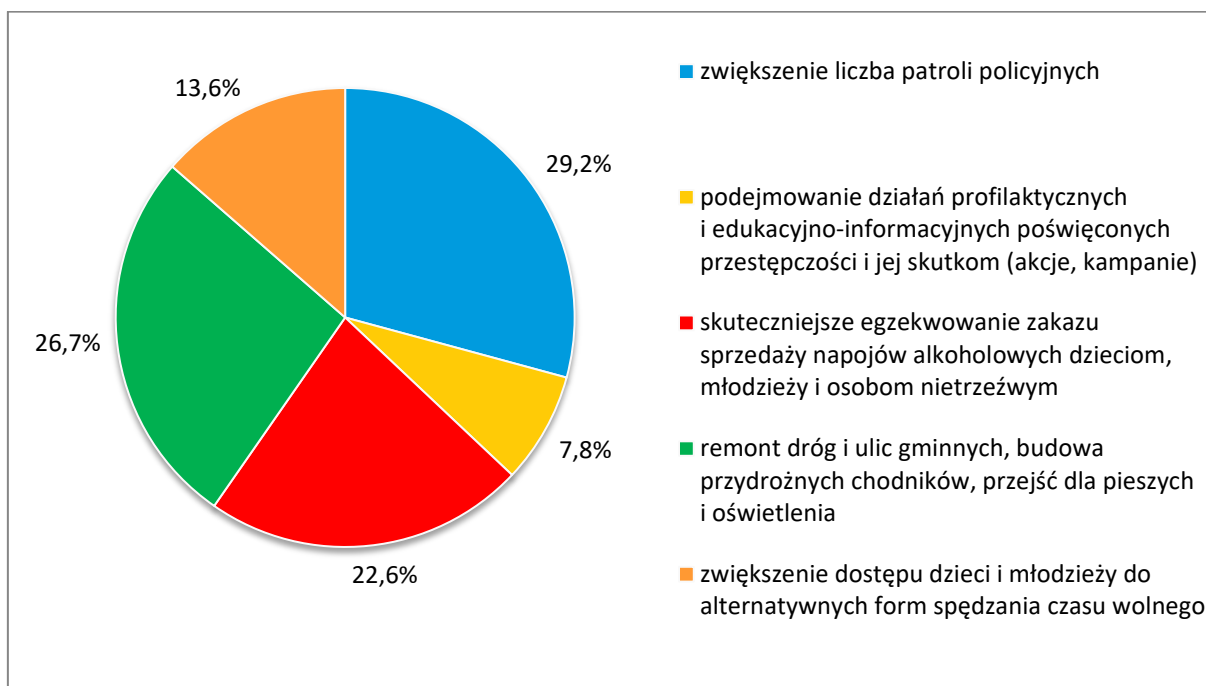
Wykres 52. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wykres 53. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość badanych (łącznie 76,2%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennego zdania było łącznie 17,8% ankietowanych.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (29,9%), zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 28,6%) oraz niewystarczającą liczbę patroli policyjnych (25,2%).

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak: zwiększenie liczby patroli policyjnych (29,2%), remont dróg i ulic gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (26,7%) oraz skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (22,6%).

14. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ położenie geograficzne gminy w niedużej odległości od Czech, gdzie istnieje rozwinięta sieć zakładów pracy ▪ walory środowiska przyrodniczego i zasoby naturalne ▪ sprzyjające warunki do rozwoju turystyki ▪ otwarcie podstrefy ekonomicznej ▪ rozwój nierolniczej działalności gospodarczej na terenach wiejskich – agroturystyka ▪ atrakcyjnie i dogodnie położone tereny pod inwestycje ▪ aktywna współpraca środowiska lokalnego na rzecz przeciwdziałania bezrobociu i ubóstwu ▪ upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ zachęcanie inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy ▪ pozyskiwanie środków zewnętrznych z funduszy unijnych i ministerialnych ▪ funkcjonowanie Centrum Integracji Społecznej i spółdzielni socjalnych w gminie; silnie rozwinięta sieć instytucji wspierających rozwój podmiotów 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zróżnicowane ukształtowanie terenu, położenie miejscowości na terenach górskich ▪ mało zróżnicowany rynek pracy ▪ brak dużych zakładów pracy ▪ niski potencjał inwestorów w gminie ▪ brak aktywnych organizacji przedsiębiorców ▪ brak działań służących ograniczeniu zjawiska nielegalnego zatrudnienia ▪ brak atrakcyjnych warunków do zatrudniania ludzi młodych w gminie ▪ niski poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych ▪ niski poziom wynagradzania ▪ nieodpowiednie zasoby mieszkań komunalnych, w tym socjalnych ▪ niewystarczający dostęp rodzin do poradnictwa specjalistycznego ▪ brak działań inicjujących powstawanie grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ brak grup wsparcia dla rodzin z trudnościami wychowawczymi ▪ nieodpowiedni dostęp do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla rodzin

<p>ekonomii społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zapewnianie wsparcia osobom bezdomnym i wychodzącym z bezdomności ▪ prowadzenie działań socjalnych z rodziną ▪ zapewnianie wsparcia przez asystenta rodziny ▪ dobrze rozwinięta sieć przedszkolna ▪ funkcjonowanie żłobka ▪ dobrze rozwinięta dostępność szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych ▪ podejmowanie działań mających na celu podniesienie poziomu nauczania ▪ funkcjonowanie placówek kulturalnych i świetlic wiejskich ▪ bardzo dobra współpraca OPS-u z placówkami oświatowymi, instytucjami kultury i organizacjami pozarządowymi w zakresie wspólnych działań na rzecz rodziny ▪ sukcesywne działania w celu polepszania infrastruktury mieszkaniowej (prace modernizacyjne i remontowe) ▪ minimalizacja kosztów utrzymania i modernizacji budynków ▪ udogodnienia dla mieszkańców – możliwość rozłożenia na raty zadłużenia lub odrabiania zaległości ▪ stałe środki na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych ▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie ▪ funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego do spraw rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zapewniającego wsparcie psychospołeczne i prawne ▪ dobrze działający Zespół 	<p>dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ niewystarczające działania profilaktyczne, informacyjne, edukacyjne i szkoleniowe w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie ▪ brak zabezpieczenia lokalowego dla osób doznających przemocy ▪ brak grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie ▪ niewystarczająca liczba pracowników świadczących wsparcie osobom starszym i niepełnosprawnym ▪ ograniczony dostęp do specjalistycznej opieki lekarskiej, w tym opieki geriatrycznej ▪ ograniczony dostęp do ratownictwa medycznego (1 karetka na 2 gminy) ▪ brak specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi ▪ nieodpowiednio rozwinięty system wsparcia dla osób niepełnosprawnych, w tym brak bazy rehabilitacyjnej ▪ istnienie barier utrudniających niepełnosprawnym codzienne życie, w tym architektonicznych ▪ niewielki udział społeczności gminy w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych ▪ nierozwinięty wolontariat, m.in. brak wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu ▪ brak zbiorników małej retencji (przeciwpowodziowych) ▪ nieuregulowane potoki i rzeki (zadanie Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej) ▪ infrastruktura hydrotechniczna
--	---

Interdyscyplinarny

- odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami doznającymi przemocy i stosującymi przemoc
- informowanie osób starszych i niepełnosprawnych o przysługujących im prawach i dostępnych formach pomocy
- podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych
- organizowanie usług opiekuńczych
- organizowanie wydarzeń integrujących społecznie i ukazujących znaczenie i wartość osób starszych
- funkcjonowanie w gminie środowiskowego domu samopomocy
- prężnie działające na terenie gminy Koło Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów
- duża aktywność innych organizacji działających na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, w tym Fundacji „Szansa”
- podejmowanie działań zmierzających do większego zaangażowania rodzin w sprawowanie opieki nad osobami starszymi
- upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych ofert pracy i informacji o wolnych miejscach pracy
- zapewnianie dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie
- dysponowanie odpowiednią do potrzeb liczbą pracowników socjalnych
- dobrze wykwalifikowana i podnosząca kwalifikacje kadra OPS-u
- posiadanie wiedzy na temat problemów społecznych występujących w gminie
- odpowiednia jakość obsługi klienta i sprawnie działający system pomocy

i przeciwpowodziowa wymagająca budowy i dofinansowania

- niska świadomość społeczności lokalnej na temat istniejących zagrożeń

<p>społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ dobra współpraca OPS-u z PCPR ▪ zaangażowanie gminy i pracowników OPS-u oraz innych instytucji w działalność na rzecz problematyki społecznej ▪ świadomość roli i potrzeb sektora pomocy społecznej ze strony władz gminy ▪ pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, w tym z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i ministerialnych ▪ podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej, w tym z podmiotami ekonomii społecznej, oraz z przedstawicielami kościoła ▪ istnienie w gminie organizacji pozarządowych działających w gminie w obszarze polityki społecznej ▪ dobrze przygotowane służby ratownicze ▪ duża liczba ratowników – 10 jednostek ochotniczej straży pożarnej ▪ wykorzystanie Samorządowego Informatora SMS jako narzędzia ostrzegania ludności o zagrożeniach ▪ Lokalny System Osłony Przeciwpowodziowej (elektroniczny monitoring rzek i opadów atmosferycznych) ▪ opracowane plany reagowania kryzysowego ▪ zbiornik retencyjny w Międzygórzu 	
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ poszerzenie podstrefy Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „Invest – Park” ▪ uzbrojenie podstrefy Bystrzyca Kłodzka ▪ pozyskanie środków z Unii Europejskiej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zjawisko dziedziczenia bezrobocia ▪ ubożenie społeczeństwa powodujące patologie społeczne ▪ niska aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy

<p>na realizację inwestycji</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ poprawa sytuacji materialnej społeczeństwa i wzrost popytu na towary i usługi, w tym uzdrowiskowe ▪ realizacja projektów unijnych w obszarze aktywizacji zawodowej ▪ rozbudowa narzędzi zapewniających osobom wykluczonym dostępu do usług publicznych ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ możliwość współfinansowania ze środków unijnych projektów realizowanych przez podmioty gospodarcze ▪ stałe doskonalenie zawodowe członków Zespołu Interdyscyplinarnego ▪ wzrost świadomości społecznej na temat uzależnień i przemocy domowej ▪ dobra dostępność domów pomocy społecznej ▪ wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych ▪ pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych na realizację projektów skierowanych do osób starszych i niepełnosprawnych ▪ wykorzystywanie potencjału ludzi starszych ▪ kreowanie działań podnoszących aktywne formy spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne ▪ dobre przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej ▪ stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej ▪ współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty ▪ zwiększenie aktywności społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zbyt mały potencjał inwestorów w regionie ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ brak perspektyw zawodowych zwłaszcza dla ludzi młodych; migracja zarobkowa osób w wieku produkcyjnym, w tym ludzi młodych i wykształconych, do większych ośrodków ▪ polityka państwa w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej ▪ zmiana koniunktury na rynku krajowym i zagranicznym ▪ system fiskalny państwa ▪ rosnąca liczba osób bezdomnych wymagających schronienia ▪ kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym ▪ wzrost poziomu informatyzacji zakłócającej tradycyjne życie rodzinne ▪ trudności w codziennym komunikowaniu się w relacjach wzajemnych w rodzinie ▪ niewielka liczba osób wyleczonych z uzależnień ▪ obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej ▪ zwiększająca się liczba osób starszych ▪ narastający problem braku opieki nad osobami starszymi ze strony rodziny ▪ niskie świadczenia emerytalno-rentowe ▪ zrzucanie odpowiedzialności za opiekę nad osobą starszą i niepełnosprawną na instytucje ▪ pogłębiający się proces marginalizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym starszych) i niepełnosprawnością ▪ popadanie przez pracowników pomocy społecznej w rutynę i doznawanie syndromu wypalenia zawodowego
--	--

<ul style="list-style-type: none"> ▪ rozwój wolontariatu w gminie i wsparcie działań wolontariackich	<ul style="list-style-type: none"> ▪ niewłaściwie finansowany system pomocy społecznej ▪ wciąż niekorzystny wizerunek sektora pomocy społecznej ▪ istnienie zjawiska zmęczenia, bezsilności i bezradności społecznej ▪ brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej ▪ formalizacja i biurokratyzacja w zakresie udzielania pomocy społecznej uwarunkowana przepisami prawa ▪ bierna i roszczeniowa postawa odbiorców pomocy społecznej utrudniająca udzielenie im kompleksowej pomocy ▪ zagrożenie powodziowe ▪ podtopienia lokalne w wyniku trwających opadów w okresie wiosny i jesieni oraz zimą dla miejscowości nadrzecznych ▪ zagrożenia obiektów użyteczności publicznej
---	---

15. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Bystrzyca Kłodzka pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- zwiastujący proces starzenia się społeczności lokalnej i zwiększający ryzyko chorób i niepełnosprawności stały wzrost liczby osób starszych, któremu towarzyszy spadek liczby dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym;
- rozwijanie systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej;
- dalsze wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji zawodowej oraz kontynuowanie działań na rzecz tworzenia w gminie nowych miejsc pracy;
- wspieranie rodzin wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej;

- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, w tym zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz kontynuowanie działań prozdrowotnych;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości;
- wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie i zacieśnienie współpracy z sektorem obywatelskim.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2019-2025. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

- 1. Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania:** zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, a także ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych;
- 2. Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej:** udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia;
- 3. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju:** wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy, oraz tworzenie w gminie nowych miejsc pracy;
- 4. Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju;

5. **Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie:** przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, oraz podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
6. **Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego:** doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie, a także rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Bystrzyca Kłodzka w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2019-2025 jest **skuteczne aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym, podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju, wzmacnianie rodzin oraz integrowanie społeczności lokalnej**. Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.	Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej. 2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej. 2. Rozwijanie usług opiekuńczych. 3. Uruchomienie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi. 4. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej. 5. Podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych. 6. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach gminnych placówek kulturalnych oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi. 7. Podjęcie działań w kierunku utworzenia na terenie gminy klubu seniora. 8. Rozwijanie oferty funkcjonującego na terenie gminy Środowiskowego Domu Samopomocy. 9. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał. 10. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy:

	<p>likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.</p> <p>11. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne, zakładami pracy chronionej, zakładami aktywności zawodowej, organizacjami pozarządowymi, a także z Kościołem.</p> <p>12. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.</p>
Czas realizacji	Lata 2019-2025.
Realizatorzy	Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Środowiskowy Dom Samopomocy, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ponadpodstawowe, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, ośrodki wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, w tym Warsztaty Terapii Zajęciowej w Starym Wielisławie, domy pomocy społecznej, w tym w Bystrzycy Kłodzkiej, Podzamku, Szczytnej, Jugowie, Nowej Rudzie, Henrykowie, Skierniewicach, Czarnem, Legnickim Polu, Ząbkowicach Śląskich, Ludwikowicach Kłodzkich i Ostrowinie, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, ▪ wyższy standard świadczonych usług, ▪ lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, ▪ wzrost liczby osób usprawionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 2.	Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej
Cele operacyjne	1. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy

	<p>w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie.</p> <p>2. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.</p>
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 1.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez poszerzenie oferty działającego w gminie Punktu Konsultacyjnego oraz zacieśnienie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia świadczącymi pomoc w ww. zakresie. 2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli. 3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań mających na celu utworzenie grup wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz ofiar przemocy w rodzinie. 4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego. 6. Wspieranie osób uzależnionych w ramach działającego na terenie gminy Centrum Integracji Społecznej. 7. W razie potrzeby zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie i Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej w Kłodzku. 8. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w gminie. 9. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.
<p>Kierunki działań do celu operacyjnego 2.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej. 2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych, w tym opieki geriatrycznej i rehabilitacji. 3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych. 4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami. 5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych. 6. Opracowanie i realizacja gminnego programu ochrony zdrowia psychicznego.

Czas realizacji	Lata 2019-2025.
Realizatorzy	Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Konsultacyjny do spraw rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, Zespół Interdyscyplinarny, Centrum Integracji Społecznej, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
Partnerzy w realizacji	Placówki ochrony zdrowia, gminne niepubliczne placówki oświatowe, szkoły ponadgimnazjalne, placówki leczenia uzależnień, w tym Poradnia Terapii Uzależnienia Od Alkoholu i Współuzależnienia w Kłodzku, Poradnia Leczenia Uzależnienia i Współuzależnienia od Alkoholu w Dusznikach Zdroju, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku, ośrodki wsparcia, w tym Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Kłodzku, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, w tym organizacje udzielające pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, ▪ lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, ▪ obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, ▪ większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, ▪ lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej.

Cel strategiczny 3.	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy. 2. Tworzenie w gminie nowych miejsc pracy.

**Kierunki działań
do celów
operacyjnych 1-2.**

1. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi, obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych.
2. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym.
3. Udzielanie przez OPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego.
4. Udzielanie przez OPS świadczenia wychowawczego oraz świadczenia „Dobry Start”.
5. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych (np. zbiórek).
6. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, wyposażenie ich w podręczniki i pomoce szkolne oraz odzież, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.
7. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy oraz Centrum Integracji Społecznej w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego oraz udzielanie pomocy w rozpoczęciu działalności gospodarczej.
8. Wspieranie tworzenia i rozwoju podmiotów ekonomii społecznej w gminie, w tym Spółdzielni Socjalnych „Pomocna Dłoń” i „Igliczna”.
9. Rozwijanie oferty działającego na terenie gminy Centrum Integracji Społecznej.
10. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego oraz w dostępie do opieki zdrowotnej i terapii uzależnień, zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy w tym zakresie z placówkami spoza gminy.
11. Poszerzenie w gminie zasobów mieszkań komunalnych, w tym tworzenie nowych mieszkań socjalnych.
12. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych,

	<p>np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).</p> <p>13. Pozyskiwanie nowych inwestorów, promowanie gminy przy wykorzystaniu jej walorów, tworzenie i oferowanie terenów pod działalność gospodarczą, oferowanie inwestorom ulg podatkowych.</p> <p>14. Wspieranie i promowanie przedsiębiorczości, w tym małej i średniej.</p> <p>15. Wspieranie rozwoju turystyki i rekreacji w gminie, m.in. poprzez promowanie jej walorów oraz rozwijanie oferty i infrastruktury turystycznej, w tym agroturystycznej.</p> <p>16. Wspieranie w gminie rolnictwa i zmian w rolnictwie w celu zwiększenia jego konkurencyjności.</p> <p>17. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom ubogim, bezrobotnym i bezdomnym, a także z Kościołem.</p>
Czas realizacji	Lata 2019-2025.
Realizatorzy	Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Integracji Społecznej, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
Partnerzy w realizacji	Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku, niepubliczne placówki oświatowe, szkoły ponadpodstawowe, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, placówki zapewniające schronienie poza gminą, w tym Schroniska dla Bezdomnych w Wałbrzychu, Świdnicy i Wrocławiu, placówki ochrony zdrowia, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, a także Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ aktywizacja zawodowa i usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, ▪ poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, ▪ łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, ▪ lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, ▪ zwiększenie liczby miejsc pracy w gminie, ▪ wzrost aktywności gospodarczej w gminie.

Cel strategiczny 4.	Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju
Cele operacyjne	<ol style="list-style-type: none"> 1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji. 2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju.
Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oraz mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 2. Utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodziny oraz, w razie potrzeby, ustanawianie rodzin wspierających dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizowanie dla nich szkoleń. 3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników OPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny. 4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego. 5. Promowanie wśród pracodawców elastycznych form zatrudnienia, ułatwiających godzenie pracy z wychowaniem dzieci. 6. Kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin, m.in. organizowanie imprez integracyjnych dla rodzin. 7. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci i młodzieży, m.in. poprzez rozwijanie służącej temu infrastruktury oraz zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy, organizowanie wypoczynku. 8. Rozwijanie sieci i oferty placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży. 9. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez zwiększenie dostępności zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce (np. przez wolontariuszy), przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych. 10. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi. 11. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.

Czas realizacji	Lata 2019-2025.
Realizatorzy	Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
Partnerzy w realizacji	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Kłodzku, gminne niepubliczne placówki oświatowe, placówki ponadpodstawowe, placówki ochrony zdrowia, specjaliści, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, m.in. organizacje udzielające pomocy rodzinom i dzieciom i zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, ▪ skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne, ▪ zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, ▪ podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, ▪ wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających.

Cel strategiczny 5.	Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich. 2. Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie). 2. Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, m.in. opracowywanie i realizowanie programów w placówkach oświatowych i włączanie w ich realizację policjantów. 3. Patrołowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych. 4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości. 5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego. 6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych.
Czas realizacji	Lata 2019-2025.
Realizatorzy	Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne publiczne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży.
Partnerzy w realizacji	Placówki ochrony zdrowia, niepubliczne placówki oświatowe, placówki ponadpodstawowe, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła finansowania	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ▪ ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, ▪ bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 6.	Wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie społeczeństwa obywatelskiego
Cele operacyjne:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Doskonalenie sektora pomocy społecznej w gminie. 2. Rozwijanie i wspieranie sektora pozarządowego oraz rozszerzanie współpracy z należącymi do niego organizacjami.
Kierunki działań do celu operacyjnego 1.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadrę OPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w szkoleniach. 2. Dalsze zapewnianie wsparcia ze strony asystenta rodziny. 3. W razie możliwości rozszerzenie infrastruktury socjalnej w gminie. 4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy. 5. Zapewnienie mieszkańcom szerszego dostępu do informacji o możliwościach uzyskania i dostępnych formach świadczeń pomocowych, m.in. poprzez rozwijanie strony internetowej OPS-u. 6. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).
Kierunki działań do celu operacyjnego 2.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. 2. Wspieranie organizacyjne, prawne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych, promowanie ich działalności oraz udzielanie im pomocy w nawiązaniu współpracy międzynarodowej oraz w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet samorządu źródeł finansowania. 3. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych – samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej. 4. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych. 5. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.
Czas realizacji	Lata 2019-2025.
Realizatorzy	Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej, Rada Miejska, Urząd Miasta i Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.
Partnerzy w realizacji	Dolnośląski Ośrodek Polityki Społecznej we Wrocławiu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.
Źródła	Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze

finansowania	strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.
Prognoza zmian	<ul style="list-style-type: none"> ▪ większe kompetencje kadr pomocy społecznej, ▪ wyższa jakość świadczonych usług, ▪ rozwój aktywności mieszkańców, ▪ zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, ▪ różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2019-2025 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Program współpracy Gminy Bystrzyca Kłodzka z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów (poniżej zaprezentowano propozycję projektów przygotowanych w trakcie prac nad strategią), które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Miejską i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Projekt 1.

nazwa projektu	„Rządowy Program na Rzecz Społeczności Romskiej – odpowiedzialność nieletnich wobec prawa”
wnioskodawca projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zespół Szkół Ogólnokształcących w Bystrzycy Kłodzkiej, ▪ Stowarzyszenie Absolwentów i Przyjaciół Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Bystrzycy Kłodzkiej.
partnerzy w realizacji projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Komenda Powiatowa Policji w Kłodzku, ▪ Komisariat Policji w Bystrzycy Kłodzkiej.
cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wyposażenie uczniów romskich w wyprawki szkolne, ▪ zwiększenie poczucia odpowiedzialności prawnej, ▪ zwiększenie poczucia bezpieczeństwa uczniów, ▪ przeciwdziałanie agresji.
beneficjenci projektu	Uczniowie Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Bystrzycy Kłodzkiej i ich rodzice.

Projekt 2.

nazwa projektu	„Wsparcie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego w gminie Bystrzyca Kłodzka”
wnioskodawca projektu	Gmina Bystrzyca Kłodzka.
partnerzy w realizacji projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej, ▪ Środowiskowy Dom Samopomocy w Bystrzycy Kłodzkiej, ▪ Centrum Integracji Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej, ▪ Dom Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej, ▪ organizacje pozarządowe, ▪ placówki oświatowe w gminie, ▪ Policja, ▪ Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku, ▪ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kłodzku.
cele projektu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia, niepełnosprawnych, uzależnionych, doznających przemocy, bezdomnych, ▪ wsparcie osób i rodzin zmagających się z problemami wychowawczo-opiekuńczymi, ▪ zwiększenie poczucia bezpieczeństwa publicznego.
beneficjenci projektu	Mieszkańcy gminy Bystrzyca Kłodzka.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert). Wśród obecnie obowiązujących należy wymienić:

- Resortowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej – asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej,
- Program „Aktywne Formy Przeciwdziałania Wykluczeniu Społecznemu – nowy wymiar 2020”,
- Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014–2020,
- Program Wieloletni „Senior-WIGOR” na lata 2015-2020,
- Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności,
- Program „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi”.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bystrzyca Kłodzka na lata 2019-2025 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Bystrzycy Kłodzkiej. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

Tabela 17. Ramy finansowe strategii w latach 2019-2025

2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.
17.657.885 zł	18.011.043 zł	18.371.264 zł	18.738.689 zł	19.311.652 zł	19.729.324 zł	20.005.025 zł

Źródło danych: Urząd Miasta i Gminy w Bystrzycy Kłodzkiej.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2015-2017.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Burmistrz Bystrzycy Kłodzkiej może powołać zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe. W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Cel strategiczny 1.:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba seniorów i osób niepełnosprawnych objętych pomocą społeczną,
- liczba osób objętych usługami opiekuńczymi i specjalistycznymi usługami opiekuńczymi, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- liczba osób z gminy korzystających z klubu seniora,
- liczba osób objętych wsparciem w ramach środowiskowego domu samopomocy,
- liczba obiektów, w których zlikwidowano bariery,
- liczba osób objętych usługami rehabilitacyjnymi,
- liczba nowo utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- liczba osób z gminy korzystających z ośrodków wsparcia dziennego poza gminą,
- liczba osób z gminy objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej,
- liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne.

Cel strategiczny 2.:

- liczba osób objętych pomocą terapeutyczną i rehabilitacyjną,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym, prawnym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego,
- liczba grup samopomocowych oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem,
- liczba udzielonych porad i przeprowadzonych interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba osób dotkniętych problemem uzależnień objętych wsparciem w ramach centrum integracji społecznej,
- liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia,
- liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,
- liczba osób objętych świadczeniami zdrowotnymi,
- liczba opracowanych i realizowanych programów zdrowotnych oraz liczba osób nimi objętych.

Cel strategiczny 3.:

- liczba osób bezrobotnych, ubogich i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu bezrobocia, ubóstwa i bezdomności,
- liczba osób i rodzin objętych wsparciem w postaci świadczeń pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego,
- liczba rodzin objętych świadczeniem wychowawczym i świadczeniem „Dobry Start”,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba podmiotów ekonomii społecznej,

- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie,
- liczba mieszkań komunalnych i socjalnych,
- liczba programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym,
- liczba nowych inwestorów,
- liczba podmiotów gospodarczych.

Cel strategiczny 4.:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym oraz liczba porad,
- liczba placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży oraz liczba osób objętych w ich ramach opieką,
- liczba opracowywanych i realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka oraz liczba osób nimi objętych.

Cel strategiczny 5.:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw,
- liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

Cel strategiczny 6.:

- liczba pracowników OPS-u, w tym liczba pracowników socjalnych,
- liczba asystentów rodziny oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem,
- liczba szkoleń, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2015-2017 ...	19
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie	28
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie	32
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie	33
Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej i apteki w gminie	34
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych..	42
Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie.....	45
Tabela 8. Przepięstwa popełnione w gminie w 2017 roku.....	49
Tabela 9. Kadra OPS-u i jej kwalifikacje w 2017 roku.....	51
Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2015-2017.....	52
Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2015-2017.....	56
Tabela 12. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2015-2017	61
Tabela 13. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2015-2017	62
Tabela 14. Instytucje wsparcia w gminie.....	63
Tabela 15. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy	63
Tabela 16. Organizacje pozarządowe w gminie	68
Tabela 17. Ramy finansowe strategii w latach 2019-2025.....	111

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2015-2017	16
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2014-2016	17
Wykres 5. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2014-2016	18
Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2015-2017.....	18

Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie	20
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2014-2016.....	21
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2016 roku	21
Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2014-2016*	23
Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2015-2017	23
Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie kłodzkim, w województwie dolnośląskim i w kraju w latach 2015-2017 (w %)	24
Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2017 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia	26
Wykres 17. Schorzenia najczęściej stwierdzone u osób dorosłych w 2017 roku	36
Wykres 18. Opieka profilaktyczna nad matką i dzieckiem w 2017 roku.....	37
Wykres 19. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.....	38
Wykres 20. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	38
Wykres 21. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku.....	39
Wykres 22. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku	39
Wykres 23. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Kłodzku do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2015-2017	40
Wykres 24. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2015-2017	42
Wykres 25. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2015-2017.....	43
Wykres 26. Osoby w gminie, którym w latach 2015-2017 udzielono pomocy i wsparcia	53
Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie ..	53
Wykres 28. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie pieniężne	54
Wykres 29. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2015-2017 przyznano świadczenie niepieniężne	54

Wykres 30. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2015-2017 (liczba osób w rodzinach)	55
Wykres 31. Warunki życia w gminie	75
Wykres 32. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	77
Wykres 33. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	77
Wykres 34. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?	79
Wykres 35. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?	79
Wykres 36. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?	80
Wykres 37. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	80
Wykres 38. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?.....	81
Wykres 39. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	81
Wykres 40. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie.....	82
Wykres 41. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?.....	82
Wykres 42. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	83
Wykres 43. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy.....	84
Wykres 44. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?.....	84
Wykres 45. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie.....	85
Wykres 46. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	85
Wykres 47. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy.....	86
Wykres 48. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	86
Wykres 49. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy....	87
Wykres 50. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	87
Wykres 51. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	88

Wykres 52. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie.....	88
Wykres 53. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?.....	89